

A BEVÁNDORLO

KARÁCSONYI SZÁMA

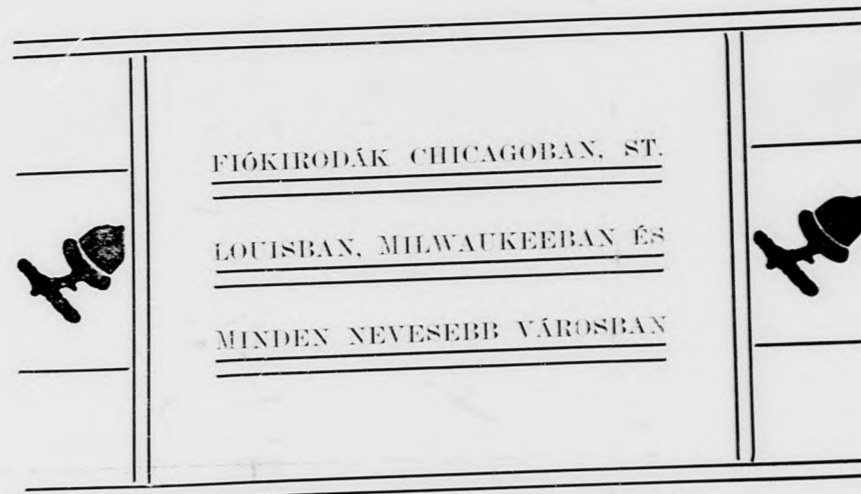
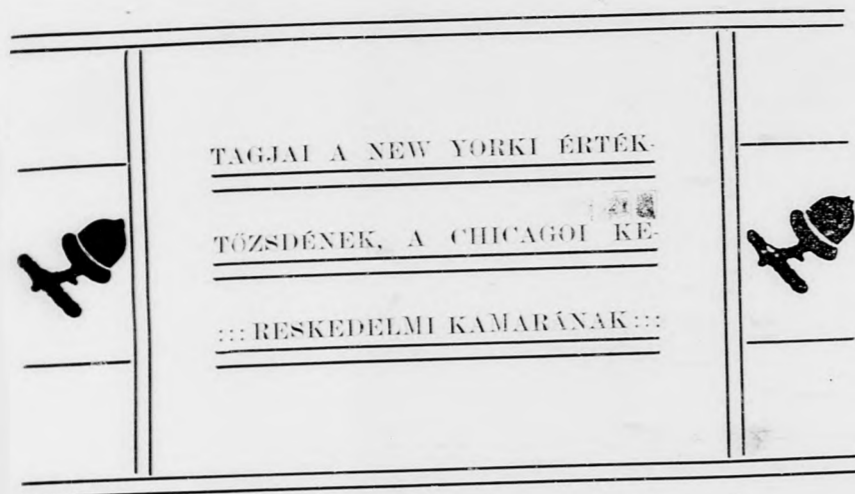
Szerkeszti: SINGER MIHÁLY.

TRACY & CO.

BANKÁROK ÉS BIZOMÁNYOSOK

40-42 WALL STREET, NEW YORK, N. Y.

40-42 WALL STREET, NEW YORK, N. Y.

TRACY & CO.

A LEMP-FÉLE SÖR EGY EGÉSZ KOCSIRAKOMÁNYA NEM TARTALMAZ FŐFÁJAST.

Lóá lehet tenni némely palaczsör-ivót bizonyos időn át:

De nem lehet főcáteni soha azt, aki a „FALSTAFF” palaczsört issza.

S a palaczsör-ivók egy részét talán mindig,

TELEFONÁLJON A GROCERJÉNEK LEMP FÉLE PALACZKSÖRÉRT.

OKOK, MIERT

RENDELIK MEG ÉRTELMESEN SÖRIVŐK A VILÁG MINDEN RÉSZÉBEN A SERFŐZÉSI MŰVÉSZET LEGKIVÁLÓBB TERMÉKÉT,

„FALSTAFF” PALACZKSÖRT

FALSTAFF, mely a serfőzés művé-
szetében hatvankilenczévi tanul-
mányozásnak az eredménye, egész-
séges és táplálékony.

FALSTAFF, mely hathatós, me-
lyet egyenesen az erjesztőből pa-
laczkoznak és a LEMP-féle serfo-
zóban lepecsételnek, tisztaság és
egészségügyi tökély tekintetében
felülmulhatatlan.

FALSTAFF, palaczkokban felszolgál-
va, vendégeinek az erjesztőből pa-
laczkozott külön kis hordócskát
biztosít.

LEMP-SÖR volt az egyedüli ameri-
kai sör, melyet a párizsi kiállítá-
son az Egyesült Államok pavillon-
jában felszolgáltak, s az egyedüli

palaczsör, melyet a hivatalos ven-
dégülők a pánamerikai kiállítás
alkalmával felszolgáltak. Kérjen
mindenütt

FALSTAFF-t

Kérje kiállításokon, szállodákban, kávéházakban, vendéglőkben, vasutakon, gőzhajókon, szóval mindenütt.

FIÓKRAKTÁR AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK KELETÉN:

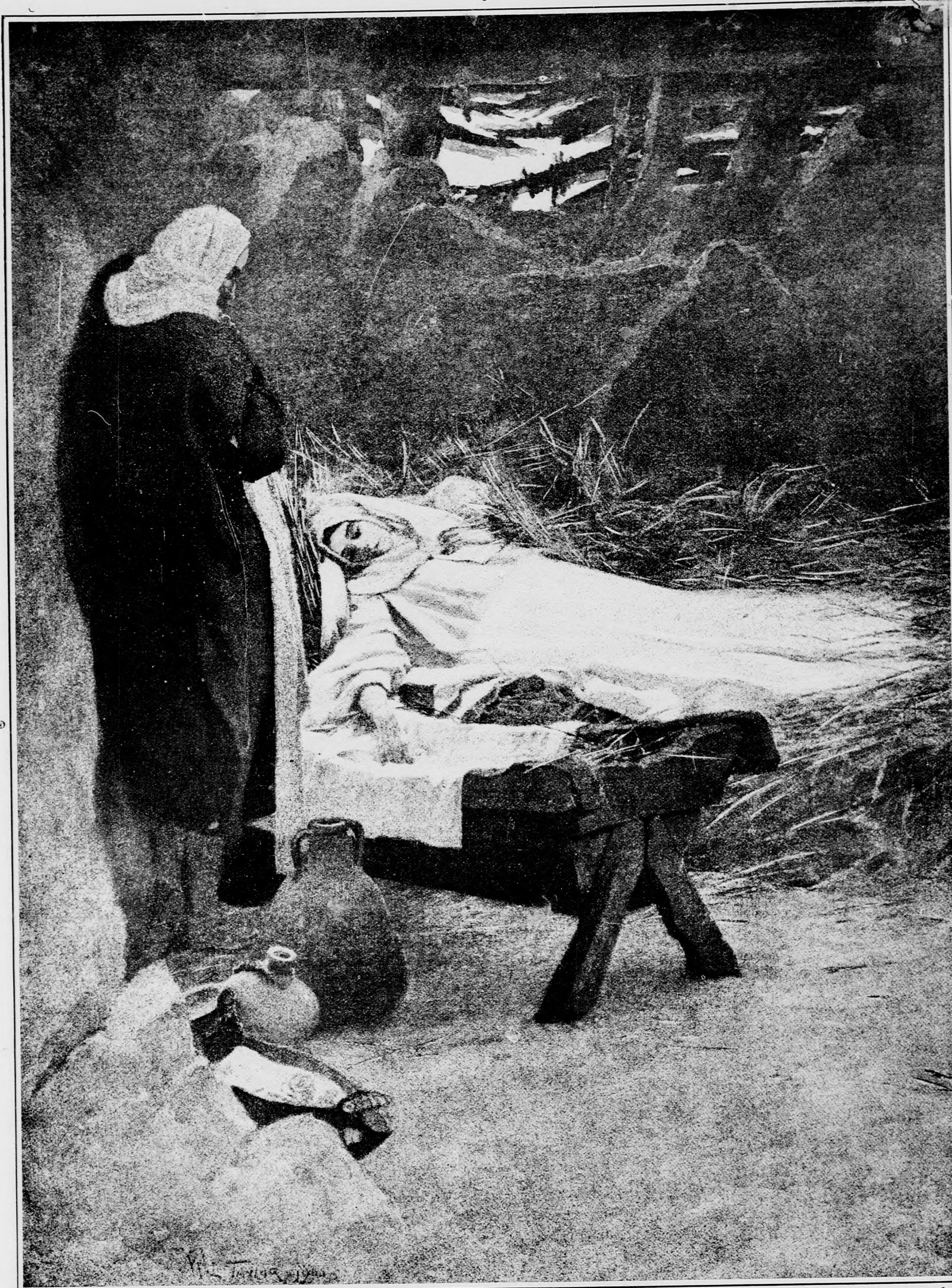
WM. J. LEMP BREWING COMPANY,
11th Avenue and 22nd Street, New York.

P. T. WALL, Manager.

LEMP BUILDING

A LEGJOBB AZ ASZTALARA. PRÓBÁLJA MEG.

A LEGJOBB AZ ASZTALARA. PRÓBÁLJA MEG.

JÉZUS MEGSZÜLETÉSÉHEZ.

Irta: SINGER MIHÁLY.

Világosságot adott mindenekelőtt a Mindenható a saját képmására megteremtett embernek, mikor az előbb megalkotott világ urává tette.

A sötétségből, a zürzavarból alakult ki ez a világ s az Alkotó mindenkifelett azt akarta, hogy a mindenség ura, hogy az ember *lásson*. Ezért adta neki előbb a világosságot.

Aki lát, az kerülheti a piszkot, a bűnt, felkeresheti a szépet, a nagyot, a fenségest. Aki *lát*, megválaszthatja az utat, mely az igazi cél felé, a boldogulás, a tökély felé vezet.

Ámde már az első emberpár nem akart *látni*. Ezért vesztette el a paradicsomot. És nincsen paradicsom azok számára, akik vakságra kárhoztatják önmagukat. És vakságra kárhoztatják magukat az emberek már a legrégibb időkben. Nem a szépet keresték, nem azt, ami közelebb hozza az embert az Alkotóhoz és az alkotáshoz. Góg és bírágy vett rajtuk erőt. Üldözöbe vették testvérüket: az embert. És vérmé-

mokat hagytak maguk után. S mikor végképp megbontották a rendet, mikor a teremtéselőtti zürzavarba üldöztek vissza a mindenséget és az éjnek sötétsége borult a lelkekre és a szívekre, akkor Isten még egyszer megkényőült az ő megtévelyedett teremtményein.

Adott nekik újból Világosságot. Megszületett Jézus.

Jászolban született. Nem is született másképp. Minden Világosság a sötétségből bontakozik ki.

A betlehemi istállóban kelt fel tizenkilenc évszázad előtt újból a Nap, hogy sugaraival újból bearayozza a világot s hogy fényénél megláthassák az élet tiszta szépségeit, moesoktalan gyönyöreit, amelyek önmaguktól kínálódnak.

S az emberek újból láttak. Követték a Napot, mely nemes egyszerűségben folytatta a hivatását. Az emberek követték Jézust. A leghatalmasabb fegyverrel láncolta őket magához: a szere-

tet fegyverével. Beleveste követőinek szívébe, hogy az emberrel nemcsak jót kell tenni, hanem testvérként kell őt szeretni. Nem *egy* embert, hanem *az* embert.

Tizenkilenc évszázad mult el azóta. S az emberek még manap is ünneplik a Világosság megszületését. A karácsonyfán kigyuló lángok is ezt jelképezik. Azt akarja mindenki, hogy ezen a szent estén világosság vegye őt körül.

De vajjon *látunk-e* azok, tényleg, a kik meggyújtják a lángokat? Vajjon észreveszik-e, hogy a világosság csak külső s hogy lelkükben siri sötétség uralkodik? Vajjon érzik-e, hogy az a szent vallás, amelyet Jézus tanított és hirdetett, hogy az emberszeretet vallása kiveszett a szívéből s hogy bálványimádásra, önmaguk imádására adták magukat?

Pedig vallásosság, tiszta, eszményi vallásosság nélkül emberi boldogságot elképzelni lehetetlen. A vallásosság

éreztetni velünk a felelősséget embertársainkkal szemben és szünetlenül arra ösztönöz bennünket, hogy annak a felelősségnek megfeleljünk. A vallásosság, a tiszta, a felekezetiégtől ment vallásosság, az a vallásosság, amelyet Jézus akart oltani az emberi szívekbe, családtagokká forrasztja össze az embereket s nem engedi meg, hogy az egyik ember boldogságának romjain építse fel a másik a saját képzelt boldogságát.

Él-e ilyen vallásosság azoknak szívében, akik ma, tizenkilenc évszázad után, fűres formákkal vélik megünnepelhetni Jézus megszületését?

Dehogy él.

Mosolylyal az ajkán és pálmaaggal a kezében ment Jézus az emberek közé, hogy a boldogság útjára vigye őket. Mosoly ül a mi ajkunkon is, de kezünkben tört rejtgetünk, hogy azzal legyilkoljuk szomszédunkat, akiről azt hisszük, hogy önös céljainknak útját állja.

Hiába gyulnak ki a lángok a karácsonyfán! Sötétséggel a szívében nem ünnepelhetjük a Világosság megszületését. Akik megfélekeztek Jézus tanításairól, nem ünnepelhetik Jézus születését.

És megfélekeztek azokról a tanítasokról mindmegannyian. Különben nem volnánk még mi maréknyi magyarok is szétszakgatva, holott Jézus a szeretet jelében egyesíteni akart bennünket. Még azok is gyűlölséget prédikálnak, akik Jézus szolgáinak mondják magukat. Még azok is a rágalom, a gyűlölködés megmérgezett nyilait röpitik embertársaik után, akiknek már hivatásuknál fogva a szeretet mézét kellene az emberi szívekbe csepegtetni.

Karácsony van. Tizenkilenc évszázad előtt az Ég összelelkezett a Földdel s a betlehemi istállóban a Béke összecsookolódzott a Szeretettel.

Embernek, menjünk el zarándoktra, keressük a jászolt!

Mert már sokan vagyunk, mert már másfélmillióval is többre becsül bennünket a statisztika, — tényleg gondolhatunk arra is, hogy mi lesz belőlünk. Hová fejlődik, mi lesz ebből a másfélmillióval is több hazatérő magyarból? Mi lesz belőlünk legkivált akkor, ha a magyarországi áldatlan gazdasági állapotok nap-nap mellett növelik az amerikai magyarok számát?

A legutóbbi kimutatások szerint a Magyarországból bevándorolt polgárok közül a legtöbb fajmagyar. Ma már nemcsak a sovány talajú felvidék tölje ragadja meg a vándorbotot, hogy ott hagyja a krumplit, a zabot, meg a hártyát, de megindul az aranvkalászos Alföld szümmagyar népe is. Otthagyják, mert meguntak várni arra, hogy nekik is jusson a buzakenyérből annyi, mint amennyivel jölkhatnak.

S bár az Egyesült Államokban még korántsem javult a gazdasági helyzet, mégis a hajók zsufolva vannak kivándorlókkal. Örövendve jelentik a hajózársulatok, hogy az üzlet fellendül. Jönnek hát tízezzével a magyarok, a kormány nemfordulomisének élő tanúbizonyságai.

A múlt esztendőben örült a magyar kormány. Amerikában nem volt munka. S mentek haza a magyarok ezrei. Örült a magyar kormány, mert tulbeszülte országát. Nem sokáig tartott az öröm, mert csak pár hónap múlva is azt látták, hogy az amerikai magyarokat nem bírják foglalkoztatni, nem bírják odahaza tartani, — mert nincs munka. Ez az egyik baj. A másik az, hogy míg a magyar olajárt, addig a különböző kormányok nemfordulomisé folytán a magyar földnek az árát hihetetlen magasra verték fel. *Megszécsüzték odahaza a legtehetősebb földüzorát, amelyről valaha embernek fogalma lehetett.* Ennek is megvolt a maga oka.

A magyar pénzüzetek az Egyesült Államokba kivándorolt másfélmillió magyarral másfélmillió bevét veszítettek. Elvesztették, mert a magyar kivándorlónak az volt az első dolga, hogy az itt szerzett dollárokkal kifizesse azt az adósságát, amely után ugyancsak a kormány nemfordulomisé folytán 12 perzentet fizetett kamatra. Igaz, hogy a törvényesen megengedett kamatláb csak nyolcvet perzent, de hát nagyon érték annak a mólját odahaza, hogy a törvényes kamatlábon kívül oly és annyi — megint csak törvényes — kezelési díjat számíthassanak fel, a mely a kölcsönvett pénznek értékét 12 perzenttel kamatoztatja évenként.

Addig még csak éltek valahogy a pénzüzetek, míg az Amerikából küldött pénzzel a drága kölcsönt fizette a magyar. Jött azonban az idő, mikor a jólkereső magyar kifizette az adósságát, s ahelyett, hogy *adása* lett volna a takarékpénztáraknak, hát *hitelezője* lett, — mert hiszen a megtakarított pénzt betette kamatozás véget és azért, hogy majd ha évek múlva hazatér, ugy a nehezen szerzett pénzből a saját gazdája lesz.

És mikor látták a hazai pénzüzetek azt, hogy az adósok apadásával az amerikai hitelezők száma egyre-másra gyarapodik, akkor indult meg a hazai pénzemberek örületes spekulációja az amerikai magyarok pénzére.

Eleinte csak kiesinyben ment az üzlet. Kiesinyben, mert az otthonmaradt asszony rendbehozta a portát. Hogy ez igaz, azt mutatják a kivándorlástól sujtott vidékek falvai, ahol is az amerikai magyarok pénzén cseresep és kényelmes lakóházak épültek. Ezen falvak átépítésével egy ideig munkát kaptak a hazai iparosok, üzleti vállalatok, s ezeken keresztül a bankok s takarékpénztárak is.

Még ha furessának tetszik is, de ezek a szép és új házak voltak az amerikai magyarok árulói. Árulók lettek ezek a házak, mert hiszen felépítésük azt igazolta, hogy az amerikai magyar nem hagyta el az országot örökre, de keresményével a nemzet vagyonát parkodíki gyarapítani. Tudták ezt azok, akik odahaza maradtak. S ahelyett, hogy a hazai pénzüzetek, az amerikai magyarok pénzével egészséges iparvállalatokat létesítettek volna az ország természeti kincsének kiaknázására, egy sokkal könnyebb és sokkal kényelmesebb és jövedelmezőbb üzletre határozták el magukat, — azaz, *megeteremték az amerikai magyarok bőrere a földüzorát.*

Tudták, hogy a magyarnak föld kell. Kivásárolták, leelőlegezték az eladásra

kerülő összes birtokokat a magyar pénzüzetek.

De még ezzel se elégedtek meg. Még a meglevő intézkedést sem tartották elég erősnek az örüisi és a jövőben csak növekedhető forgalom lebonyolítására, s ezért alapították meg a magyar közélet és a magyar pénzpiac leghatalmasabb embereiből a „Magyar Telepítő és Párelállító Bank” részvénytársaságát 3 esztendővel ezelőtt.

S hogy a közvéleményt félrevezessék, hogy ezt a szégyenletes földüzorát eltakarják, a legtehetősebb magyar lapok is segítségükre siettek. *Eber Antal* országos képviselő ur volt az, aki a hazai lapokban kijelentette azt, hogy azok, akik azt hiszik, hogy ez az új bank az amerikai magyarság pénzére utazik, — tévednek. A tévedés igazolására azzal érvelt a képviselő ur, hogy mert nemcsak Budapesten, de az ország minden részében megessapant az építkezési kedv, s mert a tőkések inkább földet vásárolnak pénzükert, sem hogy azt építkezésekre fektetnek, hat ezt az ötmillió koronával alapított bankot a hazai közszükséglet terevitette meg. Ezt a magyarázatot a magyar közvélemény nemcsak elhitte, de helynyugodott, sőt azt is elhitte a beszédes képviselő urnak, hogy az a 10 millió [?] korona, amit az amerikai magyarok hazaküldenek egy esztendőben, nevetséges kis összeg ahhoz, hogy egy ily nagy és hatalmas bankot foglalkoztasson. Igaz, hogy erre az egy esztendőre dr. Farkas Pál kimutatta a kivándorlóiról írott könyvében azt, hogy Amerikából legkevesebb 179 millió koronát küldenek haza évente a magyarok. Ehhez nincs hozzáadva az a pénz, melyet a kivándorlók saját maguk visznek, avagy vitelnek haza.

Nem akarom vitatni azt, hogy kinek van igazsága, de még dr. Farkas Pál adatokkal bizonyít, addig Eber képviselő ur csak állít. Annyit azonban határozottan állítok én is, hogy az Amerikából hazaküldött pénz még azt az összeget is jóval felülmúlja, melyet dr. Farkas Pál megállapított. Minek bizonyítom? Tudják ezt odahaza. Itt is tudják.

Beszéljünk inkább arról, hogy hasznára vált-e Magyarországnak a hazai pénzüzetek eme spekulációja. Próbáljuk meg azt bizonyítani, hogy szükség volt-e a mindenesetre tisztességtelen földüzorára. Jogosult volt-e az, hogy a földhöz amerikai magyarságot magánvállalkozások elégítsék ki, vagy pedig a kormánynak kellett volna ez ügyet kézbevenni s keresztülvinni? Sőt továbbmenve, azt is szükségesnek tartom fejtegetni, hogy helyes uton jár-e az amerikai magyarság akkor, ha elfogadja az otthoniak észjárását? Nem sokkal jobb, ha mi más esapásra térve, megpróbáljuk a még otthonmaradt magyarokat megvédeni ugy a kivándorlástól, mint attól, hogy az Amerikából hazaküldött dollárok özönébe belefojtsunk őket is, s kezükbe adjuk így nekik is a vándorbotot.

A hazai takarékpénztárak számítása se nem tisztességes, se nem jogosult. Nem jogosult azért, mert ha másfélmillió családfentartónak azt akarjuk biztosítani, hogy a hazai földből éljenek meg, ugy Magyarországon 15 millió hold olyan földnek kellene lenni, ami eladásra kerülhet. Hogy ennyi eladható és vásárra kerülő föld nincs odahaza, azt bizonyítani szükségtelen, mert hát az ország földjének kétharmada kötött, s hozzá olyan kötött birtok, amelynek eladásáról már csak azért se lehet beszélni, mert a koronával találjuk magunkat szemben. Ez csak elég bizonyíték arra, hogy ez az üzlet nemcsak alapnélküli, de tisztességtelen is. Tisztességtelen azért még leginkább, mert otthon a pénzüzetek közvetítésével sokkal jobban felverték a földnek az árát, mint az talán az esetben megkívántódnék, ha az összes amerikai magyarság minden egyes tagja egyszerre jelentkeznék azért, hogy megérthetése 10 hold — s nem több — földet akar venni ott, ahol született.

AZ AMERIKAI MAGYAROK JÖVŐJE.

Irta: PERÉNYI BÉLA.

S ha elfogadjuk azt, hogy az amerikai magyaroknak csak 50 százalékka is hazatöréskszik, még akkor se jogosult az az örületes haszonkérés, amely a magyar földnek az árát rövid tíz év alatt megtízszorozta. *A magyar pénzpiacnak ezt a szégyenletes manőverét senmivel sem lehet védeni.* Aki az ország érdekét szívén viseli, az csak elítélheti az olyan tervet, amelynek következtében a még otthonmaradt kisgazda is koldusbotra jut s szaporítja az Amerikába vándoroltak számát.

Ezt tudva, megértheti az amerikai magyarság is azt, hogy miért tárgyalt a magyar képviselőház a kivándorlási törvényt négy és fél óra alatt. A kivándorlási törvény jö az otthoniaknak abban a formában is, ahogy van, mert hiszen biztosítja a hazai pénzüzetek érdekeit minden tekintetben.

Vagy nem-e ebben az értelemben vélté Andrassy gróf magyar belügyminiszter a Henz képviselő által kárhözott Lányz Léo bankigazgatót, akinek minden kivándorló magyar feje után 18, vagy 7 korona jutalek jár, aszerint, hogy melyik vonalon utazik ki. Megmondotta a belügyminiszter elég világosan, hogy semmi kivétit valót se talál abban, hogy egy magyarországi pénzüzetet ily örüisi jutaleköt luz a kivándorlás révén.

Gróf Andrassy kijelentéseit hallva, megnyílik a szemünk s megláthatjuk az amerikai magyarság jövendőjét, — ha akarjuk.

Ha a magyar kormány egyik legtehetősebb tagja így nyilatkozik az ország színe előtt, ugy kénytelnekvagunk elhinni, hogy így gondolkozik nemcsak a magyar kormány, de a magyar közvéleménynek az a hatalmas része is, amely az ország mai helyzetét uralja.

Nem számíthatunk hát arra a jövőben, hogy az uralmon levő magyar kormány bármit tegyen is az amerikai magyarokért. Nem. Mert ha az ország belügyminisztere azzal a nyilatkozattal lepte volna meg az országot, hogy igen is a magyar kormány minden kivándorlót után megkapja azt az osztalékot, melyet most Lányz Léo bankigazgató kap, akkor megnyugodtunk volna. Ha azt mondja a belügyminiszter, hogy ezt az évenként millió koronákra felugró összeget pedig arra fordítja a magyar kormány, hogy abból az Amerikában dolgozó magyarok számára kórházakat és templomokat építtet, hogy így a kivándorlót testét és lelkét megvédje, akkor hittünk volna a magyar kormányban. Mit gondoljunk azonban most, amikor a kormány legtehetősebb tagja helyesnek tartja azt, hogy egyfelteleg ember, egy tőzser, milliókál legyen gazdagabb minden évben a kivándorló magyarok révén, anélkül, hogy azért a mesés pénzösszeget bármily ellenértéket nyujtana?

Mit higyjünk mi amerikai magyarok az otthoniakról akkor, mikor azt látjuk, hogy a kormány segítségével lehetett keresztülvinni a magyar pénzüzeteknek azt a hallatlan földüzorát is, amelynek máris áldozatául estek az amerikai magyarok ezrei? Avagy nem tudják odahaza azt, hogy nincsen annyi föld, amivel az amerikai magyarok éhségét kielégíthetik? Nem lehetjük. Ennyj korlátoltságot elhinni is bűn.

Hiszzen az még nem volna baj, hogy odahaza nincsen föld elegendő. Az se lenne baj, ha a magyar föld urai tovább is göresösen tartanák földkeiket. De ott a baj, hogy az Amerikában dolgozó magyar verejtekét olyan földre öntöztetik, amiből az a szerenesetlen ember nem tud megélni. Az a baj, hogy a magyar kormány alkalmat adott arra, hogy a magyar közvélemény jogosnak tartsa az ország pénzüzetéinek törekvéseit, s értéktelen ingatlant vásárolt az Amerikában szerzett dollárral. A kormány mintegy engedélyt ad a nemfordulomiséggel az amerikai magyarok kifosztására, sőt mi több, az elbolondítására.

Bizzunk azonban a magyar nép, a magyar gazdálkodó józan és természete

es ezében. Ez a természetes ész még csak a mi segítségünk, amelynek nyomása alatt a helyzet ugy otthon, mint itt, alaposan megváltozik rövid időn belül.

A népek van annyi esze, hogy megtalálja a helyes utat a saját jövöltéért.

Idég a népek az volt az óhajta, hogy a hazai rögöt megválthassa, ha csak lehet. Látja, hogy ez nem sikerült, mert hisz ha 1000, vagy 1600 korona ma már egy hold föld még a felvidéken is, ugy rájön, hogy abból megélni nem tud. Ha pedig a föld nem nyujt neki biztos megélhetést, ugy a jövőben nem is vágyakozik majd utána. És mert Magyarország ahelyett, hogy saját magának teremtett volna ipart, a mi pénzünkön a német iparvállalatok részvényeit forgatják a hazai tőkések, mint gyáriamunkák sem érvényesülhet, ha hazamegy. Mit csináljon hát!

Ezen töri ma a fejét ezer meg ezer magyar itt, a messze idegenben. S tekintve azt, hogy az újabb bevándorlók kilenezése már volt Amerikában, s látta az otthoni viszonyokat, több mint bizonyos, hogy az a pár százezer magyar megnagyarázza az Amerikában dolgozó többi magyarnak azt, hogy nem érdemes, hogy nincs miért hazatörékedni. Mert hiszen a föld oly drága, hogy a minden kockázata nélkül biztos bankkba, avagy papírokba fektetett pénz sokkal több hasznot hoz. Meagnagyarázzák majd azt, hogy odahaza a magyar földműnkás, azaz a mezőgazdasági munkás, még ma sem birt magának jobb helyzetet teremteni, mert hiszen a magyar földművelésügyi miniszter jelentése szerint, az átlagos bér egy és egytized korona naponként és fejekint.

És éppen eme visszavándorlók miatt fog a magyarok kivándorlása rendez mederbe terelődni. Nem kell ehhez törvény sem. Nem, mert hiszen a kivándorlást a nép józan esze fogja lebonyolítani a következőképpen:

Ha Magyarországon nem lehet földet kapni, vagy ha lehet is, az oly drága, hogy a megélhetést nem biztosítja, ugy, ha már föld kell a magyar embernek, keresni fogja mindenütt, *de semmi esetre se odahaza.* Ha nem kaphat otthon földet, ha nem kamatoztathatja a pénzét ugy, ahogy azt akarja, ha hazai iparvállalatokba sem fektetheti, ugy nem küldi többé haza, de összekuporgatja itt, és itt néz majd utána, hogy önálló, hogy a maga gazdája lehessen.

Ha az amerikai magyar nem küld haza pénzt, ugy kétszeres, sőt háromszoros ezélt ér el azonnal. Először, s ami legfőbb, a konyérkeresetnél jobban megbecsülük itt Amerikában. Másodszor eléri azt, hogy a pénzével nem fognak *lelkismeretlen uszort üzni a törvények védszárnnyai alatt odahaza,* harmadszor pedig, mert nem küld pénzt, — megszüntetvén odahaza a földüzorát, — lehetővé teszi az otthonmaradt magyar megélhetését is, még pedig ugyannyira, *hogy az nem lesz kénytelen kivándorolni.*

Lehet, hogy ezen új eszméért elátkoznak bennünk odahaza azok, akik könnyűszerelel szeretik a pénzt megkeresni. De minden bizonynyal megdicséretnek érte azok, akik az ország jólétének érdekében élnek, de az egész nép érdekében óhajják előbbre vinni. *Egyszóval: A magyar kivándorlás megszűnésének a legbiztosabb záloga az, ha a visszavándorlás megszűnik.*

Ezt idéj senki se hitte. Magam se. De mert látom a magyarországiak télenységét, el kell hinnem azt, hogy reánk nem számítanak odahaza. *Elveszik a pénzünket, s azzal nem az ország jólétét, de a tönkretjütését munkálják.*

Szemrehányást hazulról nem tehetnek az amerikai magyarságnak. Jó magyarok voltunk eddig, azok maradtunk ezután is. Mert, ha az amerikai magyar sajtó a személyes czivódások sok erőt fecsérrel is, azt nem tagadhatja meg tőle senki, hogy magyarnak, *erős nemzeti érzésű magyarnak oktatta és nevelte az amerikai magyarságot.*

Arra buzdlított itt a sajtó minden magyart, hogy Magyarország csak akkor lehet boldog, ha függetlenségét kivívhatja. Ugy látszik, ezt csak mi hittük. A mai kormány tevékenykedése mi jélet sem mutatja, hogy párhuzamosan dolgozik a mi törekvésünkkel.

A mi sorsunk ne adjon fejtörést az otthonmaradt magyaroknak. Mi majd megélünk már itt is valamiképp. Belekényserítettek bennünket az ittmarradásba, hát majd csak széjjelnezzünk ebben a nagy országban. Akad itt hely nekünk is. Itt talán ráakadunk a földre, amelyet otthon hiába kerestünk. És ha a többi nemzetiségek példájára a mi telepedésünk is állandó lesz, majd ha nem leszünk olyanok, mint a fecskék, ha nem gazdagítjuk ide-oda száll-dogálásunkkal a különböző hajózársulatokat, akkor a magyar nép is megtalálja a helyét ebben a köztársaságban. Nemesak ezt érjük el, de ha látni fogja az amerikai azt, hogy a magyarságnak legalább egy része bele akar ovdani ennek a hatalmas és új nemzetnek a testébe, *kivirjuk a minket, a tehetőségünket megillető helyet mindenütt.* Idég ugy is az volt az osztályrésznk, hogy bár nagyon megdolgoztunk a pénzért, az amerikai csak lenézett bennünket. Azért néztek le, mert hazaküldtük a keresetét, hogy így az otthoniakat gyarapíthassuk. Nem értettek meg bennünket odahaza. Elverték a pénzünket, s nem tudtak érte adni esérébe semmit. Hízlatlák odahaza a kivándorlók számát, no meg a magyar bankárokat.

S mert az elmondottak tönylek, kell, hogy az amerikai magyarok azon gondolkodjanak, hogy illeszkedjenek be új hazájukba.

A mai napig a legnehezebb munkát dolgoztuk, s elhittük azt, hogy aki ide kivándorol, annak gyárban a helye. Hogy máris megváltoztatta az Amerikát járt magyar a gondolkozását, azt legjobban igazolják a most érkező kivándorlók, akik már magukkal hozzák az asszonyt is, meg a gyermeket is. Mindenki munkát keres. S mert az Egyesült Államok iparának fejlődése sem bír lépést tartani a bevándorlók szaporodásával, s mert a mezőgazdaság maholnap itt a legjövendelmezőbb foglalkozások közé számítható, egész bizonyosra vehetjük, hogy ugy az ez ideig kivándoroltakban, mint az utánuk jövőkben megérellelódik a tudat, hogy a föld az egyedüli biztos támasza az embernek — Amerikában.

És ha elgondoljuk azt, hogy a magyar született gazdálkodó, ha tudjuk, hogy a magyar csak a földön érzi magát jól, ugy kialakulhat lelki szemekint előtt az amerikai magyarság jövője.

Ezt a jövőt már láttatták az amerikai magyar és tönylelvű újságok hírdetései. Még két év előtt alig láttunk oly hírdetést e lapokban, ahol földet ajánlanak a népek, hogy azt akarja, ha hazai iparvállalatokba sem fektetheti, ugy nem küldi többé haza, de összekuporgatja itt, és itt néz majd utána, hogy önálló, hogy a maga gazdája lehessen.

És ha elgondoljuk azt, hogy a magyar született gazdálkodó, ha tudjuk, hogy a magyar csak a földön érzi magát jól, ugy kialakulhat lelki szemekint előtt az amerikai magyarság jövője.

Ezt a jövőt már láttatták az amerikai magyar és tönylelvű újságok hírdetései. Még két év előtt alig láttunk oly hírdetést e lapokban, ahol földet ajánlanak a népek, hogy azt akarja, ha hazai iparvállalatokba sem fektetheti, ugy nem küldi többé haza, de összekuporgatja itt, és itt néz majd utána, hogy önálló, hogy a maga gazdája lehessen.

S ha a magyar itt megtelepszik, ha megvagyonosodik, sokkal több hasznot hajthat szülőhazájának az Egyesült Államok rokonszenvének felélesztésével, mint azzal, hogy elárasszván Magyarországot dollárokkal, belefoglalja az aranyba azokat, akik a pénzzel banni, annak erejét felhasználni nem tudták, avagy nem akarták.

Nemetszág sem halt bele a kivándorlásba. Magyarország sem fog elvérezni alatta, ha az idegenben küzködő fiai a tengerentúlról is figyelemmel kísérvén az otthon történetek, saját helyzetük megjavításával akarják segíteni azt, aki otthonmaradt.

Egy cent egy vers.

Aki megveszi Kemény György „SZAZ VERS” (Magyar énekek az idegenben) című könyvét, egy centért kap egy verset. SZAZ vers száz cent.

CZIM:

KEMÉNY GYÖRGY,

BOX 390, STA H., CLEVELAND, O.

Keresztelő Szent János a vadonban.

22.
ma-
kor
viv-
tük.
je-
osan
t az
majd
Be-
tünk
itt
nk a
unk.
ra a
majd
fees-
száll-
arsu-
egta-
ban.
fogja
gnak
adni
k a
ctse-
nütt.
zünk,
nk a
ben-
haza-
z ott-
ertet-
otték
adni
aza a
agyar
kell,
gon-
be uj
unkát
ki ide
helye.
Ameri-
t, azt
zö ki-
ozzák
ket is.
t az
dölése
lorlók
daság
fog-
z bizo-
ideig
nk jó-
gy a
az em-
a ma-
ndjuk,
zi ma-
meink
je.
meri-
hirde-
nk oly
aján-
ak az
tai s
ket ol-
a min-
mező-
vőben,
mult-
al te-
t, me-
jlődés
ival a
unká-
let, a
le fel-
obban
k, ha
sznor
alt Ál-
ésével,
gyar-
ja az
bánni,
adták,
kiván-
elvé-
zködő
el ki-
saját
segi-
S.
ZAZ
en)
ver-
o.

KÜLKERESKEDELMI KILÁTÁSOK.

Irta: ZERKOVITZ EMIL, keresk. tanácsos.

Eseményekben gazdag éve zárt az északamerikai Egyesült Államoknak. Az előző év végén beállott pénzügyi krízis olyan megrázkódtatást okozott gazdasági téren, amelynek hatásait teljes mértékben még csak hónapok múltán érezték meg igazán. Megéreztek azt az egész világon. Az egész világkereskedelemben, amelynek külkereskedelmi forgalmával, a hárommilliárdos külkereskedelmi mérleggel első helyre került immár az ifjú óriás, a hatalmas Unió.

1907 novemberében, az előző év végén, amikor a pénzügyi krízis legfőbb fokát érte el, még nem volt annyira érezhető a krízis hatása. Az import-rendeletek eszközés alatti voltak, nagyrészt már leszállítva, nagy részben a „vizen” — éppen így az export-rendeletek is eszközés, szállítás alatt. — Akkor azonban rendelők és szállítók kifogás nélkül fogadták el a rendeletek türelmét. A helyzetet a ténylegesen is süttebb színezésben került a világ elé és a termelők, gyárosok, szivessébbben szenvedtek el azokat a veszteségeket, amiket a paragon fekvő termelési telepek kamarák és haszonvesztések alakjában szenvedtek el, mint azokat a veszteségeket, amiket fizetési beszüntetések, kivételések elvezetése útján szenvedhettek volna.

1908, vagyis ez év tavaszán volt leginkább érezhető a krízis hatása. Az Egyesült Államok ipari termelésének legbiztosabb mérőfoka a *nyersvastermelés*. Ha élénk az üzleti forgalom, ha nagy az ipari termelés, fellendül, fokozódik a vasutak forgalma is és e fellendülés nyomán, a vasutaknak mind újabb és újabb befektetéseket kell eszközölnök. Új vonalak épülnek, nagy vasúti színszükséglet, a teher- és személykocsikészleteket folyton és folyton bővíteni kell, új hidak, átjárók, felvételi épületek kerülnek munkába; mindez legelső sorban is a vastermelésre, az acéliparra bír nagy, kedvező hatással.

Bezeg, ez a szükséglet nem igen mutatkozott ez év elején. A *vasutak forgalma*, az ipari termelés eszékkenés, igen nagy részben szünetelés folytán, hihetetlenül megeapant. Az „*idle cars*”, vagyis a „pihenő vasúti kocsik száma olyan nagy volt, mint még soha”. A forgalom szinte megszűntnek látszott, szemben azzal az óriási forgalommal, mely még az 1907-ik év elején is, óriási rendelések feladására készítette a vasúti vállalatokat. Így azután a vas- és acéltermelés is rendkívül megeapant s ennek nyomán, a kohók kialvása nyomán, a szénbányák igen nagy részében is felére-negyedére eszékken a termelés. — Az 1907-ik év nyersvastermelése 25.781.361 tonnára rugott; ezzel szemben az ez évi teljes nyersvastermelés nem igen lesz több december végéig: 15.000.000—16.000.000 tonnánál. Ezek a számok a leghosszabb értékesítésnél is erősebben bizonyítanak.

Az azután már csak a természetes következmény volt, hogy a foglalkozás nélkül maradt munkások százai fordították hátat ennek az országnak, a hol csak kenyeret, meg a hozzávalót akarták megkeresni. És ez a nagy *visszaköltözés* nemcsak a munkásoknak eszékkenését jelentette, hanem a fogyasztók eszékkenését is. Szóval a krízis, súlyos következményeivel, még csak az utóhajokban, utófényekben mutatkozott leginkább. A *bezórtat* mindinkább eszékken — ellenben a *kivétel* fokozódott, mert a belfogyasztásban raktáron maradt árukat, a termelésben gyarapodó készleteket, ha kárral is, de értékesíteni kellett. Ha itthon nem, akkor a határokon, tengeren túl, más piacokon.

Amiál jólesőbb hatású volt azután azoknak az intézkedéseknek, amelyek a mellett bizonyították, hogy az Egyesült Államok kormányja, elnöke és a törvényhozó testület, mindent meg akarnak tenni azért, hogy hasonló krízisek a jövőre nézve elkerülhetők legyenek. — Az értékügyi, pénzügyi *reformok* egész sorát léptették életbe. A bankok, pénztárszervek, vállalatok ellenőrzésének módjait jelentékenyen szigorították.

De éppen külpolitikai és *külkereskedelmi* viszonylatok tekintetében is, több nagyjelentőségű lépés történt. Ezek között is első helyen áll az a hatalmas koncepció, kiváló diplomá-

ciál érzékű és hűles előrelátásra való terve Roosevelt elnöknek, amelynek alapján a szövetségi *hajórajt* a távol Keletre küldte. Míg egész Európa miatt aggódtak, hogy a kaliforniai partokon felmerült „*Japán-kérdés*” komolyan megbonthatja az egyetértést Japán és az Egyesült Államok között, míg a szövetségi amerikai sajtóban is már vakmerőbben jelentkeztek a háborúra igazító hírek: addig Roosevelt hűleg nyugodtan, hűleg elrelátással és teljes energiával dolgozott azon, hogy a diplomáciai mesteriségnek egy olyan mesterművét csinálja meg, a melyvel valóságos megkoronázta magyiskorá elnöki hivataloskodása eltti teljesítmény munkáinak, vívmányainak hosszú sorát. — Csenben, biztos kézzel készítette elő az a páratlanul szelvényes foglalatást, mely az amerikai flottának Japánban is jutott — amulatára a világnak, mely inkább azt hitte, hogy ez a kirándulás az atlanti flottának a távol keleti vizekre, tengerekre, riasztó flottatüntetés a harcra kedvű Japán ellen. A vélt tüntetésből baráti szimpozium lett. Mint jóbarátok ültöztek egymást Japán népe és az Egyesült Államok tengerészeti, nemzetüknek képviselői és mint — *széretségeket* váltak el. Az a békeszerződés, amelyet ez év vége felé az Egyesült Államok és Japán megkötöttek, az emberiség holdadását, holdagságát, békéjét biztosító hatalmas sikerét jelentette Roosevelt előrelátó, hűles politikájának.

Ugyancsak az év vége felé esett meg az *előkészítés* is — a legerősebb szöveg módján. *Taft* az Egyesült Államok közönsége a hétkész haladás és különösen a gazdasági fejlődés, újabb fellendülés, bejelentésből biztositékát véli. Nem akarunk ismétlésekbe bocsátkozni, az új elnök szövegének, kvilitásainak, kiváló egyéniségének újabb méltatásával. A választások alkalmából ismételve volt róla szó, e lap hasábjain is. Csak éppen arra a kiváló feladatra kívánunk utalni, amelyet *Taft* elnöki működésében, első legkisebb feladatát feladatán tűzött ki.

A *tarifa* *revízióját* értjük. A választás alkalmával kisebbbbségben maradt demokratá párt programjának egyik legfőbb programpontja volt a *tarifa-revízió*, mely programpontra az utóbbi években olyan népszövegrel találkozott általában, hogy a republikánus párt is kényserítve érezte magát annak felvételére. Természetesen, a republikánus párt, mely nyagyan és egészben éppen azt az irányzatot képviseli, amely irányzatnak köszönhető a jelenleg is érvényben levő Dingley-tarifa — nem igen lesz hajlandó olyan radikális *tarifa-revízióra*, mint amelyet a demokrata párt követelt és ígért is. Sőt általában inkább azt vélték, hogy a republikánus párt ezt az ígérteket csak azért tette, hogy népszerűbb legyen, de újból is uralomra jutva, nem igen fog az ígérteket teljesítésére, beváltására is gondolni.

Most azonban, úgy látszik mégis, hogy a republikánus párt egészen komolyan fogja fel a *revízió* kérdését, belátva, hogy a külkereskedelmi viszonylatokban semmiképpen sem válhat az Egyesült Államok javára, ha a *tarifa* és *vámkezelés* továbbra is a jelenleg követett politika alapján marad. A *revízió* előkészítésére kiküldött bizottság nagy igyekezettel folytatja munkálatait, az érdekeltek és illetékes felek hosszú sorát hallgatva ki a *revízió* tekintetében és *Taft* maga is beható beszélgetéseket folytatott azért, hogy a *revízió* a jövő év elején, közvetlenül elnöki állásának elfoglalása után, a kongresszusnak egy rendkívül szeszjójában tárgyalás alá kerüljön és lehetőleg már 1909 július 1-én életbe is lépjen, törvényerőre kerüljön. — Minden valószínűség szerint egy *kettes* *tarifát*, minimális, és mintegy 20 százalékkal magasabb maximális *tarifát* fognak megállapítani. Ebben az esetben azután az Egyesült Államok is abban a helyzetben lesznek, hogy a külfölddel szemben szerződés-előzettséget tanúsíthassanak, külállamok előzettséget viszonozhassák és szükség esetén ezt kikényszeríthessék. Ez esetben azután a Németországgal kötött kereskedelmi egyezmény, ugyszintén hasonló egyezmények más külállamokkal, feladatának, miután az amerikai elv értelmében a törvény a szerződések fölött áll.

De éppen a kettes *tarifa* fogja mólját adni annak, hogy az egyes államok megfelelőbb, új kereskedelmi szerződéseket köthessenek az Egyesült Államokkal is.

Az Egyesült Államok súlyos krízis után, a korábbi, hihetetlenül gyors, szinte szélsebes fellendülésre következő depresszió tanulmányából bizonyára sokat is tanultak. A krízist mihamar kiheverni ma, a bőséges Isten áldásával, éppen ez évben is, a hatalmasan gazdag *amatási* eredmények, népeinek munkái igyekezete, eltünteték a túlzott spekulációk, könnyelműen szédületes vállalkozások okozta megrázkódtatásnak utolsó nyomait is. És ha a *tarifa-revízió* is számol majd az importőröknek számtalan jogosult óhajával, ha megcsinálják az Unió külkereskedelmi politikájában az előző *prohibíció-revíziót*, akkor új, kelvezőbb korszak kezdetét jelenti majd az 1909-ik év. És ennek éppen Magyarország külkereskedelme is csak hasznát látja.

POLITIKAI AGYRÉMEK.

Hármas birodalom és egyéb dolgok.

A nemzetiségi politika egy újabb és elég furcsa gyümölcsöt prokultál a bécsi parlamentben.

A Bosnia és Hercegovina bekebelezésére vonatkozó javaslatot tárgyalták az osztrák honatyák. És ekkor *Liechtenstein* *Alajos* herceg jelentkezett szószólására. Ő is osztrák honatyja. Van tehát neki is szószólási joga. Amit mondott, bizonyítja azonban Ausztria roszaga állapotát és azt, hogy a beteg Ausztriát Magyarország rovására akarják gyógyítani. A „*hölés*” *Liechtenstein* herceg azt ajánlotta ugyanis, hogy a *kettes* birodalomból, Ausztriából és Magyarországból, *Hármas* birodalmat csináljanak: Ausztriát, Magyarországot és Nagy-Horvátországot. Ez utóbbihoz *Liechtenstein* herceg a szerbekt szeretné csatolni, hogy azzal a Balkán-államokat is kibékitse.

És ezt az agyremet komolyan tárgyalták a bécsi parlamentben. Magyarországot még csak meg sem kérdezték. Mekkora zajt esapnának az osztrákok, ha a magyar képviselőháznak valaki azt ajánlana, hogy a csehek kibékitésére csinálják meg az önálló cseh királyságot, pedig ennek mindenesetre több történelmi jogosultsága volna, mint Horvátország elszakításának Magyarországtól.

Hissen *Liechtenstein* herceg maga sem hisz abban, amit mondott, de mindenesetre jellemző, hogy ezzel az *inóitványával* előhozakodhatott.

A háborús hírek még mindig napirenden vannak ugyan, de most már maguk a Balkán-államoké is „*lefújnak*”. Így *Nikita*, a montenegróiak fejedelem, az ő hivatalos lapjában kijelentette, hogy Montenegro az eszé ágában sínesen a háboruskodás. Amit mi bizvást el is hiszünk a fekete hegyek urának.

A háborús felhők elvonulását jelenti az is, hogy máris szóba került a Szerbiával kötött kereskedelmi szerződés megújítása. Igaz, hogy a megújítás végrehajtását elhalasztották a tavaszra. Háboruskodó felek még csak gondolni sem szoktak kereskedelmi szerződésekre.

Igy hát nemcsak a templomokban hirdetik most a békét, hanem az országok tanácsában is.

C. H. Langer

MAGYAR FOTOGRAFUS

GRAHAM AVE., WINDBER Pa

BESZÉL MAGYARUL.

A legjobb fényképeket jutányos áron készíti.

Birkás Ádám

GYÖR-MEGYEI ZINGYENEKARA

Ajánlja magát lakodalom, mű- és másféle mulatságokra.

2767 E. 75 STREET

Telephone: 7442 L. Central.

AMERIKAI TESTVÉREINKHEZ!

Irta: LENGYEL ZOLTÁN, országgyűlési képviselő.

Egy időben úgy megjéltünk, mint a vérét vesztő ember. A nagy szállítóhajók tömegében szállították át a magyart a tengerentútra. Valóságos népvándorlás indult meg. Egész vidékek keztek elnéptelenedni. Gazdasági fejlődésünk megakadt. A német és angol hajózársaságok verekedtek rajtunk. Szervezetünk elhagyta a hajózársaságok előbb észrevétlenül, később nagyon is észrevetetlenül gyengülő láttszát. És ha ez sokáig így tartott volna: pusztaság lett volna szép Magyarország, mint a török hófoltja után.

Ez a kivándorlási láz már megszűnt. Gazdasági okok illeszték elő félképpen, azok is szüntették meg. A nagy amerikai fellendülés és a mi gazdasági elmaradottságunk eszékken a s az amerikai válság állította meg. Most már a hajók kevesebbet visznek és több embert hoznak. Azelőtt a kivándorlók vitték hirt hírünk, most a visszavándorlók regélnék tőlünk elszakadt testvéreinkről.

Az elvérzéstől való ijedségtől s a kivándorlásban való egyoldalúság megszűntén: most már nyugodtan beszélhetünk az amerikai magyarság dolgairól. Tapasztalatok állnak mögöttünk. Szemléldhetünk. Levonhatjuk a következtetéseket.

Eltekintve a pénzügyi vonatkozástól. Kivándorlónk rengeteg milliókat küldenek haza. Ez igaz. De sokat vittek ki is. És még többet jelentett az elvesztett munkaerő. Ennek is többet az emberanyag: sok-sok derék honfitársunknak örökre való kiválása a nemzettestből.

Nem kutatom ezúttal az okokat sem. Könnyű megtalálni: a magas munkabérek, a vállalkozó szellemük részére Amerikában nyíló széles terület, a hajózársaságok agitációja s ezenkívül sok emberrel a tönkremenés, a büntetésből való félelem, az új élet után való vágy. Jó, vagy rossz okozta távozását: kikapcsolom ezúttal.

Végül a helyzetet állandónak mondjuk, hogy a magyarnak ezúttal két hazája van. Egyik, amelyben otthon van, de nincs szabadsága. A másik, amelyben szabad, de nincs otthon. Az egyik, ahol, úgy ahogy, magyar a közzgazdasági élet, de kevesebb a munkaalkalom és kisebb a gazdasági élet, de jobban és többet lehet keresni.

Magyar fajunk sok nehézséggel küzd a világon. Kis nemzet vagyunk, rokonok nélkül. A világhatalom védelme, a világgazdaság nagy összeköttetései nem adnak szárnyakat az egyéni igyekezetnek, találgatásnak, nem adnak támogatást a munkának úgy, mint az angol fajnál.

De vagyunk élvele a szláv és német fajok világharcaiban tüzonalába. Egy ezredév óta a népvándorlás, a tatárdulás, a keresztesháborúk, a török veszedelm s most a germánok s a déli és északi szlávok küzdelmei hazánk testét futnak keresztül. Össze vagyunk kötözve idegen és erősebb fajokkal, a mely leköttetés, míg egyrészt erős zálaga a külső bonyodalom elkerülésének, másrésztől azonban fejlődésünk nagy akadály.

Igy a magyarság élete örökös harc és nehéz megpróbáltatások sorozata. Hogy el nem pusztultunk: fajunk élet-erőjének fényes bizonyítéka. Hogy mégis fejlődünk: a jobb jövőnek biztositéka.

Gyarmatunk nincs. Az élet ezernyi vonatkozása azonban sok embert kényszerít arra, hogy idegenben próbáljon szerencsét, más országban keresse boldogulását. Ezek eddig szétszórtok, elveszték ránk névze, beolvadtak más nemzetekbe nyomatlanul.

E tekintetben tehát az Egyesült Államokban való tömörülés nagy jótétele. De egyébként is. Sokat tanul az, aki ott él. Amit mi oly igen nélkülözünk: a demokratikus világgazdaság szívja be egész tisztaságában, megtanul dolgozni, vállalkozni, nem ijed vissza többé az élet küzdelmeitől, megacézozódik karja és szíve. A magyar ott kicszerűlódik s ha visszatér: a munkának és a szabadságnak lesz bátor harcosává.

Nagy tisztelője vagyok az angol fajnak. Csodálattal nézek rá. Sokat, igen sokat tanultam tudósaitól, íróiktól, kereskedőktől, iparosaitól, művé-

szeiktől. Sokat, még többet kellene tanulnia az egész magyarságnak. De innen hazulról nehezebb. Ott — valóságos iskola. Az életnek, a tapasztalásoknak gazdag iskolája.

Ezért tartom azt, hogy bár minél élénkbb lenne közöttünk a kölcsönhatás. Ennek rossz oldala nincs. Az angol a mi fajunkra csak hasznot hozhat, veszedelmessé sohase válhatik, mint a német és az orosz.

Az amerikai magyarságnak tehát beláthatatlan fontossága a hívására. De csak addig, míg fajunkhoz, nemzetünkhez há, míg el nem szakadt teljesen nyelvben, érzésben, gondolatban tőlünk. Attól fogva lehet gazdag, előkelő, tisztelt, körülrajongott, de magyarságunkra elveszett.

Nagy a hivatásuk a magyar lapoknak is. Ők ott az őrtűzek. Nyelvünk fentartói, magyarságunk életelő, a szellemi összetartozásosság kapcsai, a világosság, a nemzeti, faji öntudat terjesztői.

Nekünk is sok a kötelességünk. Még sokkal több, mint amennyinek eleget teszünk. Mert mulasztottunk sokat s mulasztunk ma is eleget. De ébred a közszellem. Ébred a faji politika tudása, érzése. És ez azt tanítja, hogy ti magyarok elhettek délen vagy északon, otthon-e vagy idegenben, a föld egyik oldalán vagy a másikon, azért mégis egyek vagytok, egy nemzet fia, egy test, egy vér, egy szív, egy érzés, egy gondolat.

Ezt érezzük mi. Ezt érezzék önk is. Nem tudom: mit érez a kábeldrót, mikor a földgömb egyik oldalán összeköti a másikkal, mikor az ocean egyik partján megindított áram ugyanazon rezgéseket adja vissza a másikon. Beszél, repül, összeköti, felsóhaj, üzenetet vált, együtt sir és nevet.

De én azt érzem most, mikor e sorokat írom, hogy az önk szívében ugyanaz az érzés dobban meg, midőn olvasó, ami az enyémben lüktet. Azt érzem, hogy kiszélesült a magyarság léhatára, megsokszorozódott a száma, tengernek, hegyek, folyók, világrészek választanak szét, de mégis *egy maradt a szívünk*.

Ápolják tehát bensőséggel, szeretettel, élő hittel magyarságukat. Ápolják és erősítik összetartozásosságunkat érzésben is, intézményekben is.

El kell jönnie az időnek, mikor a mi hazánk is szabad lesz. Erős lesz, hatalmas válik. A népjogok s a demokratikus haladás teljes győzelmet arat. A munkának meglesz az érteke és a munkának a megbecsülése.

Élünk és halunk ezért. Akkor szükség lehet azokra is, kik már végleg lettek arról, hogy egyszer viszontlássák Árpád népét, Szent István országát. Akkor mi adunk új hazát azoknak, kik a régit elhagyni kényszerültek. S az új hazába visszahozzák a régi magyarságot s az új munkakedvet, szabadság-szeretetet, vállalkozási hajlamot.

Két testvér vagyunk. Az egyik otthonmaradt az ősi fészekben, kilődök, szántja a rögöt, vesződik a helyi kiesi-nyeskedések között és megtartja a hajlékot. A másik elmegy világba. Sokat lát, tanul, dolgozik. Modern emberré lesz és gazdag. De hazavágyik. És hazajön. És a megtartott, megmentett ősi hajlék helyén palotát emel.

Ez a kép áll előttem. Isten adja, hogy így legyen.

Ebben a reményben fogadják tőlem, az új Magyarországról küzdő testvértől forró üdvözlőmet!

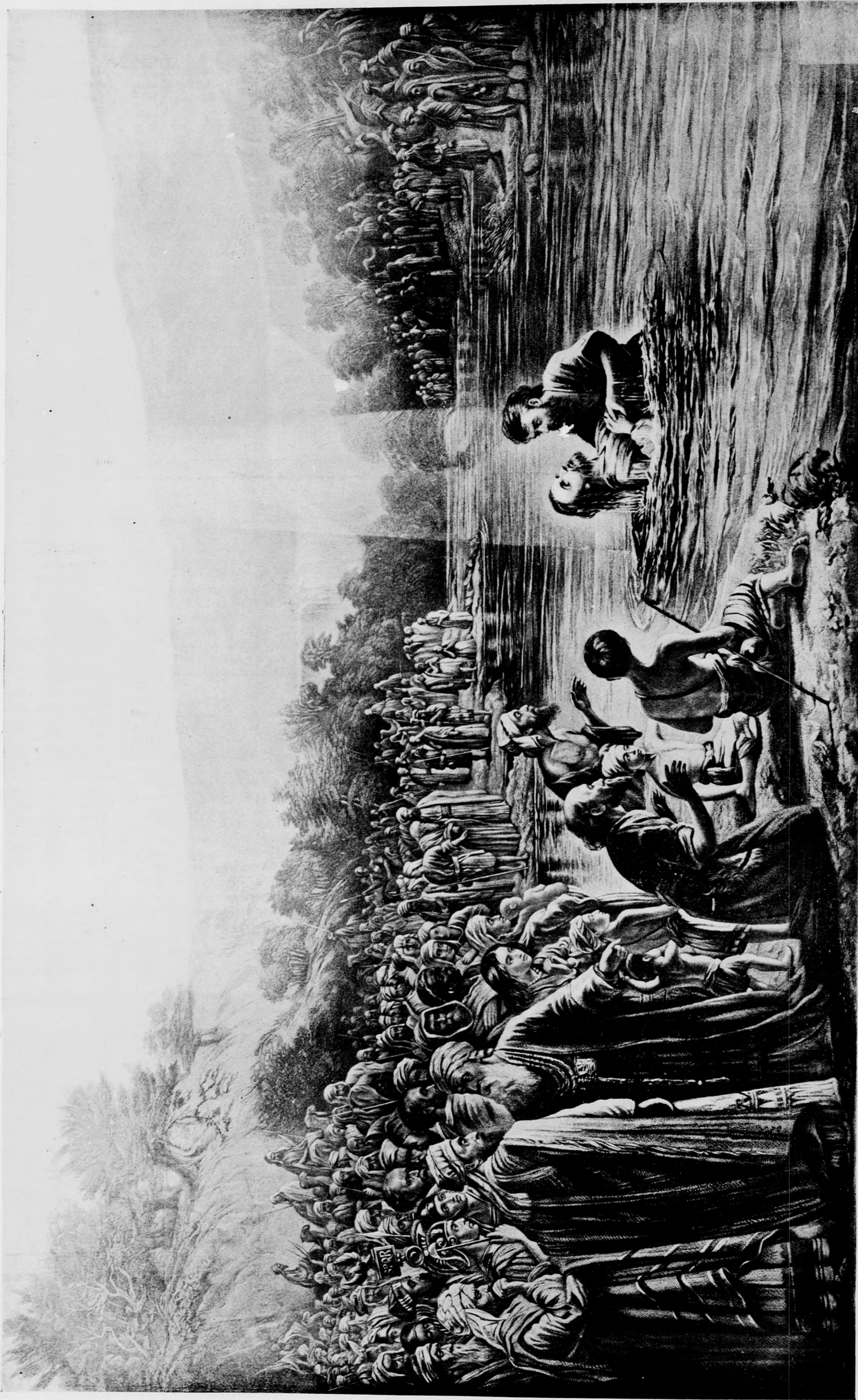
Magyarok!

Abauj, Arad, Arva, Bács-Bodrog, Baranya, Békés, Bereg, Bihar, Borsod, Csik, Esztergom, Fejér, Gőmör, Győr, Heves, Hajdu, Jásznyugyszabolcs, Kisküküllő, Kolozs, Komárom, Krassószörény, Máramaros, Nógrád, Nyitra, Pest, Pozsony, Sáros, Szabolcs, Szepes, Szatmár, Szilágy, Temes, Tolna, Torontál, Trencsén, Ugocsa, Vas, Veszprém, Zala, Zemplén stb. megyékben és Szlavóniában több, kisebb-nagyobb birtok eladó.

Minden magyar embernek minden földvásárlási dologban bőséges felvilágosításul, kelő utalgatással és hasznos tanácsal ingyen szolgálnak és az összes eladó birtokok jegyzékét készséggel megküldik, ha honfitársaink irnak a következő címre:

John Skotthy

115 WEST, 102 St., NEW YORK

Jézus megkereszteltetése a Jordánban.

22.
De
ló-
lá-
nél
na-
gol
ve-
né-
be-
De
nk-
sen
tö-
ke-
ar-
ok-
nk
a
a
ter-
Még
egét
at s
d a
udá-
y ti
kon,
gyik
égis
egy
egy
k is.
rót,
sze-
zyik
zou
Be-
netet
oro-
yan-
vas-
t é-
lát-
áma,
szek-
rall
retet-
olják
nikat
a mi
ha-
emo-
arat.
s a
szük-
g le-
ssák
ágát.
kik
S az
gyar-
dság-
ott-
ódik,
kiesi-
haj-
Sokat
berré
s ha-
ntett
adja,
lem,
vétől
ra-
sik,
es,
10,
ra-
ny,
Szi-
én,
lén
bb,
ld.
ás-
ta-
zes
neg-
ke-
K

ÚJ VÁROSI KÖZKÖNYVTÁR.

KARÁCSONYI AJÁNDÉK A MAGYAROKNAK.

A New York városi közkönyvtárak igazgatósága az idén szép karácsonyi ajándékkal kedveskedik a magyarságnak. A Houston Street mentében levő Hamilton Fish Park-ban, a Houston Street 388. szám alatt újabb könyvtári épület emeltetett ingyenes nyilvános könyvtár céljaira, s e könyvtárban jelentékeny teret engedett át egy magyar osztály létesítésére. A könyvtár a jövő hónap folyamán fog megnyitni a közönség számára.

A könyvtár élére is magyar tisztviselőket helyezett az igazgatóság. Főnöknője *Markovitz Augusta* kisasszony, egy derék és lelkes magyar leány, aki hosszú ideig működött a nyilvános könyvtárak 10-ik utcai fiókjában; az olvasóterem gondnokául és felügyelőjéül *Ligeti Imre* író, a *Bevándorló* munkatársát nevezték ki, akinek a *Bevándorló* e számában is érdekes elbeszélése jelent meg. A könyvtár többi, mintegy 12 fől álló személyzete amerikai születésű angol leány, akik könyvtári gyakorlatukat a városi nyilvános könyvtárak többi, már régebben fennálló osztályaiban nyerték.

Ez már a negyvennegyedik könyvtári épületet teszi a többi könyvtári épületekkel együtt, melyekkel a városi

könyvtárak igazgatósága New York város területét behálózta. Ez épületet a többiekétől eltérőleg némileg nagyobb és modernebb formában építették. A könyvtár épületének homlokzata a parkra néz és főbejárata is a park felől van, de az épület átnyúl a szomszédos első utcába is, ahonnan szintén van bejárata. Az épület kétemeletes, de alatta nagy, világos „basement” [félpince] van gyűlések, előadások, felolvasások céljaira. A földszinten van a kölcsönkönyvtár, hol a könyveket adják ki. Az első emeletet a gyermekkönyvtár foglalja el, hol kizárólag az ifjúsági olvasmányul szolgáló könyvek vannak. A második emeleten van a nagy, az épületet egész terjedelmében elfoglaló, s magyar, angol, német, francia, orosz és héber nyelvű hírlapokkal és folyóiratokkal gazdagon felszerelt olvasóterem, melynek nagy, széles ablakai egyfajl a parkra, másfelől az első utcára nyitnak, s így roppant világosságot nyújtanak. Az olvasóterem felett az épület tetején kert, ugynevezett „roof-garden” van, mely szintén olvasóteremül van berendezve, hogy a nyári időben a szabad levegőn is lehessen olvasni.

Az olvasók által kívánt könyveket kis, önműködő, villamos szerkezettű lift

szállítja fel a földszintről az olvasóterembe.

A könyvtár a megnyitás idejére 11 ezer könyvvel lesz felszerelve, melyből körülbelül 1000-et tesz ki a magyar könyvek száma, s ezenkívül van 600 orosz, 600 német, 600 francia könyv. A többi könyv angol nyelvű. Van 23 hírlap, s több mint 100 folyóirat, melyek némelyikét 5—6 példányban is beszereztek.

Azokat a könyveket, melyek ez osztályban nem találhatók, a többi könyvtárakból ez osztály útján szintén lehet beszerezni.

A könyvek, hírlapok és folyóiratok ezen mennyisége azonban csak a kezdet kezdetéül szolgál, s a könyvtár vezetősége ezek számát a látogatottság és a kereslet arányában szaporítani fogja.

A könyvtár vezetősége szívesen venné, ha a magyar könyveket nemcsak a felnőttek, hanem a magyar származású gyermekek is minél szorgalmasabban igénybe vennék, s ezek használatára a magyar szülők gyermekeiket buzdítanák. E célból a könyvtár vezetősége beszerezte a legjobb magyar ifjúsági olvasmányokat is, a magyar történelem, mythologia, monda- és népkölté-

zet köréből, s ha ezek iránt kielégítő keresletet tapasztal, ezek számát szintén szaporítani fogja.

A magyar szülők tehát önmaguk iránt való hazafias kötelességet teljesítenek akkor, ha gyermekeiket a magyar könyvek olvasására is buzdítják, hogy azok, ha elamerikaiasodnak is, ha a hatalmas Amerika az ő nagy asszimiláló képességével őket magába szívja is, ne feledjék el magyar voltukat, magyar származásukat.

Madarász József országos képviselő, aki nemrég közöttünk járt, mostanában a képviselőházban panaszkodott, hogy a magyar származású gyermekek teljesen amerikaiakká válnak, s elvesznek a magyarságra nézve. Ez igaz, de vajjon ki ennek az oka? Amerikán a dolor non mulik. Ime, Amerika olyan nagyvlekű, hogy könyvtárai útján a saját bőkezűségével támogatja a magyar szülőket abban, hogy gyermekeik magyar származásukat el ne felejték. Ha a magyar kormány és a magyar törvényhozás levétné közömbösséget, s megtenné kötelességét, sokkal többet lehetne ez irányban tenni, s sokkal több sikert lehetne elérni.

De a sikerhez szükséges volna az is, hogy azokban a ritka esetekben, amik-

dön valami tette határozzák el magukat, akkor tegyék azt több lélekkel, odaadással, buzgósággal. Ime, Madarász képviselő közöttünk járt, de vitt-e magával, vagy hozott-e nyilvánosságra hazatérte után valamit életrevaló eszmét, ami Magyarországnak s az amerikai magyarságnak használna?

Pedig anyag lett volna itt tömérdek. Csakhogy úgy látszik, Madarász uram is azok közé az emberek közé tartozik, akik „néznek, de nem látnak”. Az ilyen urak által kifejtett ilyenfajta működés itt Amerikában oly elnevezéssel illetnek, amilyent használni mi nem akarunk.

Nem is nagyon kellene pedig a magyar államférfiaknak eszüket megerősíteni a tekintetben, hogy mitévők legyenek. Tessék csak Amerika példáját utánozni, van itt elég jó minta, amit érdemes lenne kopirozni.

A New York Public Library, mely annyira méltó kiegészítő része a világ egyik leghatalmasabb, legbámulatraméltóbb intézményének, az amerikai Public School-nak, egy újabb, hatalmas osztályllyal gyarapodott, hogy folytasza a bevándorlók között állam- és nemzetalkotó misszióját.

MAGYAR KÉZMŰIPAR AMERIKÁBAN.

Írta: FORT LAJOS ALBERT.

Néhány nap előtt egy new york-i angol napilapban egy hírdetést olvastam, mely magyar nyelven így hangzott:

OLASZ IPARIKOLA
Margherit királynő védnöksége alatt, Olasz csipkék és hímzések kiállításán, melyek régi mintákból utánoztak és mai használatra készítették a new york-i olasz kolónia fiatal asszonyai. 59 West, 29-ik utca.

Az olaszok tudvalegleg mindig a művészetnek éltek. Művészetüket korunknak művészei rajongó lelkesléssel tanulmányozzák. Az olaszok hajlama a művészet iránt, mely Itáliát a művészet gécepontjává tette, a legalsóbb olasz néprétegekbe is átszármazott. Az olasz kormány dicsegetés módjára egyre építette azt a hajlamot s mint a fenti hírdetésből látjuk, még ide az Egyesült Államokba is átnyújtja a karját az olasz művészet erkölcsi és anyagi támogatására.

Hadd vonatkoztassam most már az olaszok hajlamát a művészet iránt s az olasz kormányt a hajlam istápolására irányuló törekvéseit reánk amerikai magyarokra. Rólunk, magyarokról azt állítják, hogy földművelő nép vagyunk. Igaz, kevesen tudják azonban azt, hogy ez a földművelő nép s ennek a népnek még legműveltebbje is valószínűleg művészember s hogy az ő művészete nem majmolás, hanem a leggyönyörűbb.

A Kárpátoktól az Adriáig, Erdélytől a Havasokig alig van magyar ember, a kinek ne volna veséletes művészi ösztöne. Ez az ösztön legfőbbjében a viselkedés nyilatkozik meg, mely nemcsak szép, de határozottan festői.

Ismerjük a faragott fakalacsot, a tulipános ládát, a bieskát. Tudjuk, hogy Magyarország egyes vidékein, anélkül, hogy erre tanították volna őket, vagy ez irányban bármiféle befolyást gyakoroltak volna rájuk, gyönyörű szövőgépeket és mesés szépségű hímzéseket készítenek az emberek. A falusi cserepesmunka, mely kezdetleges számszámokkal készült kezdetleges formában, művészi szempontból sok esetben többet ér a nagy, modern gyárakban előállított termékekénél. Vannak ötvösnék és egyéb kézművészek, akik bámulatos dolgokat bírnak produkálni.

Ezt a hajlamot a művészet iránt nem az iskolában ottolták a mi népünkbe. Isteni adomány ez, mely örökségképpen szállott az elődökről az utódokra s amelyet az a szegény nép nem enged kivésni a köréből, ha mindjárt a lehető legellenesébb körülmények között él is odahaza.

El kell ismernem s készségesen elismerem, hogy a kormány odahaza fejleszté a nép hajlamát a művészet iránt s szívesen közbenjár azért, hogy a népművészet termékeinek megfelelő piacra legyen. És amíg a kormány felhasználja a befolyását a tehetséges kézművészeknek elősegítésére, egyéni jellegének s termékei nemzeti jellegének megőrzésére, feltétlenül szép hazafias munkát végez a kormány. Abban a pillanatban azonban, amikor a kormány a nép egyéni jellegű művelésébe beavatkozik s ezt megváltoztatni akarja, éppen ezzel adná meg a gyilkos döfést annak a művelésnek, mely épp azért szép és feltűnő, mivel egyéni jellegű s ezen egyéni jellegnél fogva sajátos nemzeti jellegű kölcsönöz a termékeknek.

Itt az Egyesült Államokban utjabban, régebben pedig Angliában éppen az ellenkező s egyedül helyes irányt folytatják az illető kormányok. A földművelő, akinek a foglalkozásánál fogva bizonyos időközökben sok a szabad ideje, arra akarják ösztönözni, hogy a saját földjén termelt anyagokból műtárgyakat készítsen, hogy szövészetel, hímzéssel, szövőgéppel foglalkozzon, megmaradjon a hazájában. De a szükség mégis rávette őket. Összetakolták a kézi fonászekereket s miután gyap-

zafias missziót teljesít, amennyiben kezdeményezi és elősegíti az amerikai nemzeti jellegű kézműipar megtartását.

S mikor az amerikai kormányt ebből buzdokolású látom, kínos meglepetéssel tölti el a szívemet annak a tapasztalása, hogy az Amerikában élő magyarokban sehol és semmi téren nem nyilatkozik meg az őseiktől átörökölt művelés. Földművesünk, akik odahaza a földművelés mellett találtak módot a szövény és művésznék gyakorlására, itt Amerikában a gyárakban és bányákban rabszolgamunkát végeznek, egészen megfeledkeznek arról a gyönyörű kézműiparról, melyet szülőföldjükön folytattak.

Igaz, hogy itt Amerikában a kézműipar kizárólagos gyakorlása után alig élhetne meg a magyar. Odahaza sem ez adta meg a mindennapi kenyerét. Már pedig itt Amerikában sokkalta nagyobb szükség van a magyarnak arra, hogy a burjánzó és félelmetes munka mellett lelkiének is adjon egy kis tartalmat, a szövény is feleltesen nézi magát, főként követ el a saját lelke ellen az, aki meggyilkolja a veséletes tehetségét, ügyet sem vet művelésének megtartására és fejlesztésére. Pedig sok alkalom nyílnék itt is a magyar embernek az odahazi megtanult házi kézműipar folytatására. Mikor beszélgetek a vállalkozók a munkát, mikor a munkásszövetségek elrendelik a sztrájkot, mikor a farmon az időjárás a szobába szorítja az embert, mikor a család egy-két tagja munka nélkül van, a magyarok mindig teremtethetnek valamit, ami, eltekintve attól, hogy egynehány garast hozza a konyhára, felderítene a kézműiparos lelket, amint hogy kezüknek minden alkotása megelégedéssel állt el lelküket, örömet szerez az azorfelel becsületből tenne bennük az amerikai előtt, akik megtanítana arra, hogy a magyar nemcsak burjánzó munkára való állat, hanem emberi lény, akinek szívében van fogékonyság a szép iránt, s aki ezt a szépet művelni hajlandó is.

A minap érdekes beszélgetést folytattam arról a tárgyról néhány befolyásos honfitársal s egy eszmé amerikaiával, akik nemcsak érdeklődnek az „Arts and Crafts” mozgalom iránt, de szorosabb összeköttetésben is állnak vele. Mikor elmondottam nekik, hogy mit várok a magyar házi kézműipar fejlesztésétől itt Amerikában, a honfitársak támaszkodtak, de az amerikaiak amúgy melegebben karoltak fel az eszmémért. Ez utóbbiak azt remélik, és pedig méltán, hogy a magyar munkás a kézműipar terén megnyilatkozik művelésével előnyös befolyást gyakorolna amerikai munkástársára. S míg egyrészt ezt is serkentené hasonló dolgok megbeszélése, másrészt magára terelné az amerikaiak figyelmét s így ha lassan is, de biztosan piacot teremtene a magyar népies iparművészet termékei számára.

Hogy a dolgot nem nézem az idealista rózsaszínű szemüvegén át, azal bizonyítom, hogy tényekre hivatkozom. Így a többek közt felenlítem, hogy North Dakota államban Williston közelében a közelmúltban néhány szíriai család telepedett le. Várták az aranyesőt, de ez bizony nem hullott le rájuk. Összeültek s tanakodtak, hogy mitévők legyenek. Nem azért jöttek Amerikába, hogy éhezzenek. A legöregebbik erre azt tanácsolta, hogy fogjanak a szövőgépekhez, ami tudvaleg a szíriaiaknak ősi foglalkozása. Egyesek bizony elleneztek, mert hát a pénzszerzés hozta őket ide s ha szövőgépekkel akartak volna foglalkozni, megmaradtak volna hazájukban. De a szükség mégis rávette őket. Összetakolták a kézi fonászekereket s miután gyap-

jat olesón kaptak, hozzáláttak a munkához. Ahogy egynehány darab szövény elkészült, a legszemesebb szíriai utnak inultak velük. Eladták őket, megpedig jó pénzben. Ez felbátorította a szíriaiakat s nem sokára nem is néztek más foglalkozás után, csakis szövőgépek készítésével foglalkoztak. Most virágzó szövőgéptelepük van, amelyet ma már maga az amerikai keres fel. Nemesak vásárol, de tanul is a szíriaiaktól s bizony alig családok, amikor azt mondod, hogy maholnap amerikai kezek is fognak szövőgépeket készíteni.

New Yorkban épp most nyílt meg az „Arts and Crafts exhibition”, a kézi műipar-kiállítás. Sok szépet lehet ott látni, habár minden egyes kiállított tárgy utánzás és műkedvelő embernek a terméke. Hiányzik ezekből a munkákól a karakter, az egyéni, és főképpen a nemzeti jelleg. Magyarország legfejlettebb falujában készült esztétárgyakban vagy hímzésben van egyéni és nemzeti sajátosság s emellegyva van benne erkölcsi és anyagi érték. Ha odahaza egy szegényes parasztházba tekintünk, több értékes kézműipari terméket akad meg a szemünk, mint a mennyit ez az egész kiállítás mutat.

Odahaza értéktelenségek s szépségeknek azok a tárgyak, de bezzeg értékesnek találom azokat most és itt, amikor én is látom, hogy az amerikai mennyire szerető valami iránt, valami jelleg, valami sajátosságot fel-felözi az itt készülő kézműipari termékekben.

Mi sem fekszik közelebb tehát annak, hogy mi magyarok, legynék szövények vagy gazdagok, műveltek vagy tanulatlanok, velünk született művelésünket s ez izlés értékesítésére bennünk rejlő tehetségünket második hazáunknak az Egyesült Államoknak rendelkezésére bocsássuk. Az eredmény bármilyen fog ejteni mindenkit. Első sorban önmagunkat. *Es első eredménye az lesz, hogy nemcsak burjánzó munkára való állat, hanem emberi lény, akinek szívében van fogékonyság a szép iránt, s aki ezt a szépet művelni hajlandó is.*

Az amerikai kézműipar terén számottevő szerephez fogunk jutni és „nemkiváratos” bevándorlóként hamarosan legkivántabb bevándorlóvá fog válni a magyar ember.

Papjaink és lapjaink szövetségünk és egyetünk karolják fel ezt az eszmét és vessék meg alapját itt Amerikában a házi kézműiparnak. Kezdetben persze lassan fogunk csak haladhatni, de ha egyszer leküzdöttük a kezdet nehézségeit, az eredmény szembezők lesz. Ez eredmény eléréséhez azonban mindenképp az amerikai magyarok összehangolása szükséges. Szabad-e remélnem, hogy az ily összetartás köztünk, magyarok közt, lehetséges?

Figyelem!

JÓ FIZETÉS MELLETT

Ötszáz leányra van szükség a Seidenberg szövőgépek gyártására Trenton városában a szivar és bonesszítés megtanulására. Gyakorlati kezek szintén felvételnek. Rövid tanulási után keresetnek lehetünk tizenöt dollárt. Itt kimutatjuk és az adható ezeken együnk trentoni munkásnői bizonyítják, hogy az igazat mondjuk. Gyárunkban keresnek hetenkint: Farkas Klári, 17 Second street, \$15; Varga Lizi, 431 Woodland Ave., \$15; Rittler Rózi, 57 Hancock St., \$15; Dikovicz Anna, 36 Turpin St., \$15; Szepeszy Julis, 494 Genesee St., \$15; Elcsik Veron, 18 Rusling St., \$15; Vastag Anna, 181 Adeline St., \$14; Kleiber Mari, 865 Rochling Ave., \$14.85; Takács Lizi, 33 Orange St., \$14.52; Varga Rózi, 86 Woolverton Ave., \$14.50; Soltész Gertrud, 136 Genesee St., \$14.90; Tóth Veronka, 113 Hancock St., \$14; Hajdu Anna, 178 Hancock St., \$14; Tóth Zsuzs, 13 Genesee St., \$13.75; Erdely Julis, 1016 Hudson St., \$13.

Es hogyha a fizetelt szerkesztő ur megengedné, még szántalan más munkásokkal bizonyíthatjuk a kereset nagyságát. Munkára jelentkezzenek bármikor a

SEIDENBERG CIGAR CO.-nál,

a COLLEGE és DIVISION STREET SARKÁN, TRENTON, N. J.

KOLTKO ANDI

szalonjában a legjobb sűrt és a legfinomabb viszkát mért a vendégszerető gazda BROAD és BRIDGE UTOZK SARKÁN Trenton, N. J.

HARRY STEIN

A LEGJOBB MAGYAR ITALOK NAGYBAN ÉS KICSINYBEN

FŐÜZLET: 168 SECOND STREET. FÜGÖZLET: 55 DAYTON AVENUE.

Passaic, N. J.

A PASSAICI MAGYAROK AZ ÜNNEPEKRE ITT VÁSÁROLJÁK AZ ITALOKAT.

MAGYARORSZÁG AMERIKÁBAN.

ADALÉK A MAGYAR BOROK TERJESZTÉSÉHEZ.

Éppen lapunk e karácsonyi számában s ezen az oldalon közlünk le Fort Lajos Albert jeles honfitársunk tollából egy cikket, amelyben az író lelkes felhívást intéz az amerikai magyarokhoz, akiket a saját érdekükben arra akar buzdítani, hogy az odahaza üzött háziipart folytassák itt Amerikában is. Fort honfitársunk nagyon helyesen fejtegeti, hogy ezt anyagi és erkölcsi tekintetben, de még hazafias szempontok is szükségessé teszik.

Mert ne higgye azt senki, hogy a hazafias érdekeket itt Amerikában csak a szövényből és a saját útján lehet szolgálni. A nemzeteknek életében és a nemzeteknek egymással való érintkezésében ma már inkább gazdasági tekintetek vannak döntő befolyással. A világtételek versenyében csak az a nemzet vehet részt, amely szilárd gazdasági alapon áll. Ahol ez az alap hiányzik, nincsen létjogosultság. Dikezőkkel és vezérelkekkel lehet irányt adni, de országot fenntartani nem lehet.

S így az Egyesült Államokban is kétségetelenül az szolgálja legjobban a szülőföldjüket, aki minél több és minél szilárdabb gazdasági kapcsolatokat létesít az Egyesült Államok és Magyarország között.

E tekintetben igazán elismerésre méltó munkát végez Molnár Lipót ur, aki talán két esztendő óta él a körünkben és oryaveletlen munkássága és a

ismerték a különbséget az igazi bor és a hamisítvány között. S ez a fázadozás és áldozatkészség meghozta a maga gyümölcsét. Mert míg ezelőtt szinte irtóztak a magyar bortól, illetve attól, amit mint magyar bort tekintélyes szálloda, amelynek étlapjain a magyar bor nem volna található.

Épp az idén is sikerült eszméje támadt Molnár Lipótnak a magyar borok és egyéb magyar italok ismertetése dolgában. Mikor ugyanis a republikánusok Chicagoba mentek, hogy ott a nemzeti konvenczió előttük jelöljenek, Molnár Lipót is elment Chicagoba. S nem ment üres kézzel. Valóságos pin-czét vitt magával. És Chicagóban elvitte abba a magyar pin-czébe az amerikai politikai élet előkészítéit. És ezek itták a magyar bort és kitudó voltak híret elvették azután a szélrózsa minden irányába.

Ne mondja senki, hogy ez tisztán üzleti dolog. Mi az ilyenmő fázadozásban hazafias munkát látunk. Mert minél nagyobb tért hódít itt Molnár Lipót buzdokolása révén a magyar bor, annál inkább hozzájárul ezzel is a gazdasági viszonyok javításához odahaza. S ha a magyar termelés minden ágában volna egy-egy Molnár Lipótnak, a magyar kivitel belátható időn belül oly arányokat öltene, hogy a most Amerikában a földgyomrában görnyedező és ezer vesztély közt dolgozó magyar munkás odahaza is jól fizető munkához jutna.

Mi a Bevándorló hasábjain ismételve méltattuk Molnár Lipót ur munkásságát. Méltassák ezt a munkásságot olvasóink is. Szállodákban, vendéglőkben, vasutakon és hajókon, mindenütt, ahol megfordulnak, követeljük a Molnár Lipót-féle magyar borokat. Ha egy amerikai felebbvalójukat megajándékozni akarnak, küldessenek neki egy ládával ebből a borból. S ami fő, a saját házában a borral élő magyar ember ne tűrjön meg más italt.

Molnár Lipót ur gondoskodott arról, hogy az ünnepek alkalmával minden Amerikában élő magyar ember asztalán lehessen egy pohár hamisítatlan magyar bor, amelynek élvezésénél jobban csak visszagondolunk arra a kis szülőfalura s az ott élvezett karácsonyi örömeire. *Hungo-Win-Gro* név alatt 25 eredeti üveget tartalmazó ládikákat állított össze, amelyeknek ára elérhető mindenki számára.

Segítsük tehát Molnár Lipót urat az ő gazdasági missziójának teljesítésében, terjesszük a magyar borok jó hírét s mi magunk is, ha van arra kedvünk és — pénzünk, mérítsünk erőt és reményt a magyar szőlő aranyerdvéből. Molnár ur címze: *Leopold Molnár, 200 East 10 street, New York.*

A PÁNSZLÁVOK

Fennebb írunk arról, hogy érzélgésselkel manap országok és nemzetek életét irányítani nem lehet. Minden nemzet életére a gazdasági s majdnem kizárólagosan a gazdasági kérdések vannak döntő befolyással.

Nálunk odahaza évszázados hiba az érzékenykedés. Közjogi kérdések megvitatására fecsérelték az időt, amelyet az ország gazdasági kialakítására kellett volna fordítani.

Ez a vétkes mulasztás tartja Magyarországot örökös függésben Ausztriától, ez a vétkes mulasztás kergette kicsi nemzetünknek majdnem egy tízodrészt ide Amerikába.

Ellenségeink bezzeg fölérték a gazdasági kérdéseknek jelentőségét. Amint Moszkvából ma kábelizik, az ottani pánszlávok, csehek és muszkák szövetséget alakítottak a magyar termékek kizárására. Tudják, hogy ezzel jobban sértik a magyar érdekeket, mint a magyar nemzetet sértő újságcikkkel, habár ez utóbbi fegyvert is a kelletnél sürribben alkalmazták.

Kevés a vizsgálatásunk abban, hogy az osztrák árukat hasonló sorsban részesítik.

Mikor fog a magyar kormány már arra ébredni, hogy csak a gazdaságilag erős Magyarország képes tömördek ellenségével dacolni? Az önálló vámenterület az első lépés ahhoz. Mily szép karácsonyi ajándék lett volna ez a nemzeti kormány részéről!

Molnár Lipót.

Ujabb időben Ortinszky püspök szereplése annyira aktuálissá tette az Amerikában élő magyarországi görög katolikusok ügyét, hogy ugy az amerikai magyar, valamint a hazai sajtó tekintélyesebb organumai is nap-nap mellett a legkomolyabban foglalkoznak azzal.

Nem hivalkodásból, csupán a pusztán tény konstatálása szempontjából egész bátran elmondhatjuk, hogy ennek a közfoglalkozásnak erre az ügyre való irányításában lapunknak határozottan utószerepe volt, mert mikor az egész amerikai magyar sajtó még csak „megfigyelő állásponton” volt e tekintetben, és mikor még az összes hazai hivatalos körök is Ortinszky kibérelt sajtóorgánumának hatása alatt állottak, mi voltunk az elsők, kik rámutattunk arra a gyaloglatos aknamunkára, melyet Ortinszkyék a hivatalos körök szándékos félrevezetésével az Amerikában élő magyarországi görög katolikusok között, a magyar nemzetjé érdekek érvényesülése ellen indítottak.

Igaz, hogy körömfönt taktikájukkal elég hosszú ideig ellen tudtak állani mindazon törekvéseknek, amelyek világosságot akartak vetni az ő politikai kalandorkodásukra, de hiába való volt végtére is minden kísérletezésük, mert az igazságnak győznie kellett s most az egész görög katolikus ügy abban a stádiumban van, hogy minden különösebb jöhetőség nélkül is megállapíthatjuk Ortinszky föltélen bukását és politikájának teljes kudarcát. Épp ezért azt hisszük, hogy nem lesz érdektelen rámutatnunk ez alkalommal egy teljes egészben a görög katolikus egyház multjára és jelenlegi helyzetére is, hogy olvasóink világos képet alkothassanak az egész ügyről. Jelezzük azonban, hogy egy újabb hasábjain részletes és minden kérdést felölélő történelmi munkát nem adhatunk s épp azért csakis összefüggő vázlatban mutathatunk rá a görög katolikus egyház multjára és jelenlegi helyzetére.

* * *

Hazánk felvidékéről a görög katolikus bevándorlása észrevehetőbb arányokban körülbelül 1880 körül kezdődött. Kiseb csoportokban: írmásával, négyesével jöttek ki az újvilágba szerencsét próbálni és az első években majdnem teljesen eltűntek, valóságban minden nyom nélkül éltek az idegen emberek konglomerátumában. Társadalmi életéről szó sem volt közöttük, hitbeli életük pedig olyanformán nyilatkozott meg, hogy ha egy-egy bányatelepen véletlenül összetaláltak néhányan, akkor nagyobb ünnepeken összejöttek egyiknek, vagy másiknak a lakásán: elmondták néhány imádságot, elnekeltek egy-két egyházi éneket és elhagyták tudatában keservesen fél-felsőhajtottak a Mindenség teremte-jéhez.

A tulajdonképpeni társadalmi és egyházi szervezkedés a galicziai görög katolikusok részéről kezdődött 1885—1886-ik ében. Ezek ebben az időszakban már elég jelentékeny csoportokban éltek Pennsylvaniaiában és különösen Shenandoah, Pa., Mt. Carmel, Pa., Shamokin, Pa. és még néhány helyen. Ebben az esztendőben voltak már egyletek is és kihoztattak egy *Voljansky* nevű galicziai papot. Ez volt az első görög katolikus pap Amerikában.

Voljansky igen energikus és tevékeny ember volt, de már ő is híre volt az újabb kor egyik legnagyobb politikai hőbortjának: az *ukrainizmusnak*.

Mihelyt kijött, hamarosan felépítette az első amerikai görög katolikus templomot Shenandoah-ban. Később újságot alapított, egyleteket alakított, orosz üzletet és orosz bankot nyitott.

Ebben az időtámban a magyarországi görög katolikusok is napról-napra nagyobb és nagyobb csoportokban vándoroltak be. Mikor Voljansky ezt észrevette, minden törekvése oda irányult, hogy azokat is táborába terelje. Ez a mesterséges párosítás természetesen igen nehezen ment, mert a magyarországi becsületes görög katolikusok nem akart a Voljansky szeparatiztikus ezéllájának szolgálatába szegődni és különben is ennél a népnél csak a nyelv és a vallás közös, a mult, jelen és politikai gondolkodás teljesen elütött. Voljansky ezt hamarosan belátta és olyanformán segített a dolgon, hogy kihozatott magához egy magyarországi papot, kettőjüknek aztán mégis sikerült a mi népünket is elég szép számban betelepíteni a galicziai táborba. Csak hogy ez a barátság nem volt tartós. A magyarországi nép sehogy sem tudott

A GÖRÖG KATHOLIKUSOK MULTJA ÉS JELENLEGI HELYZETE AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN.

ADALÉK ORTINSZKY PÜSPÖKNEK AMERIKAI MŰKÖDÉSÉHEZ.

hozzászokni az új testvérekhez. Bizalmatlan volt hozzájuk eleitől kezdve s meggyűlölte őket akkor, mikor azok a saját politikai hőbortjaikat is rájuk akarták oktrojálni és minden áron fölényt akartak gyakorolni felettük.

De különben sem tarthatók sokáig ez a mesterséges párosítás, mert Voljanskynek az itteni római katolikus püspökök közelébe folytan vissza kellett térni az ő-hazába, helyét pedig egy *Andreuchovich* nevű ugyancsak galicziai pap foglalta el, aki már a legveszedelmesebb ukrajnista agitátorok közé tartozott és tapintatlan, erőszakos viselkedésével még a saját elvtársait is megingatta hitükben.

Ehhez járult ezenkívül még az a körülmény is, hogy az orosz üzletek és bank az *Andreuchovich* és a galicziai „*Intelligencia*” vezetése alatt hamarosan tönkrementek, esőbbé jutottak.

A magyarországi görög katolikusokat is tulnyomó részben érintette ez a bukás. Sok ezer keservesen megkeresett dollártól fosztották meg őket az Ortinszky elvtársai, aminek folytán azok teljesen megundorodva tőlük, faképnél hagyták őket.

Ez volt a galicziai és magyarországi görög katolikusok első próbálkozásága, melyben népünket galicziai hittestvérei a legaljasabb módon megszarolták.

A magyarországi görög katolikusokat ez a nagy csalódás és érzékeny anyagi bukás teljesen elidegenítette a galicziai hittestvérektől s ennek következtében egyik részük teljesen visszavonult mindenféle társadalmi, avagy egyházi szervezkedéstől; másik részük ellenben eserből vederbe jutott: belekerült a magyarországi pánszláv agitátorok hálójába.

Már-már attól lehetett tartani, hogy ez a nép teljesen belekerül ezeknek a pánszláv agitátoroknak a hálójába, mikor mintegy a Gondviselés által küldve, megjelentek közöttük az ő igazi lelki vezetőik: néhányan a magyarországi görög katolikusok közül s ugy egyházi, mint nemzeti szempontból valóságos apostoli munkát vittek végbe, hogy ezt a magára hagyott, kiszarolt és végül a pánszláv agitátorok által elbolondított népet visszatérítsék részint őseihez, részint pedig az ő egyedüli igaz és üdvözítő történelmi hagyományaikhoz.

Ezek között a tevékeny és buzgó papok között elsőnek említendő *Dzubyay Sándor*, jelenlegi leisenringi görög katolikus lelkész, mint az első magyarországi görög katolikus pap s mint a magyarországi görög katolikusoknak első organizátora.

Dzubyay Sándor, akinek életrajzát, papfarsainak életrajzával együtt, alább adjuk, 1889 márczius 3-án érkezett az Egyesült Államokba s alig egy-két heti pihenés után hozzáfogott az ő apostoli munkájához. Megfordult az összes helyeken, ahol magyarországi görög katolikusokat vélt felfalálni. Mindenütt buzditott, lelkesített, a népet egyháziilag szervezte és templomokat építtetett. Első hű és kitarító munkatársa volt e tekintetben *Stecovich Sándor*, a ki szintén óriási munkaerővel és kitarással folytatta a görög katolikusok egyházi szervezését. Jöttek aztán utánuk mások is, valamennyien Krisztus szerinti papok, igaz atyái a népnek, hű fiait a hazának és törhetetlen akaratu munkáit a görög katholicizmusnak: *Volkay Ödön*, *Gulorich Ciril*, *Jaczkovics István*, *Molesányi Vladimir*, *Laurisín Kornél* és *Laurisín Agoston*, *Chanat Nicéphor*, *Szatala Ödön*, *Szabó János* és *Sereghy Sándor*. Ezek voltak a legelső görög katolikus papok Amerikában, uttörői a görög katholicizmusnak.

Ezek valamennyien arra törekedtek, hogy a hitbelileg árva, társadalmi tekintetben pedig nagyrészen a pánszláv népbolondítók zsákmányál eset népet megmentsék, illetve hogy szervezzék őket egyháziilag a saját ritusuk szerint, azon az alapon, melyet a Rómával kötött unió biztosított nekik; társadalmi szempontból azon az alapon, melyet a „Rákóczi hűségese népnek hagyományai jelöltek ki számukra.”

Mind a két feladat óriási nehézségekbe ütközött. Egyházi tekintetben azért volt nehéz a szervezés, mert az akkori római katolikus klérus határozottan utját állotta annak. Ugy a római katolikus püspökök, mint a pápás vagy nem tudott, vagy pedig tudni sem akart azokról a jogokról, melyeket a görög katholicizmus részére az unió biztosított, azzal érvelve, hogy az unió az amerikai görög katolikusokra nem vonatkozik.

A római katolikus püspökök utonúfélen gyalogtak különösen nos papjainkat. Szöszökekről hittagadókra nyilvánították őket, a szentségeik kiszolgáltatását megtagadták tőlük, sőt volt rá olyan eset is, hogy mikor egy görög katolikus nos pap audienciára jelentkezett egy római katolikus püspöknél, az őt valóságos kiböbatta az előszobájából.

A görög katolikus papságot azonban ez a bánásmód, ez a lealázítás és üldözöttség nem törte meg, hanem csak jobban megmozdította. Egyesültek és közzé erővel küzdöltek a szent ezél érdekében továbbra is. Közben többször panaszti tettek hazai püspökeiknél is az itteni római katolikus klérus erőszakos eljárása miatt, kérve a hazai püspököket, hogy lépjenek közbe a római szentszéknél érdekében. Csakhogy a hazai püspökök minden törekvése kudarcot vallott, az itteni püspökök egyoldalú és teljesen ferde információja miatt.

Ez az eljárás egyeseket annyira elkeserített, hogy a szakadás eszméjével kezdtek foglalkozni, de győzedelmesebbek bennük a krisztusi hit iránti rajongó szeretet s egyelőre csak *Tóth Elek*, volt eperjes-egyházmegyei pap és szentszéki tanácsos lépett ki a római katolikus egyház kötelekéből minneapolis-i híveivel egyetemben, felajánlva magát, híveit, valamint az összes magyarországi görög katolikusokat a san franciscoi görög keleti püspöknek, arra számítva, hogy az akkori római katolikus püspökök erőszakoskodása a magyarországi papokat végre is belekerültsé a skizmába — s hogy azok aztán híveiket betérlel a muszka akolba.

Csakhogy a *Tóth Elek* számítása nem ütött be. A görög katolikus papságot ez a jelenség még jobban egybeforrasztotta s most már hármas veszedelemmel állva szemben: — a skizmatikus mozgalommal, a pánszláv agitátorok törekvéseivel és az akkori római katolikus püspökök üldözésével, — elhatározták, hogy most már a népet is belevonják a küzdelembe és társadalmilag szervezni fogják, hogy e hármas veszedelemmel szemben legyen mire támaszkodniok.

Ezt a tervet 1892-ik évi február 14-én valósították meg. Ezen a napon gyűlésre jöttek össze *Wilkes Barreban* a *Sztecovics Miklós* akkori parochiájában és megalakították az első görög katolikus organizációt. „Az amerikai görög katolikus egyletek szövetsége” cím alatt.

A gyűlésen részt vett 14 már meglevő kisebb egylet és a következő görög katolikus lelkészek: *Sereghy Sándor*, *Chanat Nicéphor*, *Sztecovics Miklós*, *Laurisín Agoston*, *Jaczkovics István*, *Volkay János*; tehát valamennyien magyarországi görög katolikus papok.

Ennek az egyesületnek az volt a célja, hogy egyesíti az összes amerikai görög katolikusokat — vallásérkezési alapon és megcéli minden idegen befolyástól, egyúttal törekedni fog arra is, hogy ahol görög katolikusok laknak, görög katolikus egyházak is alakuljanak. Amennyiben pedig a galicziai görög katolikusok az ő ukrajnista vezetőik gazdálkodása következtében teljesen tönkrementek és annyira szétzilálóttak, hogy már az első templomuk is árverésre került, a magyarországiak, a kik már most határozott tulsulyban voltak felettük, kegyelemből maguk közé vették őket, gondolva, hogy a múlt már megtörte őket s majd jobban megbecsülnek magukat.

1892—1895-ig a görög katolikus szövetség igen küzdelmes és olykor valóságos időköt élt át.

Legtöbb kellemtelensége volt a tót egyletekkel, u. m. a „*Narodni Slovenszki Szopalk*”-kal és a „*Jednota*”-val, de különösen az utóbbival, melynek egyik vezérére és az egylet hivatalos lapjának szerkesztője, *Kossalko József* mindent elkövetett, hogy a görög katolikusokat betérlelje a pánszláv akolba.

A skizmatikusok *Tóth Elek* vezetésével szintén óriási agitációt fejtettek ki és nekik már azért is könnyebb volt a helyzetük, mert a két vallás között a különbség dogmatikus, ezt pedig az a köznép nem tudja felfogni s látva a rituális közösséget, igen könnyen félrevezethető. És különben *Tóth Elek* végzője nemcsak lelki üdvösséget, hanem bizonyos anyagi előnyöket is ígértettek a népnek és biztosították azt a hatalmas „*atyuska*” legnagyobb jóindulatáról. Ilyen fegyverek ellen természetesen igen bajos volt küzdeni, de a magyarországi görög katolikus papság és a szövetség hivatalos lapja, az „*Amerikansky Russky Vestnik*” mégis győzedelmesebbek lettek egy pánszláv agitátorok, mint pedig a skizmatikus törekvések felett s különösen az utóbbi alig hódított a magyarországiak közül, legfeljebb olyanokat, akiknél a hit csak eszköz a boldoguláshoz. A magyarországi papok közül *Tóth Elek* csak kétőt tudott csipni: *Tóth Viktor* és *Balogh Mihályt*, kik közül az utóbbi *Tóth Elek*nek éveikig fővigéce volt.

De feltűnt hamarosan ismét a harmadik ellenség is: a könyörületből befogadott galicziai görög katolikusok. A galicziai papok kiadták a jelszót, hogy a *Szövetség* nem orosz és legfőbb célja a magyarosítás. Ezzel természetesen majdnem az összes galicziaiakat felháztották a *Szövetség* ellen, sőt ennek hatása alatt a magyarországiak közül is többen lettek a *Szövetségből* és pánszláv egyletekbe iratkozottak.

Az első összeütközés 1893-ban történt, mikor a galicziaiak a szövetség ezimének megváltoztatását követelték, azt kívánva, hogy már a czimben is ki-domborítsák az „*ukrajnista nemzeti jelleg*”. A magyarországi görög katolikusok ilyen hülyeségbe természetesen nem mentek bele, aminek az lett a következménye, hogy megindították az első ukrajnista újságot, a „*Szoboda*”-t és a következő ében megalakították a „*Tisztán ukrajnista nemzeti jellegű*” egyesületet, a „*Sojuz*”-t. Ez az egyesület tehát, mint látható, tisztán politikai céllal alakult, megalakulásának egyik fiamotiruma pedig az volt, hogy az az anyagegylet, amelyből a „*Sojuz*” kivált, magyar érdekeket szolgált. És ennek az egyesületnek a főcélnak: most *Ortinszky püspök*, legküzdezője pedig a *Tóth Elek* egykori fővigéce és a „*Magyar Zászló*” jelenlegi managerje: *Balogh Mihály*.

A galicziaiak kilépésével és agitációjával a görög katolikus szövetség körülbelül 1600 tagot veszített és elég kritikus helyzetbe került anyagi tekintetben, de ezt a veszteséget egy esztendő alatt kiheverte s 1895-ben már mint egy teljesen életerős organizáció kezd szerepelni a nyilvánosság előtt. Sőt ha alaposan akarjunk megítélni a helyzetet, a galicziaiaknak ez a kiválása inkább előnyös volt a magyarországiakra nézve, mert legalább megszabadultak egy veszedelmes fekélytől, egy politikai jelszavak által elbolondított, megbízhatatlan és erkölcsi tekintetben teljesen értetelen tömegetől.

A társadalmi szervezkedéssel egyidejűleg határozottabban jellegűt öltött az egyházi szervezkedés is, melynek első fontosabb jelensége az volt, hogy 1893-ban az Olyphanton megtartott papi gyűlés határozatából kifolyólag, a görög katolikus papok felírtak a pápai delegátszhoz, kérve őt, hogy a görög katolikus ügy vezetésével, illetve azoknak a római katolikus püspökökkel való közvetítésével bizza meg *Chanat Nicéphort*, akit a gyűlés egyhangilag legméltóbbnak talált erre a tisztságra. *Satoli* pápai delegátus helybenhagyta ezt a kérelmet és megbizta *Chanat*-ot a görög katolikus ügyek vezetésével.

Ez volt tulajdonképpen első fontosabb jelensége annak a küzdelemnek,

melyet a görög katolikusok önállósításuk kivívása érdekében majdnem két évtized óta küzdenek. Sajnos, ez az első „*vivmány*” csak elvben létezett, gyakorlatilag azonban sohasem érvényesült.

Ettől az időtől kezdve azonban a kérdés állandóan napirenden volt, de jelentékenyebb fordulat csak 1897-ben következett be, mikor már nemcsak a papok, hanem a nép is, illetve a görög katolikus szövetség is elhatározta a *Braddockban* tartott konvenczióján, hogy felír egy római szentszékhez, valamint a külügyminisztériumhoz, az önálló görög katolikus püspökség felállítására érdekében. A szövetségnek akkor már 7000 tagja volt, az Egyesült Államokban pedig 35 templom létezett s ugyanannyi lelkész működött, kik közül csak 8-an voltak galicziaiak, 27-en pedig magyarországiak. Ez volt tehát az arány már 1897-ben.

A konvencziónak ez a határozata tényleg végre is lett hajtvva s két terjedelmes és indokolt memorandumot nyújtottak be egy római szentszékhez, mint a külügyminisztériumhoz.

* * *

Meg kell azonban jegyeznünk az igazság érdekében, hogy a galicziai papok ettől a mozgalomtól majdnem teljesen elzárkóztak.

Különbö e helyen azt is ki kell emelnünk, hogy a galicziaiak eleitől kezdve nem foglalkoztak komolyan ezzel a kérdéssel. Ők egyedül az ukrajnizmusért lelkesedtek eleitől kezdve s a vallást, az egyházat csakis eszközzé használták fel politikai ezéllájuk elérésére.

És míg a magyarországi görög katolikus papok és a magyarországi görög katolikus hívek megmaradtak az igaz katholicizmus utján, alázatos szóval könyörögtek a szentszéknek önálló püspökség felállításáért, addig ők a *Rómától* való elszakadással és egy „*Little Russian Independent Church*” organizálásán törek a fejüket. Sőt már odáig mentek, hogy 1901-ben *Shamokinból* keltezve, egy kilencz pontból álló felhívást boesítottak ki, amely felhívás a *Harrisburgban* tartandó gyűlésen gyűlés programpontjait tartalmazta. Ennek a programnak *9-ik pontja* szerint az amerikai görög katolikusok el nem fogadják és el nem ismerik a római pápa felelősségét. Ezt a programot a *Harrisburgi* gyűlés egyhangulag el is fogadta.

Itt még csak azt jegyezzük meg, hogy *Balogh Mihály*, a *Tóth Elek* fővigéce, kinek a muszkánál rosszul ment a dolga, s akit a *serantoni* püspök — nagy családjára való könyörületből — ismét visszarott a katholicus egyház keblébe, elfeledve a *serantoni* püspöknek tett ígértét, a jelszét felhívást szintén aláírta. Ez az a *Balogh Mihály*, aki most *Ortinszky*nek a főhadsegéje.

Hivatalos lapjuk, a „*Szoboda*”, szintén nélkülözött minden vallásos jelleget és bár pap volt a szerkesztője, minden egyes száma telve volt mindenféle ultra-szoeciális, sőt anarchikus elvekkel. Ez volt az a lap, amely annak idején *McKinley* gyilkosát egy cikksorozatban nemzeti hősként díesztette és egy „*fenséges eszme*” mártírjának tüntette fel olvasói előtt, miért is *Hobeni* serantoni püspök a lap szerkesztőjét, *Ardán Irán* galicziai papot a római katholicus egyházból kiközösítette. És ez a lap most *Ortinszky püspök* hivatalos lapja.

Mindezeket pedig közevetőleg csak azért hozzuk fel, mert most épp ez az a lap, azok a galicziai papok, akik 1901-ben a *Rómától* való elszakadást ki-mondták és az az egyesület, amely annak idején alapszabályilag tiltotta ki köréből a vallásos jellegű, épp a magyarországi görög katolikus papokat, a magyarországi görög katolikusok szövetségét és ennek hivatalos lapját: az „*Amerikansky Russky Vestnik*”-et vádolják az egyház felettes hatóságok előtt ugyanazokkal a bűnökkel, amelyekben ők sínylettek, csak azért, mert ezek nem akarnak engedelmessé eszközölni annak az egyházi fel politikának, a mely még a vallást is profanizálja, a mely még a vallást is politikai eszközül használja fel és amelynek főpostola *Ortinszky Sotér* *Stefán*.

* * *

Amint már fennebb említettük, 1897-ben egy a magyarországi görög katolikusok, mint pedig papjait beadtak egy memorandumot a külügyminisztériumhoz, egyet pedig a római szentszékhez az önálló görög katolikus

püspökség érdekében. Ettől kezdve a hazai sajtó is foglalkozni kezdett az amerikai görög katolikus ügyekkel. Ennek a két memorandumnak és a hazai sajtó érdeklődésének volt az eredménye *Hodobay Andor*-nak mint apostoli vizitátornak Amerikába való kiküldetése 1902-ben.

Nagy örömmel és sok reménnyel fogadták az új vizitátort, mert ez egy újabb lépés volt az önálló püspökséghez.

Csak hogy az apostoli vizitátor személyéhez fűzött remények nem valószínűk meg és a magyar kormányának ez a kísérlete fiaszkóval végződött.

Amennyiben pedig Ortinszky kibérelt lapja, a *Magyar Zászló* közlött lapja, hogy ugyanazok a papok tehetők lehetetlenül *Hodobay*-is, akik most Ortinszkynek akarják feladni az utolsó kenetet és csak azért, mert *Hodobay* magyar ember volt, szükséges egész röviden rámutatnunk a *Hodobay* szereplésére is, valamint az ellene megnyilatkozott akciók igaz okaira.

Hodobay Amerikában sem a papoknak, sem a görög katolikus híveknek nem volt szükségük mint a magyar kormány által megbízott politikai közegre, mert abban az időben azok a politikai áramlatok, amelyek azelőtt a magyarországi görög katolikusokat elsepréssel fenyegették, már majdnem teljesen elcsendesedtek.

Itt a görög katolikusoknak első sorban egyházi organizátorra volt szükségük, ki előkészítse teljesen egy önálló püspökség alapját s vessen véget annak a bizonytalanságnak és rendszertelenségnek, amely a görög katolikus egyházban uralkodott. Egyházi szervezőre volt szükség, aki egészségesen volna a széjjelzörgő hitközségeket s azokat szervező ösztönözésbe hozza egymással, kialakított volna egy valóságos egyházmegyét, amely el lett volna látva egy anyagi eszközökkel, mint pedig megfelelő kulturális intézményekkel — mint ilyen, bármelyik pillanatban képes lett volna egy püspököt elfogadni, illetve amelynek határozottan joga lett volna teljes jogokkal felruházott püspököt kívánni.

Ezt az embert várta mindenki *Hodobay*-ban, de mindenki csalódott, mert *Hodobay* egyházi hivatását nagyon kevésbe vette s inkább csak politikai küldetésének élt.

Az ő legnagyobb tévedése az volt, hogy nem ismerte az amerikai viszonyokat és nem volt tisztában az amerikai görög katolikus egyház helyzetével.

Kész programmal jött ki és e program tulajdonképpen abban kulminált, hogy minden erejével küzdjen fog a pánszlávizmussal ellen. Ezt a célját nem is tagadta és épp ez okozta nemcsak az ő vesztét, hanem egy rövid időre a magyarországi görög katolikusok megaláztatását is. Mert amikor ezt meghallották a pánszláv agitátorok, újból akezióba léptek s újból izgatni kezdték a görög katolikusokat, azzal érvelve, hogy *Hodobay*-t a magyar kormány tisztán csak mint politikai kém-et küldte ki, megbízva őt azzal is, hogy a görög katolikusokat tüzzel-vassal magyarsítsa és megfoszssa őket anyanyelvüktől is.

Természetes, hogy ennek az izgatásnak igen kellemetlen következményei voltak és ha akkor a papság nem tapintatos, hanem minden politikai érzék nélkül odaáll *Hodobay* mellé, dobba fogni az eget, akkor ma az itteni görög katolikusoknak legalább három-negyedrészre részint a hírhedt pánszláv egyetleken lenne, részint a muszka agitátorok befolyása alatt állana.

De ugy a papság magyarsze, mint a görög katolikus szövetség hivatalos lapja, az „Amerikansky Russky Vjestnik” valódi politikai érzékkel fogtak hozzá a zavarok lecsillapításához, azt az elvet követve, hogy inkább egy ember bukjék el, mintsem százezer lélek rohanjon bele egy ember miatt az erkölcsi mélybe.

Ehhez járult azután még az a körülmény is, hogy *Hodobay*-nak nem voltak különösebb egyházi jogai, ami csak megerősítette azt a feltevést, hogy az ő küldetése és szereplése tisztán politikai jellegű.

Épp ezért a papság taunomó része akezióba lépett ellene. Memorandumot nyújtottak be a pápai delegátushoz és segítséget kértek a hazai püspököktől is.

A hazai két görög katolikus püspök volt is ebben az ügyben kétszer Rómában, kérve a szentszéket az önálló görög katolikus püspökség felállítására. Ez volt tehát az igazi oka a *Hodobay* ellen indított akciónak és valótlán

Kovács Kálmán-nak az az állítása, hogy azok a papok csak azért „üldöztek” *Hodobay*-t, mert magyar volt.

Igaz, volt köztük egy olyan pap is, aki tisztán a magyarságért volt ellensége *Hodobay*-nak és *Cleveland*on 1905 október 11-én, *Orosz Gyula* akkori clevelandi magyar pap házánál ki is jelentette, hogy ő szívesebben látna a püspöki székhelyben egy sátoros-egyzőnyt, mint egy magyar embert, ez a pap azonban következetes is önmagához, mert most Ortinszkynek a legfőbb embere és eszkalója. Ez a pap a már többször említett *Balogh Mihály*-t, a „*Magyar Zászló*”-üzelvezetője. A többi magyarországi pap ellenben — kivéve *Korotny* Kocur Jánost és még egy-kettőt, — akik annak idején a *Hodobay* téves politikáját hibáztatták és kiázták ellene, mert valamennyien arra törekednek, hogy a magyarországi görög katolikusok magyarországi egyházfőt kapjanak, sőt valamennyien meg vannak győződve arról is, hogy ha esetleg *Hodobay* lenne kiküldve újból, a dolgok akkor hamarosan rendeződnek és a magyarországi görög katolikusok között teljes béke uralkodnék, mert most már valószínűleg *Hodobay* is okult a multon, ismeri a viszonyokat s mint ilyen, ugy egyházi, mint politikai szempontból eltalálna azt az egyedül helyes irányt, melyben az itteni görög katolikus nép érdekei és az ottani érdekek találkoznak és egymást támogatják. — És minden magyarországi görög katolikus pap, aki most Ortinszky politikai törekvései ellen kénytelen küzdeni, annak idején pedig *Hodobay* politikájának volt az ellenzője, most öszintén sajnálja, hogy annak idején nem tudtak egyetértésre jutni. Igaz, hogy akkor még senki sem számíthatott a dolgok ilyen kimenetelére, mert hazai püspökeink igen kedvező biztatással tértek vissza Rómából és volt már egy olyan jelölt is, akinek kinevezését mindenki biztosra vette. De nemcsak ott, hanem itt is igen kedvezőek voltak az előjelek, amennyiben a pápai delegátus levelet itt majdnem valamennyi papnak, amelyben felszólította őket, hogy jelöljenek maguk közül két-től-háromat, akiket alkalmasnak és méltóknak találnak a püspöki méltóságra.

Szóval már mindenki bizott a görög katolikusok teljes diadalában, mikor egyszerre egész váratlanul, — mint nyári délutánon a derült égből, — lecsapott a sietergő istennyila: híre jött *Ortinszky Sándor* amerikai címzetes püspökké való kinevezésének. A zuhany egy kissé kellemetlen volt, mert senki sem sejtette, hogy a római szentszék az amerikai görög katolikusok élére, kiknek csak *együttörvénse galicizái, a többiek pedig magyarországiak*, galicizai szervezést fog kinevezni. Nem sejtették ezt maguk a galicizaiak sem, mert hiszen ők tulajdonképpen püspököt nem is kértek, hiszen ők Rómától még 1901-ben a *Harrisburgban* megtartott gyűlésen elszakadtak és soha sem számítottak arra, hogy a római szentszék ilyen eseményt lefűzi őket.

Kellemetlenül érintette a magyarországi papságot ez a hír már csak azért is, mert hisz ez az ember nem a mi népünkbeli való, idegen a gondolatvilága s fogalma sínes a mi történelmi hagyományainkról. És különben is ismerve a baziliták szellemét, egyszóval a fogyatékos műveltségét és a legszűkebbre szorított látókörét, mindenki előre tisztában volt azzal, hogy egy *bazilita barát* [haszak nem valami elkelő urisaladából származik, akinek házi műveltsége és vezérszűkeltt hajlamai ugyanak*] teljesen alkalmatlan egy egyházmegye vezetésére.

Mindazonáltal türelmessel várták a megérkezését és egy kissé megnyugodtak, mikor otthonról azt a hírt kapták, hogy Ortinszky ugy *Wekerle*-nek, mint *Apponyi* grófnak kötelező ígéretet tett arra nézve, hogy a magyarországi érdekekre különös gondot fog fordítani.

Csakhamar azonban megintatta előlegezett bizalmukat az a körülmény, hogy a galicizai ukrainista lapok égre-földre dicsérni kezdték Ortinszkyt, mint első ukrainista püspököt s ugyanakkor az amerikai ukrainisták lapja is,

* Erre nézve különben csak két példa van a baziliták újabb történetében. Majdnem valamennyien a profetár-kasztból származnak és a szerzetbe, később aztán, ha van bennük fogékonyság, a szerzet kinevelti őket. Ortinszkynek is első foglalkozása a rendház kecskének legeltetése volt.

a „*Svoboda*” [amelyik valamikor a *McKinley* gyilkosát magasztalta és a melynek szerkesztője ki lett tiltva a római katolikus egyház kebeléből] szintén az érvezők közé állt. A kis ártatlan apáca-fátály volt huzott a homlokára, olvasót kötött a derekára és szemforgatva adott hátát Rómának és Ortinszky kinevezéséért, egyuttal azonban kifejtette azt is, hogy Ortinszkytól nemcsak az amerikai ukrainisták, hanem az egész Ukrania sokat vár.

A „*Svoboda*”-nak ez a Pál-fordulása és a galicizai ukrainista lapoknak ez az örömriválgása a magyarországi görög katolikusok szempontjából természetesen nem a legjobb ajánlólevél volt az új püspök részére. Mindazonáltal nem is lesz a magyarországi érdekeknek valami lelkes támogatója, de talán legalább az egyházi dolgokban megőrző pártatlanságát és a templomba nem vizesi be az ő politikáját, szívesen fogadták őt.

Csak hogy a mi papságunk ebben a feltételekben is csalódott.

Az új püspök szereplését azzal kezdte, hogy uton-utfélen, szószékéről és magánérveitése alkalmával a legocsányabb módon gyalázní kezdte a magyarországi papságot és magát tisztán ukrainista érzelmi galicizai papokkal vette körül, hivatalos lapjával pedig azt a „*Svoboda*”-t választotta, amely ugy szeparatiztikus irányánál fogva, valamint a magyarországi görög katolikusok elleni gyűlölete miatt, teljesen alkalmatlan volt arra, hogy a galicizai és magyarországi görög katolikusok közt legalább egyházi dolgokban is békét, egyetértést teremtsen.

De a tulajdonképpeni összeütközés Ortinszky püspök és a magyarországi görög katolikusok között akkor kezdődött, mikor Ortinszky a saját maga nevére akarta iratni az összes görög katolikus templomokat és egyházi vagyont.

Ezt már ténlenül nem nézheték sem azok a papok, akiknek a nép érdeke előbbrevaló, mint az egyéni érdek, sem pedig a görög katolikusok szövetségének a hivatalos lapja, az „*Amerikansky Russky Vjestnik*”, amelyik lap és a melynek szerkesztője, *Zalkovics Pál*, már 17 esztendőn keresztül megvédte ezt a népet a pusztulástól, a különféle elemek beolvasztási kísérleteivel szemben.

Nem nézheték pedig ténlenül azért, mert Ortinszky csak névleg volt [és ma is csak az] püspök, püspöki jogai abszolúte nem voltak [és ma sínesenek] és azokat csak esetről-esetre kellett neki kikünyörölni az illetékes megyés püspököktől.

De nem nézheték ténlenül azért sem, mert nagyon jól tudták, hogy Ortinszky abban az iskolában nevelkedett, amelyből csak hibbant elméjű rajongók és politikai gyilkosok kerülnek ki, amit Ortinszky rövid itléte alatt is bebizonyított, nem nyújva a legesekélyebb garancziát sem arra, hogy az ő kormányzása alatt a magyarországi érdekek oly mértékben érvényesülhessenek, mint amínőhöz természetes joguk van a számbeli abszolút többség alapján. Sőt nemcsak garancziát nem láttak a magyarországi görög katolikusok érdekeinek érvényesülésére, hanem azokból a szerződésekből, melyeket Ortinszky azokkal az egyházközségekkel kötött, melyek templomaikat és az egyházi vagyont ráiratták, épp az tünt ki, hogy Ortinszky ezeket az érdekeket egyszerűmindenkora el akarja temetni, amennyiben ezen szerződések záradékában nyíltan ki van mondva, hogy az Ortinszky tulajdonát képező egyházi vagyon csak az ő lemondása, vagy halála után mehet át más püspök tulajdonába és akkor is csak abban az esetben, ha az a püspök ugyanolyan nemzetiségű, mint ő. [Már mint Ortinszky.]

Ilyenformán tehát ki lenne zárva egy magyarországi származású görög katolikus pap egyszer és mindenkorra a püspöki székből, mert nem hisszük, hogy a magyarországi görög katolikus papok közül valaha csak egy is akadna [Balogh Mihályt kivéve, aki hitét és nemzetiségét ugy változtatja, mint más ember az ingét], aki valamikor ukrainistának vallaná magát.

Igaz ugyan, hogy a papok eleinte megkísérelték meggyőzni Ortinszkyt politikája helytelenségéről, de Ortinszky detei tarthatatlanságáról, de Ortinszky teljesen elzárkózott tőlük, tárgyalásokba nem becsátkozott velük és egyre csak azt hajtogatta: Sic volo, sic jubeo.

Ezek után természetesen azok a papok, akik a nép érdekét szívókn viselik és nem engedhetik, hogy a nép oda

legyen dobra az ukrainista törekvések szabad szakmányúval, nyíltan sorompóba állottak, a hitvány nyulcsivék és huzódtak, az önérdék bátránymádói s a nép *Jadusa* pedig, mint *Balogh Mihály* és *Gozsa Bálint*, egy-egy zsíros palat; a jó parochia fejében, odaállottak az Ortinszky politikájának szerkértőlől közé.

És megkezdődött a harc. Ortinszky természetesen meghökent, mert ő azt hitte, hogy a magyarországi papság oly bárgyu, faragatlan és rövidlátó, mint a galicizai s hogy majd azokkal is esordás módjára bánhat el. De csalódott. Mert a magyarországi papok átláttak spekulációin és belátták azt is, hogy Ortinszky hazug ígéretével csak azért csapta be a magyar kormányt, hogy itt a teljes hatalmat és a hatalom anyagi eszközeit mintegy a kormány segítségével kaparinthassa meg.

Ez a papság belátta, hogy Ortinszkyéknek csak azért van szükségük a templomokra és iskolákra oly gyorsan és azért akarják azt megszerezni mintegy gőzerővel, hogy a magyar kormány-uk ne legyen elegendő ideje és alkalma kiismerni ugy Ortinszkyt, mint pedig az ő politikai törekvéseit.

Ezek a papok belátták, hogy Ortinszky a vallást csak politikai célokra akarja felhasználni, hiszen erre engedett következtetni az a körülmény is, hogy egy püspöki koronát többre becsült, mint a saját vallását, mert a püspöki koronát csak azzal a feltétellel kapta meg, ha végrehajítja az „*Ea Semper*” kezdetű pápai bullát, amely tulajdonképpen a görög katolikus egyházat az Unio-ban biztosított jellegétől megfosztotta. Megtagadta tehát egyházát, csak hogy ő lehessen „az első ukrainista püspök”. Ő ugyan tagadja ezt a tényt, de ez bebizonyítható, a mennyiben kijövetele előtt ugy Ungváron néhány pap előtt, valamint *Munkács*-on a bazilita szerzetesek előtt ő maga jelentette ki, hogy kénytelen volt a bullát elfogadni. Amikor pedig megjött a pápai bulla, ő azt egyszerűen le akarta tagadni, illetve a nyilvánosságra hozatalát igyekezett hovatovább lasztani, csak azért, hogy ideje legyen az egyházi vagyon megszerzésére. Jól tudta ugyanis, hogy ha a bulla nyilvánosságra kerül, akkor a nép azonnal megismeri és megtudja, hogy ő püspöki koronáért eladta egyházát, és amikor a bulla a hírlapok utján mégis nyilvánosságra került, akkor nagy ártatlannal képezte mosta, mint *Pilátus* és hogy a népet félrevezesse, azt állította, hogy neki előzetesen tudomása sem volt a bulláról. És hogy ezt is elhitesse a néppel, azt indítványozta, hogy forduljanak memorandummal a római szentszékhöz a bulla visszavonására iránt. Ez megint világos bizonyítéka annak, hogy Ortinszky nemcsak a magyar kormányt csapta be, hanem rácsodta magát a szentes és esalhatatlan római pápát is.

És réjül esanyán becsapta mindazon görög katolikusokat, akik aláírták az általa kiadott memorandumot, mert ő ezt a memorandumot nem írta alá, csak azért, hogy továbbra is megtartsa a római szentszék keyjét.

Természetes dolog tehát, hogy ezek után az a papság, amelyik képes gondolkodni és agyveleje nincs az ösbutaság kérgébe burkolva, átlátott a szítán és belátta azt, hogy Ortinszky egy püspöki koronáért [de minden püspöki jog nélkül] eladta egyházát, rászedte a magyar kormányt, félrevezette a görög katolikusokat és becsapta a római pápát. Ezt a koronát pedig tisztán azért szerzte meg, hogy szolgálatot tegyen, illetve megalapítója legyen az ukrainizmusnak, amit már az általa kötött szerződések záradéka is eléggé bizonyít, amikor nyíltan kiköti, hogy azok az egyházi javak, melyek az ő tulajdonát képezik, csakis az ő nemzetiségbeli püspökre, tehát csakis ukrainistára szállhatnak át tulajdonjogilag.

A magyarországi papok nagy része tisztán látta a helyzetet. Ortinszky nem azért igyekezett megszerezni a templomokat és egyházi javakat, hogy ő itt egyházmegyét alakíton, hanem tisztán csak azért, hogy kezében legyen a hatalom és a magyarországi népet elragadja az ő igazi vezetőül, akik eddig azt mindig a legheylesőbb irányban vezették. Ő csak azoktól az emberektől akart szabadulni, akik utjában állanak az ő politikai törekvéseinek. Az ő szárdéka nem az volt, hogy szervez egyházmegyét és aztán odaáll a római szentszék elé és kieszközli a teljes joghatóság püspökséget. Neki erre szüksége nem volt és ő ezt talán nem is tenné

még, hanem épp ugy tenne, mint 1901-ben az ő mostani legheylesőbb papjai tettek *Harrisburgban*, kimondva az independens amerikai görög katolikus püspökséget. Mert egy olyan paptól, aki egyszer már arra vetemedik, hogy becsapja a római pápát, minden pillanatban az is elvárható, hogy szembe száll azzal a pápával.

Ő csak szabadulni akart a magyarországi nép azon vezetőitől, akik kitarannak lelkiük becsületes meggyőződése mellett és nem engedik elhollandítani, félrevezetni népeket. Ő ezek helyében a nép vezetését rá akarta bízni részint ukrainista elvárataira, részint pedig azon esakélyszámú renegát magyarországi papra, akik egyéni érdkajahátszából, opportunizmusból megtagadják hazájukat, hűtelenek lesznek ennek a papságnak tradicionális magatartásához és eladva népeket, ideigartartó előnyökért a hatalomhoz szegődnek.

Mikor pedig mindezeket Ortinszky is észrevette és látta, hogy a becsületes papság nem áll kötélnek, megkezdte ellenük a rendszeres hájtsát.

Elsőzör a nép előtt akarta lejártni őket és azért vándor kolduss módjára egyik helyről a másikra furikolt és izgatott a magyarországi papság ellen, hogy megtörje a nép bizalmát természetes, vérbeli vezetőikkel szemben. Ez a kísérletezése azonban nem sikerült, mert az „*Amerikansky Russky Vjestnik*”, amely 23,000 példányban jelenik meg hetenkint, a népet alaposan informálta a helyzetről és a püspök terveiről és a nép inkább hitt annak az organnak, amelyik 16 éve védelemezte az érdekeit, mint egy idegen és nem az ő vérből való vándorapostolnak.

Erre a püspök ur más eszközöz folyamadott és összeszóvetkezett a kirgrott finacezzal és az exfrancezzákann baráttal, a „*Magyar Zászló*” szerkesztőjével, aki lapját az Ortinszky rendelkezésére bocsátva, kiméltlen hájtsát indított mindazon görög katolikus papok ellen, akik nem támogatták az Ortinszky politikáját. Legjobb papjainkat a pánszlávizmussal vádolta, ilyenformán akarva őket lejárniti ugy az itteni, mint a hazai hivatalos tényezők előtt, ugy tüntette fel a dolgot, hogy Ortinszky épp azért küzd ellenük. Természetesen az ilyen hülyeségnek és az olyan „bluff”-nak, amilyen a Szent István-napi körmenet volt — *Bornemissza* konzul kivételével — más ember fel nem ült, mert aki ismeri ezt a papságot, az nagyon jól tudja, hogy annak esze ágában sínesenek politikai ábrándok és eszupán a nép nyelct és azokat a régi hagyományokat igyekszik fentartani népcél, melyek a magyar érdekekkel ellentétben soha sem voltak, sőt éppen ez a politika volt képes viszatartani Rákóczi népet ugy ítt, mint az ő házában a fajrokonokkal való egyjesülést.

Kovács Kálmán tehát — aki mellesleg megjegyezte, a görög katolikus ügyekből csak annyit tud, hogy egynehány papnak milyen a konyhája és milyen borai vannak — hiába ordítózott az eget ostromolva, mert az ő hangja nem hallatszott az égbe és hiába nyílt-levelezett *Firczákhöz*, *Hoffman Ottó*-hoz, *Lovász Márton*-hoz, ezek bizony legfeljebb megmosolyogták az ő ostrombáskodásait.

De Ortinszky ennél is tovább ment. Bevádolta a magyarországi papokat a pápai delegátusnál, a magyar kormánynál és *Firczak Gyula* püspöknél, kérve ez utóbbitől 23 görög katolikus pap visszahívását. *Firczak Gyula* azonban sokkal komolyabb ember és jobban ismeri a papjait, mintsem egy ilyen püspök-gyakornoknak felült volna. Mert Ortinszky kérte ugyan a 23 görög katolikus pap visszahívását, de helyükbe újabb 23-at nem kért. A cél tehát világos volt, ő ennek a 23 magyarországi papnak a helyét ukrainistákkal akarta betölteni és ezek az ukrainista papok már ítt is voltak. Amikor pedig ez nem sikerült, akkor a püspök, ahol csak 5-6 galicizai család lakott, azonban ellenparochiát szervezett és ellenpapot küldött, hogy ilyenformán Amerika minden görög katolikuslakta vidékén legyen legalább egy-egy apostola az ukrainizmus eszmájének.

A cél tehát világos. Ortinszky meg akar szabadulni a magyarországi papoktól, hogy ilyenformán a vérbeli vezető nélkül maradt népet betelerje az ukrainista táborba. Ukrainista vezetőkre akarja bízni a magyarországi népet, hogy ezek azokat ukrainista képre formálják át és hogy abból a becsületes, jámbor kárpátalji népből összeférhetetlen politikai ábrándozókat, *Potocky*

gyilkosokat neveljenek. Ukrajnistákkal akarja ellátni a magyarországi görög katolikusok verejtékes keresményéből felépített templomokat, iskolákat. Ezekkel akarja kormányoztatni az összes alakítandó kulturintézményeket, mint a papnevelőintézetet és tanítóképezdét.

És hogy ez a kormányzás és nevelés milyen irányban fog történni, azt is sejtetheti mindenki, aki ismeri az ukrajnista fantasztikus politikai terveit és azokat a politikai agitációkat, melyeket az ukrajnista már nemcsak Galicziában, hanem az utóbbi időben Magyarország északkeleti vármegyéiben is kifejtettek.

Belátja ezt mindenki, aki tud gondolkodni. Belátják ezt azok a magyarországi papok is, akik most az Ortinszky szekerét tolják, de azok nem tehetnek másképp és azért nem is esodálkozunk rajtuk.

Nem esodálkozunk rajtuk, mert egy

részüknek életfeltétele az Ortinszky ittmaradása, mert otthon már elvesztették lábuk alól a talajt, sőt például *Baloghék*nak és *Lupis Szilveszter*nek az sem lenne tanácsos, ha magyarországi püspököt kapnánk, mert ez ismerné őket.

Vannak aztán közöttük olyanok is, akik belátják az Ortinszky püspök politikájának helytelenségét, mint pl. Gorzó Bálint, de ezeknél a jobb belátást elfojtja a lelkiükben szunnyadó önértékelésük. Pedig ha Ortinszky véletlenül győzne, akkor ezek esodálnának a legkoszorosabbak, mert ők most csak vak eszközei Ortinszkynek, ha pedig Ortinszky elérné célját, akkor az ő soruk is csak az lenne, ami a kifacsart ézritromé, vagy az elfonyadt szerető.

Legjobban azonban azokon esodálkozunk, akik még most sem mernek határozott színt vallani és igazán nem tudjuk, hogy minék minősítsük az eljárásukat. Mondhatnánk talán mérhetet-

len butaságnak, illetve a butaság eredményének ezt a hezitálást, de ezt még sem szabad feltételeznünk, mert egy papnak talán csak van annyi alapműveltsége, hogy képes legyen megítélni a helyzetet. Így tehát ezt az eljárást inkább farizeuskodásnak, vagy nyulzi-vüségnek kell tulajdonítanunk s az ilyen emberek igazán nem érdemlik meg, hogy egy becsületes magyarországi pap még csak szóba is álljon velük.

Pedig most már igazán nincs mitől félnünk. A magyarországi nép sziklaszilárdan áll és Ortinszky, azon öt templom kivételével, amelyet mindjárt az elején sikerült elcsenni, egyetlen egyet sem képes elfoglalni.

Terrorizmusától sem fél senki, mert nem képes azt végrehajtani. A fegyverekből is kifogyott és most már végső eszközökkel folytatódott, ellentéteket akar támasztani mesterségesen az eperjesi és munkácsi egyházmegyei papok közt, hogy ilyenformán az eddig egyet-

értésben élő magyarországi görög katolikus papok között az egyetértés meglazuljon. Ez a terve sem fog azonban sikerülni, mert az a papság nem olyan poltron, mint amilyennek Ortinszky képzelte azt s ha egyesek között olykor voltak is személyes jellegű ellentétek, ezek az ellentétek ilyen komoly időkben teljesen eltűnnek. Elvi eltérés pedig abszolúte nincs közöttük. Sőt amint már egyszer említettük is, a munkácsi egyházmegyei papok, bár óriási számbeli túlsúlyban vannak az eperjesi papok felett és bár az itteni egyház organizálását is inkább a munkácsi egyházmegyei papok kezdték meg, mindazonáltal ők épp oly örömmel fogadják egy eperjesi egyházmegyei papnak amerikai püspökké történt kinevezését, mint akár egy munkácsi egyházmegyei papnak. Mert minden magyarországi papnak, legyen az bármelyik egyházmegyéből is, csak egy ideálja és csak közös törekvése lehet.

Az Ortinszky helyzete tehát meg van már pécsettelve, mert tisztán kezd már látni a magyar kormány és az otthoni közvélemény is és belátják azt, hogy itt feltétlenül szükséges még egy görög katolikus püspökség felállítása, még pedig a Magyarországból ideszármazott görög katolikusok részére, mert különben ez a nép az ukrajnista és skizmatikus törekvések között teljesen elvesz.

És ne fogja ezt látni elbátóbb maga a római szentszék is, mert az az ember, aki képes volt elűzni a new britaini esetet és akinek 15 hónap amerikai működése azt eredményezte, hogy miatta 15 hónap alatt több görög katolikus tört át a skizmára, mint a mennyi elűzte 15 esztendő alatt összesen. — nem arra való, hogy az egyház tekintélyét növelje és az egyházat fejlessze, hanem csupán arra alkalmas, hogy az embert elűzze a látszat alá és azt meglátassa.

MAGYAR GÖRÖG KATHOLIKUS LEKÉSZEK AMERIKÁBAN.

DZUBAY SÁNDOR,
leisenringi görög kath. lelkész.

Fennebb a viszonyokat ismerő forrásból merítettük az adatokat annak a küzdelemnek vázolásához, amelyen a Magyarországból ideszakadt görög katolikus lelkészeknek régebben, de különösen a legújabb időkben át kellett menniük. Ennek a küzdelemnek hova-előbb vége fog szakadni, mert olyegre a magyar kormány nem nézheti telenit a küzdelem elfajulását már csak azért sem, mert a küzdelem magyar állampolgárok érdekeit veszélyezteti s vele együtt Magyarország érdekeit.

Ha vázoltuk a küzdelmet, illő dolog, hogy bemutassuk azokat is, akik a küzdelemben saját érdekeiknek férfias koezkrátatásával részt vettek. Igaz

ugyan, hogy ez a bemutatás is hézagokat fog felmutatni, aminőket maga a küzdelem leírása is felmutat. Nem sikerült ugyanis megszerezniünk a görög katolikus egyház egynehány előkelő lelkészének életrajzát és arezképet. Szívesen bemutattuk volna mind megannyiukat, különösen *Sztecorich Miklós* new salemi, *Holozsnyai Elek* homestead-i, *Pasztélyi Gyula* traugeri, *Seregélyi Emil* charleroi-i, *Polyánszki István* lansfordi, *Bendaz Mihály* serantoni, *Kossey Sándor* mekesroeksi, *Hrabár János* duquesnei, *Kaminszkiy Ákos* greensburgi, *Volkay Jenő* chicagói, *Keeskés Antal* braddocki lelkész urakat és másokat, akik igazán feljegyzés-

re méltó munkát végeztek, amikor az ukrajnista hóborrtal szemben lelkiüknek minden erejével megvédték a magyar érdekeket. Reméljük, hogy lesz még alkalmunk őket is bemutatni olvasóinknak. Addig is hadt álljanak itt a következő derék harcászok s mindekelőt:

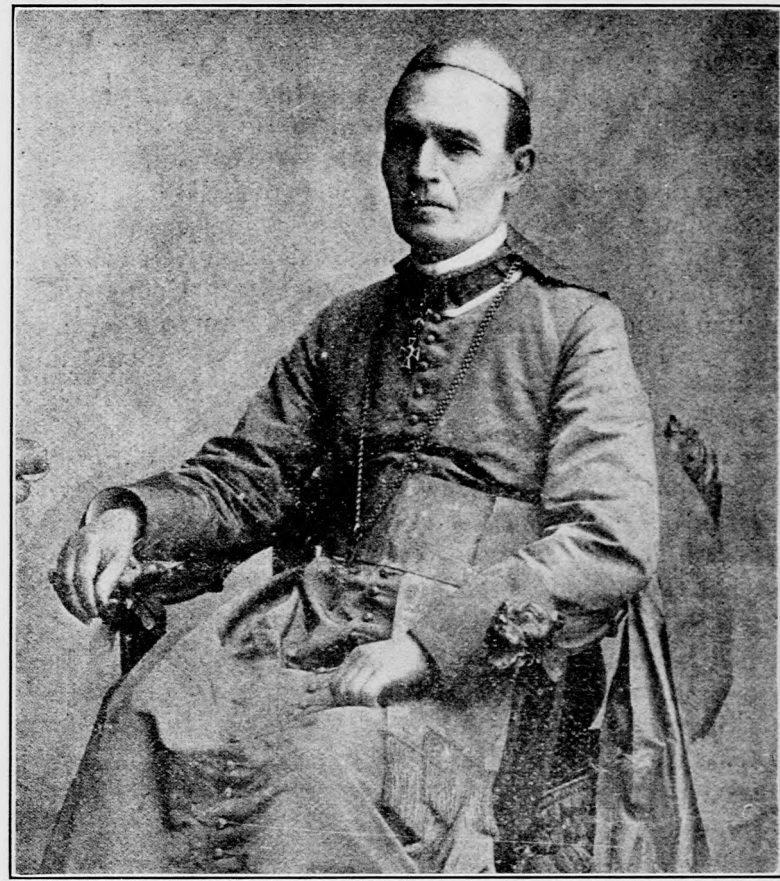
DZUBAY SÁNDOR leisenringi lelkész ur, aki a küzdelem előterében állott s akit emellegre első sorban értek a megmérgezett nyilak. *Dzubay Sándor* a beregmegei Kálnikon született 1857 évi februárius 12-én. Atyja *István*, aki Pásztélyi Kovács Dobó Jusztinát bírta feleségül, szerednyei görög kath. lelkész és kerületi esperes. Az elemi iskolát és az alimnáziumot Ungvárt látogatta *Dzubay Sándor*, a felsőbb osztályokat Sáros-Nagypatakon és Iglón végezte. A boldogult emléke Pásztélyi Kovács János munkácsi püspök 1876-ban vette őt fel papnövédeknek s mint ilyen, a theologia négy évét Ungvárt végezte.

1881 márczius havában Pásztélyi János püspök pappá szentelte őt. Ugyanabban a hónapban vette feleségül *Csuszka András* nagylohói görög kath. lelkész nagyműveltségű leányát, Erzsébetet. A házaset boldogságát csak rövid ideig élvezhette, mert áldott jószág meje még ugyanaz évben, november havában, meghalt. Özvegyen maradván, mint lohói ideiglenes lelkész ungvári segédlelkészé lett kinevezve, ahol egy évet töltött, amikor atyjának betegeskedése folytán a püspök áthelyezte őt Szerednyére, ahol 1889 évi februárius 18-ig maradt.

Az amerikai görög kath. hívők kérelmére püspöke akkor kiküldte őt Amerikába a Pennsylvania állambeli Wilkesbarrela. *Dzubay Sándor* az első görög katolikus áldozar, akit törvényesen küldtek ide Magyarországból s aki mint ilyen, 1889 évi márczius 3-án foglalta el állását Wilkesbarrela, ahol két és fél évig működött. Ezen idő alatt igazán apostoli munkát végzett, szervezte a hazletoni, minneapolis, duquesnei, osceolai, yonkersi, passaic, brooklyn hitközségeket és a hitközségek elüljáróival egyetértésben ellátta a hitközségeket lelkészekkel.

Dzubay Sándor ezután egy kis pilenore és szüleinek látogatására 1891 augusztus elsején hazament Magyarországra, ahonnan két hónap mulva *Seregélyi Sándor* márkai görög kath. lelkész társaságában jött vissza Amerikába. *Seregélyi* Brooklynban helyezte el, ő maga pedig Pittsburg vidékére ment, ahol a leisenringi hitközség szervezéséhez fogott, amely munkát 1892 évi október 30-án fejezte be. *Amerika felfedezésének négy századik évfordulóján* az ő kezelméből épült az Amerikába szakadt magyarországi görög katolikusok számára az első téglából készült, kettőtornyu templom.

Leisenringben esinos, abban az időben nagyon is díszesnek mondható lelkészlakót építtetett s ugy a templomot, mint a lelkészlakót fényesen berendezte. A templom a legértékesebb egyházi ruhákkal és egyházi szerekkel van ellátva s ami fő, mind Budapestről lett ideszállítva. A képállvány góthikus mestermű, a legszebb festésű képekkel, amelyek *Hegedüs István* ismert magyar művésznök ügyes kezét díszérik.

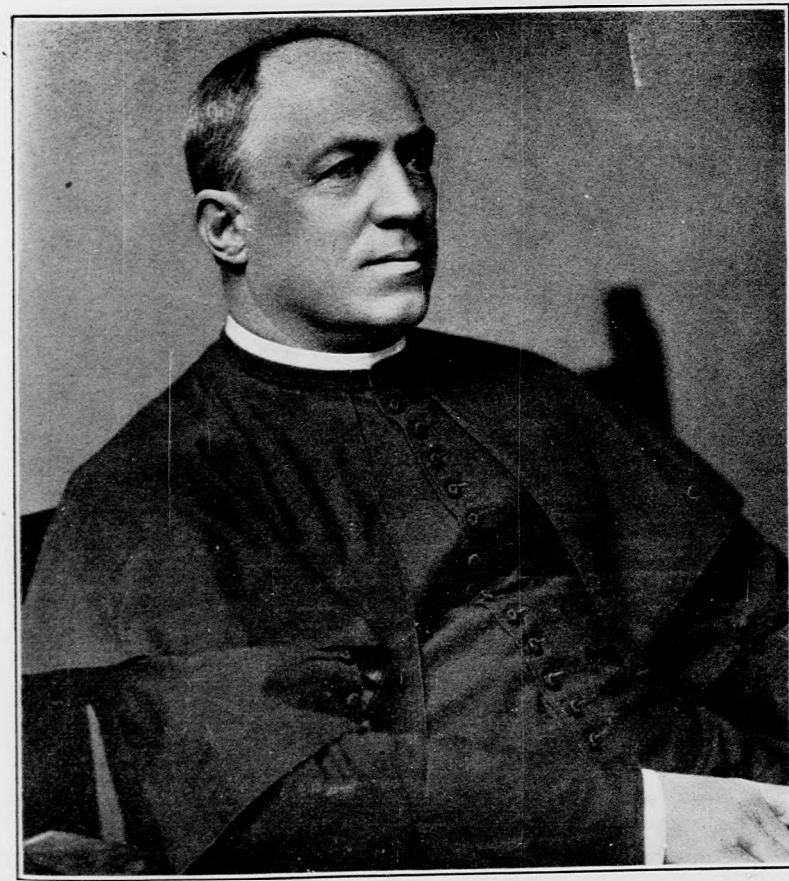
FIRCZAK GYULA,
Munkácsi egyházmegyei görög kath. püspök.

Dzubay Sándor, az első magyarországi görög kath. pap Amerikában, husz év óta működik körünkben. Mint fennebb említettük, két és fél évet töltött Wilkesbarrela, azóta pedig megszakítás nélkül gondozza leisenringi hívőit.

Pedig utja soha sem volt rózsákkal telehintve, ma sinesen. Mindjárt idejötték hol a latin püspökökkel, hol a régebben kiküldött galicziai görög katolikus lelkészekkel kellett viaskodnia. A latin püspökök hosszabb huzavona után elismerték őt és ellátták jurisdictióval. A galicziai lelkészek azonban minden áron arra akarták őt kényszeríteni, hogy az akkori leisenringi görög kath. érsektől, Róma megbízott-

jától, *Sebastian*éval, kérjen jurisdictiót. Azzal érveltek, hogy *Amerika területére a leisenringi érsek jurisdictiója alá tartozik*. Talán ismer van, hogy Róma Galicziából küldött most Ortinszky személyében püspököt, ezzel is igazolni akarván nevezett érseknek igazat.

LAURISIN KORNÉL, aki jelenleg a New Jersey állambeli Trentonban lelkészkedik s aki ugyancsak kivette részét az itteni görög katolikusok minden mozgalmából, 1858 szeptember 29-én született a beregmegei Zavidfalván, ahol édesatyja akkor segédlelkészkedett. *Laurisin Kornél*, akire minden-

LAURISIN KORNÉL,
Trentoni görög kath. lelkész.

CSOPELY MIKLÓS,
Wilkesbarrei görög kath. lelkész.

CSOPEY GÁBOR,
perth amboy-i g. k. lelkész.

áron azt akarták fogni, hogy kaczérkodik a pánszlávokkal, édesatyja házában megtanult rajongani magyar ügyekért. Az öreg Laurisín gimnazista volt, mikor Kossuth Lajos talpraállította a magyar nemzetet. Talpraállott az akkor fiatal deák is, fegyvert ragadott s Viszóczy tábornok alatt mint huszármester küzdött végig a szabadságharcot. A derek öreg ur Munkácsen, a hol nevével mint nyugdíjas pap és honvéd éldegél, a mult amaz emlékein szert leginkább elmerengeni.

Laurisín Kornél gimnáziumi tanulmányait Ungvárt kezdte, majd a német szó elsajátítása kedvéért Lőzön végzte. Theológiába ugyancsak Ungvárt járt, majd egy évi időtartamon át a püspöki irodában gyakorolkozkodott ahol alkalma volt megismerkedni az egyházi ügyek kormányzatának működésével.

Nejét, Volkay Mária, aki 1905-ben szederült jobblétre s akit halálában gyönyörű tizenhétéves Anna leánya elzött meg 1900-ban, 1881-ben vette feleségül s ugyanabban az esztendőben lett pappá felszentelve. Legott kinevezték őt az ungmegyei Léhöz községbe lelkészé. Az eperjesi kerület papságának bizalmából megválasztották az egyházkerület jegyzőjévé. Léhőzben való működését egy új iskolának és paplaknak építésével tette nevezetessé.

Laurisín Kornél 1891 évi május havában jött Amerikába s előbb a Pennsylvania állambeli Osceola Millsben lelkészkedett, majd 1892 márczius havában átment Shenandoahba, ahol épp akkor adták el nyilvános árverésen a görög kath. templomot. Shenandoahban borzalmas állapotokkal volt Laurisín szembeesve. A hívek, galicziák, pártokra voltak szakgatva, a templomot, mely adósságokkal volt megterhelve, teljesen elhanyagolták. Shenandoahban 1907 évi április 15-ig lelkészkedett. Ezen 15 év alatt mint lelkész hámulatos eredményeket mutatott fel, de társadalmi téren is annyira méltányolták őt, hogy a Shenandoah Trust Company beválasztotta őt az igazgatóságha. A megtiszteltetés, amelyben mindenütt részesült, hántotta a galicziái pártársait, kik annyira áskálódtak ellene, hogy végre otthagya Shenandoah, s a Clairtonban alakult új hitközség élére állott. Itt is sorérvan működött, befecze a templomépítést és felszerelte a templomot, amelyet a mostani görög katolikus püspök, Ortinszky ur, szentelt fel 1907 október hatodikán. Nyomban a templom felszerelése után a trentoni görög katolikusok kérelmére Ortinszky püspök áthelyezte őt Trentonba.

Laurisín Kornél a tettek embere. Résztvett a *Sojedinenia* nevű görög katolikus szövetség alapításában, amelynek két éven át titkára, majd később felügyelő-bizottsági tagja volt. E szövetségre rossz idők jártak s mikor azős támaszra volt szüksége, a clevelandi

LUKÁCS JÁNOS,
clevelandi g. k. lelkész.

konvenczió Laurisín Kornél-t választották meg egyhangulag elnökké. Később a szövetség főpapjává, majd két év előtt a nyomda és a lap igazgatójává választották meg.

Laurisín Kornél volt a görög katolikus papok közül az első, aki megtanult angolul s így reá háramlott a kötelesség, hogy a latin püspököknél, akik érthető ellenszennel viselkedtek a nős papok iránt, kijárja ezek számára a jurisdicziót. S nemcsak Laurisín angol tudásának, de főleg erélyvel párosított tapintatos fellépésének köszönhető, hogy e tekintetben eredményeket tudott elérni, hogy leküzdötte a latin papok ellenszennét és megvédelthette a görög katolikus papok működési jogát.

Laurisín Kornél amerikai működésének van egy felette érdekes mozzanata. Tóth Elek, aki muszka szolgálatba állott, elfoglalta a wilkesbarrei görög katolikus parochiát. Laurisín nem bírta ezt ténleg elviselni. *Chanath Nicphorral*, aki akkor Scrantomban lelkészkedett, perrel támadta meg Tóth Eleket a templom átadása dolgában. A per hét évig tartott és Laurisín fényes győzelmével végződött. Pennsylvania állam legfelsőbb bírósága az ő javára döntött. Hasonló módon járt el a sheptoni templom dolgában, amelyre a muszka püspök javára köleszt kebeleztek be. Laurisín kimutatta, hogy a püspök soha egy centnyi kölcsönt nem adott a templomra, mire a bíróság érvénytelennek nyilvánította a kebelezést és ennek törlését elrendelte.

Papársai teljes mértékben méltányolták Laurisín Kornél érdemeit, olyanira, hogy két év előtt az amerikai görög kath. püspöki székre kandidáltak.

Dr. VASZÓCSIK TEODÓZ,
oaklandi g. k. lelkész.

CSOPEY MIKLÓS a Pennsylvania állambeli Wilkesbarreban lelkészkedik, ahova *Hodobay Andor* pápai vizitátor 1903-ban azzal küldte őt, hogy *vagyjon nem szerezhet ugyan ott, de annál nagyobb érdemeket.* Ez a kijelentés feltűztele az ambíziózus papot, elment Wilkesbarreba, most itt ott van. Dolgozott és szerzett — érdemeket.

Csospey Miklós az ungmegyei Peresenyben született 1876 januárjában másodikán. Édesatyja Peresenyben lelkész és ungi főesperes volt. Középsiskoláit Ungvárt végezte emensenül, majd 1893-ban papnövendékné jelentkezett. Firezák püspök őt mint a legjobb érettségi bizonyítvánnyal jelentkezőt, az esztergomi érseki szemináriumba küldötte a hittudomány hallgatójára. Két évvel később már nagy kitüntetés érte őt, amennyiben a püspök kirendelte tanulmányi felügyelőnek az ungvári papi-tápiintézetbe, újabb két év múlva pedig a püspöki iroda iktatójává nevezte ki.

Csospey Miklóst 1898 december havában szentelték fel papnak s egy évi peresenyi káplánoskodás után az ungmegyei Kapuszög lelkésze lett.

Kapuszögön három évig lelkészkedett, míg végre 1903 évi május hó 22-én kijött Amerikába, amikor is *Hodobay* pápai vizitátor, mint ezt már említettük, „*érdemek szerzésére*“ Wilkesbarreba küldte őt.

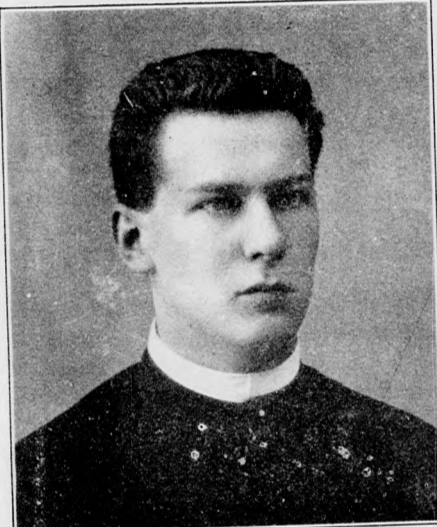
Hogy *Hodobay* nem esalódott benne, azt legelőnkebben s legfényesebben bizonyítja az a tény, hogy most 300 családot tartozik ahhoz az egyházközséghez, amelynek akkor mindössze 80 tagja volt, hogy a szegényes templom helyén *hatvanöt ezer* dollárt érő impozáns, tégelából készült templom és lelkészlak emelkedett.

E fényes eredményeken kívül *Csospey*

Miklós mint magyar pap a közügyek terén is képes fényes eredményeket felmutatni. A közügyek terén való első fontosabb szereplése a *Sojedinenia* trentoni konvencziójába esik. Azon a konvenczió a szövetség akkori főpapja, egy ukránista bazilita szerzetes, *Policka Danaska* névre hallgat ökelme, lázító pánszláv beszédet tartott. *Csospey Miklós* nem bírta elviselni. Közbevető s az ukránista szerzetes torkába fojtotta a beszéd további részét, olyannyira, hogy több szóhoz sem juthatott. A főpap el is bukott s helyét magyarországi lelkészrel töltötték be. *Csospey Miklós* ezzel az elismerésre méltó fellépésével ütötte az első részt azokon a főrekvésen, amelyek a görög kath. szövetség elpánszlávosítását célozták.

Habár *Csospey Miklós* még nem volt amerikai állampolgár, a *Sojedinenia* mégis őt választotta főpapjánul. E tiszttséget két éven át viselte s e két esztendőben jelét adta magyar érzelmeinek már csak azzal is, hogy meggyőzte a szövetség főhivatalnokait arról, hogy a pánszlávok gyűlölsin helyük nincsen. De jelét adta magyar voltának azzal is, hogy, bár Ortinszky püspököt mint Róma küldöttét, készséggel elismerte, belátva ukránecz politikájának veszélyes voltát magyarországi népünkre nézve, sem szóval, sem fenyegetésekkel nem volt arra bírható, hogy Ukraina kiépítéséhez segédkezet nyújtson. Ortinszky ezért perze a fekete táblára írta *Csospey Miklós* nevét, egyre sürgeti, hogy hívják vissza Magyarországra, de ez inkább fénypontot, mint szégyenfelőt képez. *Csospey Miklós* érdemeiben gazdag életpályáján.

SZABÓ JÁNOS, ez idő szerint rankini lelkész, született 1861 április 15-én a magashérezü Egreshtón, Ungmegye-

ROSKOVICS SZILÁRD,
homesteadi g. k. lelkész.

ben, hol apja egy negyedszázadon át lelkészkedett. Első tanulmányait Ungvárt nyerte, a felső gimnáziumot pedig Iglón és Késnárkon végezte. Mindkét helyütt a humanizmust s szabad gondolkodást hirdető hírneves tanárok, mint: Pakh Károly, Soltz Frigyes, Grosz, Zimay, Guhr Márton és mások, nagy befolyással voltak ifjú lelkének kifejlesztésére. Szülei által beléje oltott hivatását követve, a papi pályára lépett s Ungvárt végezte a theologiai négyéves kurzust. — Theológián a próbaszámoklataival a kitűzött jutalomdíjakat mind a négy éven át 5 nyerte el, dalos jókedvével pedig nélkülözhetetlen jó ezimborának bizonyult.

1886 évi szent-kereszt felmagasztaltatása ünnepe a boldogemlékü Pásztyéyi Kovács János püspök által áldozópappá lett felszentelve, előzőleg házasságra lépven *Danilovics Amália* paphajadonnal, mely boldog frigyből az Isten hét gyermekkel áldotta meg. — Ó-hazai paposkodása Igere, N.-Mihályra, Gombásra terjedt ki s hatévi lelkészkedés után nem dollárvadászattól, de hivatásból s jóbarátja, *Volkay Jenő* hazletoni misszionárius ajánlatára s a nép meghívására a klasszikus szabadság hazájába, Amerikába vitorlázott föl. *Scatala* ur kíséretében, aki Yonkerse ment. Julius negyedikén New Yorkban partraszállott s fíradalmait kipihelve, július 16-án átvette a Trenton városában lakó kússzámú, 60 családra vágó, többnyire Töketerches és vidékére való görög katolikus hívek szervezését. Bérelt teremben kezdette meg az istenitizteletek végzését, míg végre sikerült egy szép tégeltemplomot emelni, melyet O'Farrel latin püspök szentelt fel. Ekkor az Egyesült Államokban 12 papnál alig volt több.

Trentonból kiszolgált a philadel-

phiai híveket is, akiket arra buzdított, hogy a később érkezett Hrabár Jánost papjuknak fogadják. Trentonban 14 hónapig működött, ahonnan egy új hitközség szervezésére Puncutawney-ba ment, hol hét és feléig működött, templomot és paplakot épített. Ekkor kezdődött a kálváriája. Kiűtött a sztrájk. *Szabó János* arra kényszerült, hogy a szénbányák üregeiben keresse fel a jó lelkeket. A szétszórót „plézeket“ gyalogszerral járta s nem egyszer élesen fekdött le a kollektor urral egy ágyba. Nehéz idők voltak azok, de *Szabó János* soha el nem esüggelt, habár a latin hierarchia is sanda szemmel nézte őt s akadályokat gördített a „nős pap“ útjába.

1901-ben a kurátorok meghívására a pittsburgi hitközséget foglalta el, amelyet hatévi lelkészkedése alatt oly virágzásra emelt, hogy 28 ezer dollár adósságot törlesztett s híveinek számát, a családok számát tekintve, 500-ra felezaporította. De a „kaján irigység“ ide is belopdított s egy pár jó „testvér az Urban“ annyira agítált ellene, hogy a nagy fáradsággal összehozott parochia kettészakadt. Az új hitközség Oakland városnegyedben kialakulván, ennek szervezését *Regis Caneria* püspök *Szabó*ra bízta, aki a sok akadály dacára megfelelt a bizalomnak, megalakította az új javadalmat, mely jelenleg dr. *Vaszócsik Teodóz* gondoskezelése alatt van.

Oaklandból a püspökség Plymouthba helyezte őt, hol 5 havi működés alatt kinyerte a nép általános tiszteletét s hívei nem is engedték volna el, ha feleségének közhíjott betegsége a hely elhagyására nem kényszeríti.

Oaklandból egy újabb parochia szervezésére *Rankin*ba küldte őt az egyházhatóság.

SZABÓ JÁNOS,
rankini g. k. lelkész.

Jelenleg egy katakombaszerű basementben hirdeti az Ur szavát, várva, míg a munkaviszonyok javulásával a hitközség képes lesz templomot építeni. *Szabó János* lelkét a sok testi és lelki küzdelem nem bírta megtörni. Eszményi lendülettel él még ma is szép hivatásának. Azonfelül lelkes bajnoka minden jó ügynek. Közben ó-hazai lapokba sürin írógált amerikai élményeiről.

A „Greek Cath. Union“ kiépítésében jelentékeny részt vett s e célból, valamint misszió teljesítéséből délen Alabamaig, nyugaton Coloradoban tett látogatásokat.

CSOPEY GÁBOR perth amboy-i görög katolikus lelkész, akit magyar érzelmeinek fogva a magyarok, lekötelező madoránál és szívójságánál fogva nemcsak hívei, de amerikaiak és egyéb nemzetiségűek is szeretetükbe fogadtak, született Pereseny községben 1869 október 22-én. A gimnáziumot és a theologiai tanulmányokat Ungvárt végezte, ahol Pásztyé Kovács János, az akkori püspök, és az egyházmegyei szentszék rendelkezése folytán az ungvári görög kath. fu-alumniumba tanulmányfelügyelőnek lett kinevezve. A most Amerikában működő fiatalabb görög katolikus lelkészek közül néhányan az ő tanítványai voltak.

Theologiai tanulmányainak elvégzésével *Csospey Gábor* előbb a Förster, később a báró Luzenszky-családnál házi nevelői minőségben tartózkodott. 1896 október 22-én megnősült s ugyanez év december havának 27-ik napján áldozópappá lett felszentelve. Előbb születési helyén, Peresenyben működött mint káplán, majd 1897 évi május hónaptól 1903 évi szeptember 5-ig a szabolemszgyei Nyir-Mada városban lelkészkedett. Ezen színmagyar hitköz-

JACKOVICS MIHÁLY,
scrantoni g. k. lelkész.

ség főkjában, Pusztá-Doboson, ahol az öregebb emberek túli is beszélnék, magyar iskolát szervezett, melynek fenntartásához maga az állam is hozzájárult. Ez az iskola ma egyike a legjobb felekezeti iskoláknak.

Madáji lelkészkedése folyamán *Csospey Gábor* résztvett a magyar görög katolikusok nagy római zárúndoklatában. Azért jártak Rómában, hogy könyörögjék XIII. Leó pápától, aki 1900 évi márczius 9-én fogadta őket kihallgatáson, a magyar liturgiát és a naptár egyesítését.

Egyik legszebb jellemvonását képezi *Csospey Gábor*nak, hogy a többi felekezettel mindig képes volt fentartani a jó viszonyt, így Nyir-Madán is, amely pedig erősen vegyes vallású város. Polgártársai meg is hálálták ezt azzal, hogy egyhangulag megtették a kaszinó igazgatójává, majd ugyancsak egyhangulag beválasztották a városi képviselőtestületbe.

Az Amerikába vezető utat *Csospey Gábor* 1903 szeptember végével tette meg. Itt előbb a Pennsylvania állambeli jessupi hitközséget gondozta mint ideiglenes adminisztrátor, ahonnan Mount Clairbe ment át. A clevelandi ruthén hitközség 1904 évi október hónapban hívta meg őt s ő e meghívásnak meg is felelt. Mint clevelandi lelkész a lakewoodi főkbán iskolával egyesített templomot épített az ottani muszka főrekvés ellensúlyozására s ezzel — a tizenkettedik órában — harminczöt családot tartott vissza a skizmatizálástól. Perth Amboyba 1906 márczius végével jött *Csospey Gábor*. S itt is, mint működésének többi helyén, mindenekelőt megszervezte az esti iskolát, majd ellátta a templomot fő- és oldaloltárokkal, a templomba 3000 dollárt érő, gyönyörű képpálványt állíttatott s megvettette a hitközség részére a templom mellett elterülő két telket. Most a templomnak művészai módon való kifosztást tervezzi.

Csospey Gábor működése alatt a perth amboy-i görög kath. hitközség oly financiaiális rekordot ért el, aminővel amerikai görög kath. hitközség eddig alig dicsékedhetett. A mult esztendőben az egyházközség ugyanis 18 ezer 26 dollár és 24 centet bevételzett, mely összeg egy részét maga *Csospey Gábor* kollektálta be.

Mikor Ortinszky püspök, aki a magyarországi görög kath. papokat egy áldatlan harcra kergette, ideérkezett, *Csospey Gábor* volt a fogadó-bizottság pénztárosa s nem kis részben az ő fáradozásának eredménye volt a fogadtatás impozáns volta.

A magyar nemzeti mozgalmakat *Csospey Gábor* melegt érdeklődéssel kísérte mindig s azokból, amikor körülményei engedték, ki is vette a részét. Mikor hazulról ide is átesaptak 1906-ban az alkotmányos küzdelemnek hullámai, *Csospey Gábor* három tiltakozó

ARTIMEVICS EMIL,
st. clairi g. k. lelkész.

Kedd
nép
advá
gyar.
a lek

Al
rög k
rog-
gusz
gyök
mazo
tett
csalá
csak

Isi
Sato
Eger
te le
kés
theo
dezo
Psz
a kö
vár
ment
nősé
évig
ezék
pléb
hét
legn

A
érke
azon
lelk
hóna
kat,
men
is m
lyan
nek
ber
Sera
egés
ujul
nak.

J
sylva
kész
gim
theo
Ja

Eg
dott
hajó
itt A
szeg
az au

Pe
nek

Itt,
szorg
melt
aran
Egy
csül
vass
a mu
Eg
deke
Es el
azzal

népgyűlésen is résztvett, bizonyítékát adván ezzel is annak, hogy szíve magyar, ha mindjárt idegenajku népek a lekipásztora.

ARTIMEVICUS EMIL st. clairi görög kath. lelkész, a zemplénmegyei Bodrog-Olasziban született 1856 évi augusztus hó 24-én. Atyja, Gábor, tősgyökeres magyar papi családból származott, anyja, a Böszörményben született Lakatos Julianna, egy régi hajdúcsaládnak sarja, akinek apja ugyan csak pap volt.

Iskoláit *Artimericus Emil* Egerben, Sátoraljanjhelyen, Kassán, majd ismét Egerben végezte, míg végre Kassán tette le az érettségi vizsgát. Ezután munkácségházmegyei papnövendék lett, a teológiát ott végezte. Pappá 1879 évi december negyedikén szentelte őt Pásztély Kovács János püspök s már a következő év április havában az Ungvári közéletben levő Felső-Németi ment mint adminisztrátor s ebben a minőségében ugyanazon helyen tizenhét évig működött egyházában, mire Firczak Gyula püspök 1897-ben poroszlói plébánosnak nevezte őt ki s mint ilyen hét esztendőn át buzgólkodott híveinek legnagyobb megalapítására.

Amerikába 1904 évi februárius 5-én érkezett *Artimevics Emil* s már ugyanazon hónap tizedik napján Jessupban lelkészkedett. Három évig s három hónapig gondozta hűségesen a Jessupiakat, míg végre 1907 évi május 16-án átment Saint Clairba, ahol ez idő szerint is működik. Saint clairi működése folyamán a derek lelkész súlyos műtétnek vetette magát alá, 1907 évi szeptember 28-án 251 epekövet szedtek ki belőle Serantonban. De híveinek örömeire egészsége teljesen helyreállt s most újult erővel él terhes, de szép hivatásának.

JACKOVICS MIHÁLY, aki a Pennsylvania állambeli Serantonban lelkészkedik, Bereg megyében született és gimnáziumi tanulmányait, valamint a teológiát Ungvártól végezte.

Jackovics plébános 1900-ban jött ki

Amerikába s mindjárt ideérkeztek nagy magyar nemzeti feladat megoldására elé állították. A Connecticut állambeli Bridgeportra került, ahol a Balogh Mihály által skizmába vezetett s a muzsika ezár imádsására tanított magyar és magyarországi orosz görög katolikusok élére állott.

Hat esztendő óta Serantonban lelkészkedik *Jackovics Mihály*, tisztán magyarországi orosz görög katolikusok között. Voltak lengyel hívei is, de amióta Ortinszkyt neveztek ki az amerikai görög katolikusok püspökévé, a püspök uszályhordozói a békétlenség magvát elhíntették Serantonban is, a lengyeleket kiragadták *Jackovics* egyházközségéből s külön, *radikális* templomot építettek a számukra.

Dr. VASZÓCSIK TEODÓZ, született 1878 október 3-án, a bereg megyei Makkos-Jánosiban, görög katolikus papi családból. Az elemi iskolai tanulmányait a szülői háznál és Máramaros-szigeten, gimnáziumi tanulmányait pedig Ungvártól végezte. Ugyanitt tette le az érettségi vizsgálatot is 1895-ben. Firczak Gyula munkácségházmegyei püspök már mint hetedik osztályú gimnazistát többelmagával bevette papnövendékei sorába, így a hetedik és nyolcadik gimnáziumi osztályt reverendában végezte be. Ezután ungvári szokás szerint egy évig a püspöki irodában mint írnök volt alkalmazva. 1896 őszén Firczak püspök jóvoltából a budapesti központi papnevelőintézetbe került és hittudományi tanulmányait 8 féléven át a budapesti m. kir. tudományegyetem hittudományi karán végezte. Közvetlen ezután a püspök a bécsi egynevezett Höheres priesterbildungsinstitutba, az Augustineumba küldötte, ahol két évig tartózkodott. Pappá Firczak püspök 1902-ben szentelte őt. A hittudományi szigorlatok közül az első mint budapesti klerikus, a többi három pedig Bécsben tette le. Doktori értékezős a firenzei unioról, vagyis a görög szertartásnak a latin szertartású katolikusokkal való egyesüléséről

szól. Doktorrá avatták a budapesti egyetemen 1903 május havában. Felszentelése után egy évig Sátoraljanjhelyen káplánkodott, majd rövid pár hónapi tanulmányozásra Amerikába jött a hazletoni görög kath. hitközségbe. Visszatérte után Munkácsen mint segédlelkész és főgimnáziumi hitoktató kapott alkalmazást és e minőségben két évet töltött. E helyről azután nagygyűlés engedélyével újból Amerikába jött s előbb Plymouthon és Olyphanton lelkészkedett, jelenleg pedig a pittsburgi [oaklandi] görög kath. hitközségben működik mint lelképásztor.

SUBA VICTOR hazletoni görög kath. lelkész még csak nagyon rövid idő óta van Amerikában. Csékn, Zemplénmegyében született 1871 évi szeptember 23-án. Középsikolai tanulmányait Máramaros-szigeten, a teológiai kurzust Ungvártól végezte. Pappá 1895 évi április 6-án szentelték.

Suba Victor a szabolemsmegyei Nyir-Lugoson kezdte meg papi működését mint segédlelkész. Nyir-Lugoson éppen egy esztendeig működött, mire az ungvári Mátýóczra került, ahol 1903 évi november elsejéig lelkészkedett. Mátýóczról az ugoesamegyei Csepére tettek át, ahol 1908 évi februárius 15-ig maradt.

Suba Victor Ortinszky püspök meghívására és Firczak püspök engedélyével jött Amerikába ez év márczius 25-én. Mindjárt a hazletoni, Szűz Mária elhunytáról elnevezett görög katolikus hitközség élére állították, ahol egy püspök, mint a hívek osztatlan megalapítására teljesíti lelkészi teendőit.

SZABÓ TAMÁS, bayonne citybeli görög katolikus lelkész született 1878 július hó 18-án a máramarosmegyei Boeskö-Rahon. Apja, Bazil, ungvári görög kath. esperes-lelkész volt. Gimnáziumi tanulmányainak az ungvári kir. kath. főgimnáziumban történt elvégzése után az ungvári püspöki teológiai lyceumba vétetett fel papnövendéknek. Mikor teológiai tanulmányait

befejezte s az egyházmegyei zsinati papi vizsgálatot letette, megnősült, majd pedig 1902 évi április hó 21-én Firczak Gyula püspök pappá szentelte őt. Késsel ezután hajdudorogi segédlelkésznek lett kinevezve s Hajdudorogról másfél év múlva, mikor a szabolemsi esperes és nyiregyházi lelkész nyugalmába vonult, a nyiregyházi tekintélyes egyházközség vezetésével bízták meg őt. Ezt a tisztséget, mint a lelkész adminisztrátora, másfél évig töltötte be.

Szabó Tamás püspökének engedelmével és a magyar kormány támogatásával jött ki Amerikába 1905 márczius havában. Itt egy esztendeig Hazletonban működött, most pedig már két év óta Bayonne Cityben lelkészkedik egy magyarországi, mint galieziai származású híveinek osztatlan szeretetéről és tisztelőitől környezve.

ROSKOVICS SZILÁRD, a homesteadi görög katolikusok lelkése, 1885 január 15-én Ungváron született, hol atyja, Emánuel, főgimnáziumi tanár, édesanyja meg polgári iskolai tanítónő volt. Nagyatya, Roskovics Ignác, nagyprépost-kanonok volt, ki mint hajduböszörményi pap, uttörője és megteremtője volt a magyar görög kath. egyházi könyveknek az ó-híti imakönyvével.

Roskovics Szilárd elemi iskoláit Nagymihályon és Homonnán végezte, középsikolai tanulmányait meg Ungvártól. A papi pályára érezvén hajlamot, a munkási püspökség növendékpapjai sorába vétette fel magát. Teológiai tanulmányait Ungvártól és a budapesti egyetemen végezte. Budapesten nagy hatással volt rá nagybátyja, Roskovics Ignác, a jeles magyar festőművész, aki feltárva előtte nagyatyjának, Ignácnak irányát, ennek folytatására és követésére buzdította az ifjú klerikust.

Teológiai tanulmányainak bevégzése, habár nem is volt még felszentelve, püspöke, Firczak Gyula, aki ismer- te a fiatal levita szellemi képességeit,

saját székhelyén, Ungvártól az összes állami elemi, közép- és iparisólakhoz hitoktatónak nevezte ki őt.

1908 évi február hó 27-én kötött örök frigyét főt. Szabó János Amerikában működő lelkész kedves leányával, Jolánkával.

1908 márczius 21-én lett áldozópap püspöké, s rá egy hétre mutatta be lelkivezetője, főt. *Karcsab Endre* vezetésével.

Bevégezve a megkezdett tanévet, melyen növendékeivel reményen felül sikert ért el, a homesteadi magyar hitközség hívására, fapásztorának törvényes elbocsátásával és áldásával bucsított hazájától s Amerikába vitorlázott, hogy a családja által a magyarság érdekében megkezdett hagyományos misziót folytassa.

Homesteadon, Pa. 1908 okt. 4-én mutatta be első szent miséjét. Nagyhatású szentbeszédének elmondása után a hívők nagy lelkesedéssel egyhangulag papjuknak választották meg őt.

LUKÁCS JÁNOS clevelandi görög kath. lelkész az ugoesamegyei Fancsikán született 1879 évi márczius 24-én. Édesatyja, József, szintén görög kath. lelkész volt. Főgimnáziumi tanulmányait részben Ungvártól végezte a kath. főgimnáziumban, részben Nagykarolyban a piaristák vezetése alatt álló gimnáziumban.

Teológiai tanulmányait *Lukács János* ugyancsak Ungvártól végezte s pappá 1902. évi december 14-én szenteltette. *Lukács János* soha nem káplánkodott, hanem 1907. évi július 20-ig Szabolemsmegyében működött mint plébános.

Hodóbay Andor pápai vizitátor ismételt meghívására s a közös püspöki kar bejegyzésével *Lukács János* 1907 augusztus 4-én jött ki Amerikába s azonnal elfoglalta a New Jersey állambeli Passaicban a plébániát. Onnan hívták meg őt Clevelandba, ahol, mint ezt éppen néhány hét előtt jelentették a „Bevándorló”-ban, áldásosan működik.

MAGYAR EMBER SIKERE.

EGY ÉS MÁS KISS EMIL NEW YORKI MAGYAR BANKÁRRÓL.

Egy időn át odaát a vén Európában az a hiedelem uralkodott, hogy itt Amerikában az utczán nő az arany. Csak le kell hajolni az embernek, hogy felszedhesse. Az a sok európai, aki itt Amerikában hajótörést szenvedett s lerongyolódva s szárnysegetten tért vissza a hazájába, alaposan megalapította a mesét az aranyországról.

Pedig Amerika tényleg aranyország. Az aranyak nem fekszenek az utczán, de ott fekszenek az alkalmak az aranyszerzésre.

Kiss Emil üzleti helyiségei.

Itt, hol a munkát becsülik, nem pedig a nagyuri hanyatlást, a szorgalmas munka, a becsületes törekvés megleli a jól kiérdemelt jutalmát. S hogy ebben a tekintetben Amerika tényleg aranyország, arra élő példa KISS EMIL honfitársunk, akit az Egyesült Államokban szétszórta 45 magyarok ismernek és becsülnék. Ismerni és becsülni tanulták őt becsületes törekvése, vasszorgalma s mindazon férfias tulajdonságai révén, amelyek a munka ez országában a sikert biztosítják.

Egy évtizede annak, hogy *Kiss Emil* New Yorkban telepedett le s mint magyar ember nemcsak önmagának és a saját érdekeinek, hanem a magyarságnak a magyarságért kívánt élni. És ekképp élt. Szerényen kezdte, de becsületes szándékkal és az a vasakarattal, amely a sikernek alapfeltétele.

Mikor KISS EMIL mint bankár és hajógyéget árusító telepedett, nagy volt azon magyaroknak száma, akik honfitársaik megkárosításával gyorsan akartak meggazdagodni s akik később mint *futóbankárok* írták be nevüket az amerikai magyarság történetébe.

Fiatal ember volt akkor még Kiss Emil, de máris átlátta, hogy a magyarságnak mily nagy szüksége van itt tisztakezü és testvériesen érző magyar üzletemberekre. Mint ilyen mutatkozott be tíz év előtt a magyarságnak s ilyenek ismeri ma is a magyarság. És *Kiss Emil* fényes tanúságot tesz amellett, hogy tiszta kszéssel és lelkes szívvel, ha lassan is, de biztosabban halad az üzletember. Abban az arányban, amelyben *Kiss Emil* mint megbízható, feltétlenül megbízható magyar bankárnak híre terjedt, ugyanoly arányban nőtt az üzlete is. S mivel a magyarság meggyőződött arról, hogy *Kiss Emil* nem egyedül *keresni* akar a magyarokon, hanem segíteni is kész rajtuk mindig, valahányszor emberszerető szívéhez folyamodnak, egyre nagyobb lett a magyar tábor, mely *Kiss Emil* köré csoportosult, olyannyira, hogy ma nem létezik magyar telep az Egyesült Államokban, ahol *Kiss Emil*-nek ne volnának barátai, akik jó hírt terjesztik.

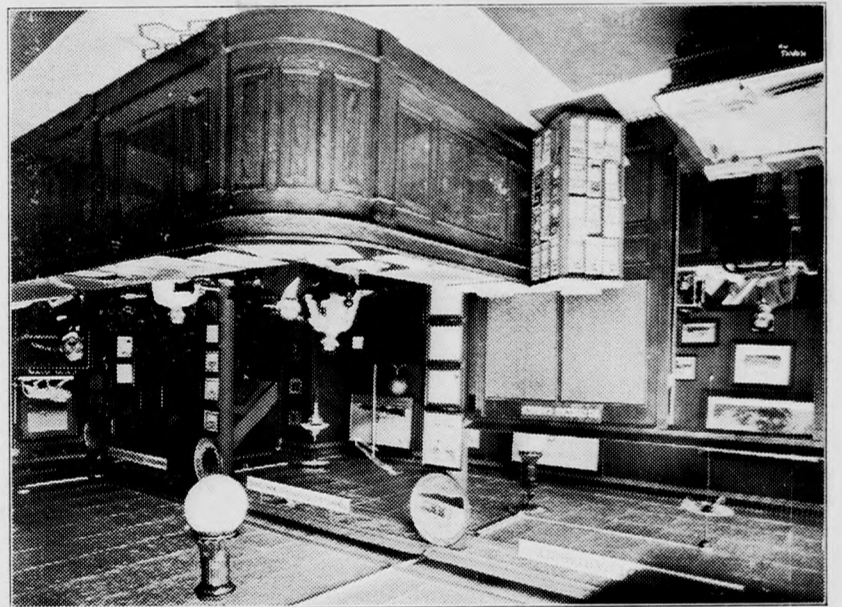
New Yorkban a második avenue és hatodik utca sarkán emelkedik az a hatalmas épület, amelyet képen is bemutatunk. Ez az épület foglalja magában *Kiss Emil* magyar bankárnak üzlethelyiségeit, amelyekben méhszorgalommal bonyolítják le az amerikai magyarság ügyeit. A posta csak úgy szórja be a leveleket északról és keletről, délről és nyugatról s minden magyar embernek levele gyors és pontos elintézését nyer abban a hatalmas levelezési osztályban, melyet ugyancsak képen bemutatunk.

Magánirodájában látják olvasóink magát *Kiss Emil* urat, a ki kora reggeltől késő estig figyelemmel kíséri minden az ő üzletére bízott magyar ügynek lebonyolítását.

Kiss Emil mintaképe a szorgalmas, becsületes üzletembernek. Ezt méltányolják amerikai polgártársai is, akik ismételve az amerikai közéletben való megtisztelő szereplésre hívták őt fel.

Kiss Emil azonban első sorban a magyarságnak akarja szentelni idejét és tehetségét, annak a magyarságnak, amelynek bízalma folytán gyarapodott anyagiakban.

Nem állanak számok a rendelkezésünkre, mivel azonban évek óta figyelemmel kísérjük azt a lázas tevékenységet, amelyet úgy maga *Kiss Emil* ur, mint hivatalnoktábor napról napra, kora reggeltől késő estig tanusit, meséseknél mondhatók azok az összegek, amelyek *Kiss Emil* bankházában megfordulnak. S *Kiss Emil* ur joggal büszke lehet arra a tényre, hogy ellene, habár a magyar ember szeret panaszkodni, soha panasz fel nem merült. Mindenki dicseri a pontosságát, a szigorú lelkiismeretességét s azt a gyorsaságot, amellyel a hozzáforduló magyaroknak amaz ügyeit is elintézi, amelyek nemcsak anyagi haszonnal nem járnak, de gyakran anyagi áldozatot igényelnek.

Kiss Emil levelezési osztálya.

Ez az oka annak, hogy mint magyar bankár, *Kiss Emil* a legnépszerűbb emberek egyike s hogy ügyfelei behunytt szemmel is ráakadnak 104 második avenue, New Yorkban levő üzleti helyiségeire.

És ez az oka annak, hogy mi is örömmel róttuk le ez ünnepi számunkban az elismerés adóját *Kiss Emil* ur iránt. Ő és hozzá hasonló derek magyar üzletemberek közösrülük ki azt az erkölcsi és anyagi csorbát, melyet lelketlen családias jelszavak hangoztatása mellett ejtettek a magyarságon.

Kiss Emil magánirodája.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

„FUJNAK A GYÁRAK“

[Ajánlva szüleimnek.]

Chicago, 1908. nov. 22.

Ét az óra,
Takarodóra,
„Fujnak a gyárak.“

Gigászi orgonaként, diadalmasan,
Mint az alkotó erő,
Hivalgón, mint a jölet, a fény, a pompa,
A biboron heverő:
Szólt az egyik: Mély basszusa búgva oson
A füstben borongó óriás városon.

Sipjátört kintornaként, sírva, nyöszörgőn,
Mint az ózító nyomor,
Rikollón, mint a hitveszett kétségbeesés,
A kiesnyelkű, botor:
Szólt a másik: Mit szavál éjnek izen,
Visszhangtalan szárnyal el száron, vízen.

A többi, a sok száz, mint egy pokoli kar,
Mit bomlottan vezényel az ördög újja,
Ideget roncsoló összerúszásigban
A színező futamot, kísérletkép fújja.

Lantos, elő a lanttal! Szédjed lantodra
E hangokat, hogy hűrad zúgjon mint a rész,
Zengjen mint az áldás, s aztán, tovább, fejed
Se törjed, mert hisz: „A munka himnusza“ — kész.

Ét az óra,
Takarodóra,
„Fujnak a gyárak.“

HÓDINKA TIVADAR.

A GAVALLÉR.

Elbeszélés. „A Bevándorló“ számára írta:
KANISZAY FERENCZ.

— Le kell mondanunk a jövőről, az ezer év óta ábrándosan színezett, nagy nemzeti jövőről — mondta szokott határozottságával a fiatal szociológus. A társaság, mely a szivarfüst felhőibe burkolódzott, megszokta már, hogy a szociológus igen fűszérnyen bánik a hit, a reményesség fogalmaival és egyikük sem próbált tiltakozni. Nekem ugyan megvan a külön véleményem, de előbb be akarom várni, mit mondhat még? — Es mondta még a következőket: — Lelkesedésünk, akaraterőnk, sőt még képzetünk sines igaz. Ezek nélkül pedig a fajnak, a nemzetnek haladásra képtelenség. Itt már nem győztem a hallgatást és közbeszólók:

— Hogy érted ezt, doktor? — Ugy, hogy narkotikumokra, leginkább alkohorra van szükségünk, ha el akarjuk hinni önmagunkról a szellemet, az ést, a szívet, az akaratot, a kitartást, az őserőt.

— Beszélj világosabban. — Nem tűnt-e még fel egyikőtöknek sem, — folytatta a szociológus — hogy víz mellett a társaság ostoba és tunya? Voltaképpen miért isznak a magyarok annyit bort? Talán, mert fizikailag jól esik? Hiszen savanyu, hiszen meg kell szokni. Azért, mert a szesz ósármórában a legostobább feese-gés is ósárwildéi szellemességnek, az alanti tudáskosság metchnikoffi tudományának, — a renyhesség szárnyaló tetterőnek, a cigány czinezegőse és a részegok körüljártatása wagnerilag fenéges harmoniáknak, majd chopini lágy melódiáknak retszenek; a vágy, a meddő vágy akarataknak látszik, — és ezert! Nem, a bort nem felejtésért, hanem káprázatért és a remény tűnő perzeieit isznak! Veszve van az a nemzét, mely ekként bizonyítja, hogy egyéni, vagy faji jövőjében csak a bor mámorfátyolán keresztül hunyorogva tud hinni... Ej, mink nem valók vagyunk erre a földre. Az evolúció elsősíri az álmodókat. A jövő a dolgo-soké, az akaratbirtokosoké... Akik sem akarni, sem dolgozni nem tudnak: — kivesznek, mint a Szaharába plá-nfált fény, vagy mint a Kárpátokra ültetett pálna.

— Banális a hasonlatod, doktor! Mintha már hallottam volna... — Ugy van, banális, mint maga az igazság. És az igazsággal egy vagytok, mintha már hallottátok volna! — Tehát te meghuzod a halálharangot Magyarország fölött? Te vagy a huzogó kuvik, mely arrogálja magá-

nak, hogy valamerre elrepül, ott haldokolnak az emberek? — A szociológia... — Ej, mit szociológia! — vettem közbe már kissé indulatosan — a törté-nelen semmi! Csakugyan részegesek, csakugyan ábrándozók és tunyák vol-tak azok, akiknek uralma két tenger közt kiterjedt? Nem jut eszedbe Nagy Lajos, Mátyás kora? Árpád valóban csak energiátlan kávéházi fiesur lehetett? És a szabadságharc? És Kossuth Lajos? Petőfi Sándor? Nem fényes példái-e ugy az egyéni, mint a faji és nemzeti életrevalóságnak, és nem kife-jező argumentumai-e annak, hogy nem-csak jogunk, de módunk, sőt hivatásunk a nemzet jövőjében bizni; nem vakon, hanem tudatosan?

A szociológus kesernyésen mosoly-gott, és mint az eleven hitnek zsúmbes, de hasznos Lucifere, széles mozdula-tot tett jobbával, szemmutatva a helyi-ségben, ahol tartózkodottunk:

— Nem veszítke-e észre, urak, hogy hol vagyunk? Kávéházban vagyunk. Egész Magyarországot kávéházban le-bzsel, velünk együtt, mert mink sem va-gyunk jobbak. Szociológus létemre nem vagyok barátja semmi vallásnak, de mondhatom, bár inkább templomba járnánk, mint kocsimába, kávéházba, orfeumba. És éppen az intellektuellek, akikől talán várható lehetne némi len-dület, — lebzselnek kivétel nélkül ká-véházakban.

— No, no. Vannak, akik ugyancz órában dolgoznak. Tanulnak, tanítan-ak, vagy eszelecsenek. Gondolj a gyárakra, ahol most a munkások ezrei verejtékeznek...

— Jól van. Gondolok. Éppen szomb-at este van. Mindjárt hét óra. A de-rék munkások fölveszik a hetibért, ro-hannak a kocsimába és beiszszák. Aztán hazatárogynak a búzós oduba és félholtra verik az asszonyt, meg a gyerekeket. Ez Magyarország!

Im, a vita kezdett szenvedelmes len-ni és a szociológus harsány fennszó-val beszélt, ütögetvén közben öklével a márványasztal. Hangos beszédét a környező asztaloknál is hallották; ugy láttam, hogy még botrány támadhat. Mert hiába, a hazát lecsépülni még sem illendő dolog. Csitítottam tehát bar-átomat és azon töprengtem, minő for-dulattal zökkentssem ki heveskedéséből, anélkül persze, hogy a magam [bár kis-sé tartózkodó] álláspontját feladjam.

A kávéház nagy üvegablakán kincz-tem az esti világitásban tündöklő ut-czára. Észrevettem, hogy a szemközti

nagy terményüzletből egy csapat gép-írókisasszony vonul ki vidáman, a munkától csöppet sem lehangolva.

— Ezek, — mondtam, inkább mint-egy önmagamhoz — ezek nem a kocs-mába mennek. Ezek hazatérnek. Ezek megbecsülik a keresetet.

Megérintettem szociológus barátom vállát:

— Oda néz!
— Gépiírókisasszonyok... nos? Mit néztek rajtuk?
— Én mondom neked, ez Magyarország jövője.

— Komolyan beszélsz, vagy tréfálsz?
— Nem tréfálok. A nagy, ezeréves szüntelen viaskodás még az utódo-kban is fáradttá teszi a férfiakat, és a fáradt-sághoz járul még egyáltalánok gazdasági berendezkedés minden nyomorúsága, lyukas cipője, koplálása, váltohamisí-tása és részegeskedése. De a nők, bar-átom, a magyar nők nem változtak! Sőt, mintha nemcsak szebbek, de ener-gikusabbak lettek volna, mintha a lát-szólag parlagon heverő nemzeti öntu-dat és életképesség most az ő nemükbe szállt volna át!... Igen, én hiszem, hogy az energiák nem különleges saját-ságai az egyes nemeknek. Ezek válta-kozhatnak és cserélődhetnek. Nézd, ezeket a dolgozó lányokat! Egy-egy ilyen gépiíró-kisasszonyt, vagy fonógyá-ri munkásleányt többre, vagy legalább is annyira becsülek, mint egy Szilágyi Erzsébetet!

A társaság kérdőleg fordult felém. — Igen, tudok egy történetet... — Persze, az író mindig tud egy tör-ténetet! — mondta finom guynyval a szociológus, de észrevettem, hogy gu-nyos mosolyával csupán érdeklődését kísérli leplezni.

— Kérlek, hallgassátok meg, és aztán szóljatok hozzá.

A szociológus nem állhatta meg, hogy még egy próbálkozással ne ártson ügyemnek:

— Nos, tehát rajta. Dőlj hátra hanyagul a karosszékben, miként azt no-vellátóitok hátsóval eszelekedtetitek, ti írók, poéták és egyéb képzelődők! Verd le szívarodról a hamut, mint a rótpofa szakállú ögróf és kezd el monddokodni! — Jól van, öreg! Ez a karosszék csakugyan kényelmes és egy jó szivar olykor többet ér, mint az egész szocio-logia. Tehát, ha szívesek vagytok meg-ajándékozni figyelmekkel...

— Halljuk! Halljuk!
— Szabad tudnom a novella címét?
— Kérdezte a szociológus.

— Címe még nincs. Bár, ha parvan esolód, elkeresztelem. Legyen hát cí-me: „A gavallér.“

Azért nem beszélek novella-stílusban és már elüljáróban elkövetem azt az ügyetlenséget, hogy elárulom történet fogadtékoságát. Ez pedig abban áll, hogy megfelel a valóságnak. Csak a neveket változtatom meg. Amit el-mondok, tényleg megtörtént.

Hősöm: egy magyar gavallér. Ohó! Ne gondoljatok holmi Károlyi Pista grófra, számlálatlan milliók büszke és déllezg urára. De ne gondoljatok a vármegyeyi urra sem, aki, minthogy a nóta szerint is, „azért van az árvasze-sza, hogy a zsenitri elskikassza“, — el-emelt az árvaik pénzét, kártyán elusz-tatja és egy derült májusi reggelen fej-belövi magát.

Nem. Mert az én hősöm, az ő becsü-letes nevén, Szabó Péter csupán. Igen-is, mindössze Szabó Péter. Jelenleg harmincz éves. Foglalkozása: községi iktató Bács-Madarason, fizetése havi negyven kemény forint. Atyja, a szün-telen becsületes, de mindvégig szegény szürszabó gutaütésben hunyt el, mint annyi derek ember. A halál azonban abban a boldog tudatban érte őt utól, hogy urat nevelt a fiából. Urat! Nem holmi kérgeskezü iparost, vagy pudli-ugráló fűszerest, aki kezét dörzsölve, így hajbókol a vásárlóknak: „Esszoája, van szjensém, mit méztatít? Grójer sajtot, lisztet, pompás lipait mézta-ít? Vagy talán szálamit? Esszoája“

...Nem. Az ő fia, Szabó Péter, tekin-tetes ur és megsüvegelik a parasztok. Tenger pénzbe került ugyan a nevelte-tése. Idegen városban, Szegeden, kel-lett gimnáziumba járni és a szegény szürszabónak ugyancsak meg kellett sanjargonia otthon, családotul, — mert család, az volt és maradt, há! Is-tennek, szépen — hogy a diák urfiert nyolcz éven át, hónaponként harmincz-negyven forintokat postára teygen...

A BEAVERFALLSI ÉS KÖRNYÉKI MAGYAROKHOZ!

Van szerencsénk becses tudomásukra hozni, hogy a KARACSONYI ÜN-NEPEKRE szükséges TELJES ÖLTÖNYÖKET, CZÍPÖKET és mindenféle apróbb és nagyobb czikkeket, vagy ajándékokat, ha beszerezni óhajtják, forduljanak

SAMU ÉS SOLTÉSZ-nek

NAGY FÉRFIURHA, CZÍPÖ, KALAP, ING, ALSÓRUHA, ESÖKÖPÖNYEG, MINDENFELE ékszert és csecsebecskéket raktáron tartó

NAGY ÜZLETÉHEZ,

ahol minden a lehető legolcsóbban szerezhető be. ÖLTÖNYÖKET megren-delésre 14 dollár 75 centtől 35 dollárig készítenk. Úgnőkei vagyunk a MO-DERN TAILORING COMPANY-nak, ahol a legjobb és legszebb öltönyök és kabátok készíttetnek.

MINDEN VEVŐ KAP EGY TICKETET, AMELYRE HA 25 DOLLÁRIG VÁSÁROL, 1 DOLLÁR 25 CENTES AJANDEKOT KAP.

SIÉSENENEK A BEVÁSÁRLÁSSAL,
MERT MOST FÉLÁRON SZEREZHETŐ BE MINDEN.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközünk, a magyarság pártfogását kérjük

Samu és Soltész

400—7th AVENUE, BEAVERFALLS, Pa.

Nos, de letette az érettségi vizsgát! Aztán következett az egyetem. Ügyvé-det akart csinálni fiacskájából a derek szürszabó, de Péterke elunta a tanu-forintból azon a drága Pesten, ahol annyi a kávéház és a nő, nem tudott rendesen élni, sőt vajni sokat koplalt. Két-három évi eredménytelen és vizs-gamentes jogászoklás után az lett a megállapodás, hogy Péterkét az elhalá-lozott madarasi iktató helyébe bava-lasztják. Hátt ez meg is történt. Ke-véssel a választás után, az érdemes szürszabó éppen szürőket kínált a heti-piaczon, mikor egy álltó helyében na-gyot sikoltott, a szívéhez kapott és vé-gigzuhanat a földön. Pedig már majd-nem sikerült egy huszforintos szürt huszoney forintért eladnia...

És itt egy kicsit elmelkedjünk — mi-alatt a szürszabót övét átadták föld-nyánkunk, elhelyezvén őt egyszerű deszkakoporsóban, a koporsót pedig a madarasi fűzfás temető egyik frissen hantolt sírjában — igen, gondolkod-junk addig a tekintetes Szabó Péter községi iktató ur gavallérságán, annak mibenlétén, amelyet, legalább az eddig elmondottak alapján, közületek még senki sem birt kihávelyezni, annál ke-vešbő meglátni.

Hát az a gavallérság, öszintén szó-va, ha eddig nem látszott, ezután még kevésbé akaródzik mutatkozni. Mert most már a tekintetes urra, illetve az ő negyven kemény forintjára szorultak — önmagán kívül — özvegy idős Sa-bó Péterné asszonyom, egy örökösen sírdögáló, sovány, ráncosképi nő; to-vábbá még valami hét gyerek... Le-het, hogy nyolcz, — de bizonyos, hogy éppen elegendő. Ezek a gyerekek tel-ték soványtá és ráncossá az özve-gyvet, ezek szopták asszotta a bánatos és sírdögáló asszonyt most már vég-képp meddő kebleit...

De, ugy-e, hol itt a Szabó Péter ga-vallérsága? Az talán, hogy eltartja, vagy — helyesebben — eltartani pró-bálja az elárult családot abból a soha nem emelkedő szerény fizetésből? Oh, dehogyan. Nem gavallérság ez, barátain, csak kötelesség.

Am a dolog ugy van, — illetve volna, ha föltétlen igazság uralkodnék ezen a világon — hogy a temetést követő esős és szomorú napok egyikén egy fé-nyes ruházatu loagnak kellett volna megjelenni Szabóék portáján.

— Szabó Péter iktató urat keresem. — Én vagyok. Mivel szolgálhatok? — Tévedés, Sire — kellett volna mondania a hírnöknek — ön parancsol, a szolgáló én vagyok. Tudja meg tehát, hogy a próbaidő véget ért. Az Operen-

ziás Birodalom kegyelmes királya visszavonta a számitézetést, és általam tudatja, hogy birtokaikat, kastélyai-kat, jobbágyaikat, meg a hercegi cízi-met özmenel mindnyájuknak visszaad-ja. Sire, fogadja alázatos hódolatomat. És ezután a cifra ruházatu, arany-paszományos loagnak feltérdre eresz-kedve kellett volna hajbókolni a fensé-ges asszonyok, és a fenséges prínz-ese-metek előtt.

Az az érzésem, uraim — és erre az érzésre okom van, ami a további tör-ténetekből kiderül, holott ugyan herce-gi koronáról nem, de kevés husról, tu-nyomó fözlekéről, lyukas cipőkről, fü-tetlen szobáról, sőt időkenti didergés-ről és koplálásról leszen szóbeszéd; — valóban, az az érzésem, a sejtélesem, hogy a szürszabóné asszony cseppet sem jött volna zavarba és teljes gran-dezzával nyugtotta volna kécsókra ke-zét, a menietléptekben hajbókoló hi-zozónak; de az meg nem sejtélesem, ha-nem tiszta meggyőződésem, hogy Sa-bó Péter a legtermészetesebben fogta vol-na fel a dolgot és ekként válaszolt vol-na pluralis majestetücsben, királyok, hercegek, püspökök és más rettentő nagy urak ősi módján:

— Jól van, lovag. Nagyon örülünk, hogy mi, Operencia és Trapezunt örö-kös hercege, itt láthatunk és alázatos hódolodatogadhatjuk. Milyen a termés?

...Ámde, mivel az élet nem tréfál, még akkor sem, ha igazságot oszthatna és nem gyakorol igazságot akkor, ha kedves tréfát csinálhatna, — a mese-beli lovag nem jött el és Szabóéknak volt annyi józan eszük, és nem volt annyi fantáziájuk, semhogy vártak vol-na rá.

Ehelyett egészen más és vajni egy-szerű dolgok történtek. Ám mégsem térek ki a nyomorgás részleteire, mint-hogy most elbeszéltek, előszóval, és nem írok tollal, és mert különben is a sok fölzetek már említettem, ritka lussal, időnkenti, föleg hónap végén való kop-lalásokkal, — elég az hozzá, hogy e szürke hétköznapok egyikén esemény történt, vagy ha nem is esemény, hát valami aféle.

Tekintetes Szabó Péter ur a község-lázáról igyekezett haza, déli harang-szókor, hogy rántott levest egyék sok kenyérrel. Utját azonban vargabetű-vel vette, kikérült a fúteztára, hogy a templom mellett surranjon haza, mert ha a szokott rövid irányt választja, a tóparti közön, el kell mennie a cipész elétt, akinek talpalásért — a legkisebb ösese cipőjét kellett javíttatnia — már hónapok óta nyolczvan krajczár-ral tartozik. A cipész gromba fráter

és képes az utcán lehordani és olyan szörnyűségeket mondani — mint a multkor, de szerencsére kevesen jártak arra éppen akkor — hogy „járjanak a tekintetes urak meztláb, ha nem bírják becsülettel megfizetni a szegény mesterember munkáját.” Notabene, a szegény mesterember nem is olyan tulajdonságos szegény; a saját eszerépfelüli házában lakik, némi földeskeje is van és vasárnaponként a saját szüretelésű bo-roeskáját issza. És meg kell vallanunk, a lelki igazság örök törvénye miatt, hogy Szabó Péternek most is, hogy a cipész házatájkát kerülgetve, ugyszólvá „a kertek alatt” ovakodott haza, mint a tolvaj. — különös gondolatai támadtak és ha nem is váddal, de panaszzal illette atyját, a már sírjában nyugovót. Számlálgatta tanítatása költségeit; egy évre tevén átlag és legalább négyszáz forintot, szorozva azt az évek számával, tizzel, ami négyezer pengő. [Nem is említve a kamatokat.] Ha atyjá azt a takarékbba tette volna és őt valami mesterségre tanította volna inkább! És huszonégy éves korában egy műhely, vagy egy fűszersholtot rendezett volna be neki ezen a pénzen! Ki volna függetlenebb ember nála, Bács-Madarason? És tisztelességgel eltarthatná a családot...

Am rögtön eszébe ötölt, hogy Irén, az úri lány, akkor nem lenne a feleség. Irén nem megy nőül egy boltshoz, vagy egy iparoshoz. Igaz, hogy a községi iktatóhoz sem. De valami remény-ség-fele — mely igaz, hogy magában hordozta a ezafolatot — még mindig pisllakolt a szívében, hogy egyszer csak folytatja és befejezi jogi tanulmányait és bíró, vagy ügyvéd válik belőle. Csak türelem! És sajátságos, hogy illeten időszerűtlen, rendszertelen, a tényeket elfelejtő, és ezáltal elmékedési közben nem gondolt arra, hogy Irén körül is megváltozott a világ. Atyjá, a szolgabíró, meghalt. Később az anyja is. Maga maradt, fivér és rokon nélkül. És most könyvelő a Fuchs Tstvérek bácsmadarasi gózmalmában... Mi hája volt ennek a fiúnak, hogy a jelennel nem számolt; és míg a lánynak csak úri multját látta, Irént, mint a szolgabíró boldog és büszke lányát képzelte még mindig. — addig a maga számára egy be nem válható, vagy ha igen, akkor is távoli jövőt színezt: ha majd ügyvéd lesz!... Mossze kerülvén a cipész háza környékét, egy pillanattal azzal tépelődve, hogy mégis okosabb lett volna iparosnak, vagy kereskedőnek nevelődni; máris felejtett mindent, mihelyt a szemközti jövő alázatos paraszok megcsüvegelték és jótvágyat kívántak a tekintetes urnak.

Jó étvágyat a mindennapi rántott leveshez...

Igen, az az eseményfele most következett be, hogy a cipész elől a futezára tért, ahol azzal találkozott, akivel szintén kerulte a találkozás. Irén jött vele szemben. A gózmalomból igyekezett a nagyvendéglobe, ahol havi tizenöt forintot ebédt kap.

Még jogászkorából tart ez a szerelem. Csókok is estek akkor köztük. Irén ekkor regényes volt, mint minden tizenhétéves úri lány és bizonyos titkos varázst talált abban, hogy ő, a fozszolgabíró lánya, majdan feleségül megy a szárszabó fiához; fensőbb hivatásnak képzelte azt a hitet, hogy voltaképpen nem a szárszabó apai hűségének, hanem az ő leányos biztatásának és bátorításának köszönhető, hogy Szabó Péter jogászkodik, hovatovább ügyvéd lesz, talán országgyűlési képviselő. Semmi kétség! A terv egyenes, mint az országut! Atyjá, a fozszolgabíró, elég hatalmas ahhoz, hogy leánya férjéből képviselőt csináljon...

Csókokon kívül szerelmes levelek is váltódtak és egy holdas éjszakán, a tölgyfa alatt, örök hűséget esküdtek egymásnak. Onnan fogva titokban tegződték és titkos jegyeseknek tekintették egymást. Oh, ebben a titkolódzásban annyi édesség, annyi bűbajos varázs és a jövőnek oly kieneses záloga rejlett!

Az élet azonban megcsinálta a maga sakkhuzásait. Megtörténtek a gyászok dolgok és azután nem történt semmi.

És Péter im, szembejőni látja Irént. Megemelte a kalapját és el akart mellette osonni, — mert, Isten tudja, hogyan és miképp, de bűnösnek érezte magát. Ugy érezte, hogy a fűstbentem remények be nem váltott ígéretekhez hasonlítanak, sőt sokszor velük azonosak; és a férfi, aki nem tartja be szavát, ezer poklokban és ezer csapásban kereszttül, — az a férfi nem becsületes ember.

De Irén, aki évek során át ösztönzö-rüleg elfogadta a helyzetet, hogy nekik kerülniök kell egymást, mert a magyarázatnak haszna nincs, csak sebeket oszt, — ezáltal megállította utjában egykori titkos völegényét.

— Jó napot, Péter! Fogjunk kezét. Mert én bucsuzom. Mindig hálásan fogok gondolni magára, mert maga jó barátom volt. Isten vele!

— Hogyan? Mit mond? Hát elmegy?

— El, én. És még azt sem mondhatom, hogy a viszontlátásra. Mosszire megyek. Amerikába. Hazajöni, még látogatóba sem szándékozom. Akiket szerettem, azok meghaltak. Nincs senkim, akiért haza-haza kéne látogatom.

Szabó Péter szomorúan nézett a lányra, aki ezt a szomorúságot elérte:

— Igen. Legfőljebb maga. De magát ne látogassam meg, ugy-e, hiszen a legjobb, amit önnek tehetek, szegény barátom, az, ha a távollól gondolo: magára és nem igyekszem találkozni.

A férfi visszafojtotta könyeit és színelten természetes hangon válaszolt:

— Igaza van. És most megengedli, hogy egy darabon elkísérjem. Az utcán ugyan bámulni fognak, legkivált a patikusék...

— Hígyje meg, hogy én fűtülök a patikusékra és mindenkire.

— ...de hát, ha már örökre bucsuzunk, hadd beszéljessünk egy kissé.

— Kivéve természetesen az érzékeny dolgokat, amik különben is gyerekségek. Az ember, sajnos, nem marad örökké gyerek.

— Nem bizony. Hát mondja, Irénke, hogy jött erre a meglepő elhatározásra? Csak ugy eszébe jutott, mi? Hlyenek, maguk, leányok, eszükbe jut egy ötlet és...

— Hohó, barátom, — vetette közbe a lány és a világnak azon a legközönyösebb hangján esicsgergett, amelylyel a nők a szívük szavát akarják elfojtani, de amelylyel azok előtt, kik ösmerik a nőt, annál inkább elárulják, hogy ezuttal a beszéd arra való, hogy gondolatokat leplezen — mit gondol? Sőtébe nem ugrom. Ajánlatot nyujtotam be egy new yorki gyárnak. Elfogadták és az utiköltséget is elküldték. Nézzé, ennyi pénzem sem volt soha! — és gyermetenen kacagva nyitotta ki bársony kizításkáját, melyben csakugyan egy esomó bankjegy mutatkozott.

— No, és hát tud angolul?

— Valamennyire. A kiejtésem alkalmasint rossz, mert könyvből tanultam. Nos, de majd elajátitom ezt is odakint.

Szabó Péternek megsajdlta a szíve. Ő azt hitte, hogy ez a lány bänkodik utána, és ime, ahelyett angolul tanult.

— Még valamit nem értek, Irénke.

— És mi az?

— A következő. Magának itthon is van a gózmalomban jó állása. Miért eszeréli fel ezt az amerikai poziczióval, — ami talán nem oly bizonyos; megeshetik, hogy elvesziti az állását odakint és mihez fog akkor? Itt mégis idehaza van. Az emberek jök.

— Haha! Az emberek jök! És ezt maga mondja? Ugyan ne izeljen. Egy milliómos amerikai gyáros, aki azért alkalmazott, hogy a magyar felekkel érintkezzen, nem fog engem becsapni! No és, hát ha elveszteném idővel az álláomat?! Akkor is... Amerikában vagyok. Isten őrizzen attól, hogy itthon veszteném el az állásomat... Már csak inkább Amerikában esatangolok egy darabig kenyér nélkül, mint idehaza... Igy is, hogy megvan a kenyermert itthon, türehtelenek az emberek. Hát még ha állásomat veszteném! Nem képzelheti maga, hogy micsoda türehtetlen helyzete van Magyarországon annak az úri lánynak, aki rászorult a kenyérkeresetre, aki munkából él, — és kivált, ha ezt egy vidéki pizsko kis városban teszi, — ahol minden pillantás, minden köszönés, melyet jobb napjainkból való ismerőseim pazarolnak reám, — fölér egy-egy inzultussal, egy-egy erkölstellen ajánlattal...

— Hogyan? Hát ki merészel ilyet? Nevezze meg a pimaszt és én megtanitom keztyübe dudálni.

— Sohase heveskedjek, barátom! Minek? Párhajozni akar? Miért? Az ilyesmi pénzbe kerül, legalább husz-huszonöt forintba. És legyen nyugodt, senki sem sértett meg, mert mindenki sért. De nem hibásak benne. Az élet még nem kefél végig teljes sulyával a magyar középosztályon; ma még az a nézet, hogy az az úri lány; aki hivatalban jár, ezért és ennélfogva közprédája köteles lenni a nőten, vagy a feleségük-

MI ALEGBIZTOSABB MÖDJA A VAGYONBEFEKTETÉSNEK?

NEM A PÉNZ, NEM AZ ÉRTÉKPAPIR, HANEM A FÖLD.

A FÖLD,

AMELYET BANKBUKÁS, VAGY ÁRFOLYAMCSÖKKENÉS, DE MÉG AZ ÁLLAMCSÖD SEM RÁNTHAT KI A LÁBUNK ALÓL.

<p>AKI TEHÁT PÉNZET ELHELYEZNI, VASAROLJON</p> <p style="text-align: center;">HOL?</p> <p>AZ ACZELVÁROSBAN, AHOL A VILÁG LEGNAGYOBB</p>		<p>BIZTOSAN AKARJA FÖLDET.</p> <p style="text-align: center;">GARYBAN,</p> <p>A UNITED STEEL CORPORATION ACZELTELEPÉT ÉPITI.</p>
--	---	---

Százötven Millió Költséggel

SZÁZ ÉS SZÁZ AZOKNAK SZÁMA, AKIKNEK GAZDAGSÁGA ABBÓL A FORRÁSBÓL EREDT, AMELYET KÖZNYELVEN

Gary-telkeknek

neveznek. Az ezen telkekbe fektetett pénz Ö T V E N É S S Z Á Z P E R C Z E N T E T T hoz rövid idő alatt, mert a telkek ára folyton és rohamosan emelkedik. Persze, jól meg kell választani a helyet, ahol telket akar vásárolni. **HOL TALÁLJA A LEGKEDVEZŐBB FEKVÉSŰ TELKEKET? ÉS HOL TALÁLJA A LEGOLCSÓBB ÁRAKAT?**

VOLCSKÓ ANDRÁS, CZÉGNÉL

776-778 BROADWAY

GARY, IND.

re ráunt férfiának. Minthogy nekem egyéb dolgom van, mint e gyalázatos föltevésekre és gyanúsításokra fűtülöni, azok mellett emelt fejjel elmenni, — és minthogy Amerikában épp ötször akkora fizetést kapok, mint a Fuchsék gózmalomban, amnyival inkább sietek utrakelni, mert ott tisztelik a nőt és fokozottan tisztelik, ha a munkájából él. De különben is, fűtülök arra, hogy tisztelnek-e engem, vagy sem; fódolog az, hogy magam, a lelkiismeretem mélyén, tudjam és érezem tisztaságomat. És fódolog, hogy ötször nagyobb lesz a fizetésem.

A nagyvendégloböz értek, ahol Irén ebédelni szokott. Az ajtóban megálltak.

— És mikor utazik?

— Ma este.

— Már ma este?! — kérdezte megdöbbenve Péter és arca elhalványodott.

— Igen. Az esti vonattal utazom Fiuméba. A hajó holnap dében indul.

— Eszerint, holnap ilyenkor...

— Már a tengeren utazom. Nos, Isten áldja meg!

— Nem, még nem bucsuzunk. Este kint lesznek a vonathál. Mikor indul?

— Fél hétkor.

— Ha megengedi.

— Oh, miért ne! Ha nem fárastom? Tehát, egyelőre, a viszontlátásig, és az elválásig, Péter!

— A viszontlátásig, Irén. Mindig a viszontlátásig! Kezét csókolom.

Péter nehéz és bizonytalan tervekkel küzködött. Ez az elválás oly hirtelen és készületlenül érte! Még beszélnie kell Irénnel, sokat. De nincs ideje. Délután a hivatalba kell mennie. És ott este hatig marad. Mire kiér a vasúti állomásra, negyed hét. Csak egy fertályórája marad. És ez kevés. Ha elkísérhetné Fiuméig, utközben beszélhetne a szívére, de hogy mit, azt maga sem tudja. Vele utazni, képtelenség. Harminezöt krajczár az egész vagyona. Előleg? Lehetetlen. A mult héten kapott ötven forintot, azt is a takaréknak kellett odaadni az utolsó krajczárig, nehogy elárverezzék a butorukat...

Kölesön? De kital? Egy jóbarátja van, de attól nem kaphat és nem is mer

a szemé elé kerülni, mert egy váltót, melyet nagylelkűen aláírt, törleszt helyette... És végül a család... a család! Ezért a fiúmei utér fél évig koplalának...

Nos, ami nem lehet, hát nem lehet. Arra az egy negyedórára alapozta bizonytalan irányu beszélgetését. Este negyed héttől a vonat indulásáig. Feddig érzi, hogy azt a lányt jobban szereti, mint valaha... Ha ő elmegy... Pedig elmegy és azt mondta, soha sem tér vissza. Eddig ugyan kerülte, évek óta kerülte. De tudta, mindig tudta, hogy Irén ott dolgozik a gózmalom irodájában, nincs messze, a közelében van és ez a közelség megnyugtatta. Mi lesz már mostan?

Délután a hivatalban nem bírt dolgozni; csak éppen ült az íróasztal mellett, — ha éppen idegesen fel nem ugrott és az írnokek csodálkozására nem rohant végig a szobán, ide-oda... bizonytalan gondolatokkal tépelődött. Csak egy szót találna ki! Amivel magához fűzhetné!

Ez a szó, hasztalan kinozta elméjét, nem jutott eszébe. Maga sem tudta, hogyan, de esti negyed hétkor kint volt az állomáson. A beszélgetés, a szavak eszerélese bántóan közönyösnek indult.

— Majd én megváltom a vasúti jegyet Fiuméig.

— Ha lesz olyan szives...

— Majd én feladom a csomagot.

— Köszönöm.

Ilyen üres párbeszédök történtek köztük. És a vonat már berohogott, Irén már a vasúti kocsijában állt, amikor Péternek eszébe jutott mégis valami:

— Hát igazán nem hagyott itthon senkit, kivélem, akikhez valami eltéphetlen költelek fűzi?

— Voltam kint a sirjunktál ma délután. Szegény, jó szüleim...

— És nem látogatta meg őket soha?

— Ha van másvilág, ott találkozunk.

— De hát, koszorut, azt küld néhánha a sirjunktá? Nagyon szerettek magát! Maga volt a büszkeségük, a szemük fénye, Irén!

— Igen koszorut, azt minden évben fogok küldeni. Ezt már eleve elhatároztam. Illetve pénzt küldök valame-

lyik virágkereskedőnek, vagy kertésznek. Mert hát a virág elhervadna Amerikától idáig. És én elővirág-koszorut akarok.

A kalauz már csapkodta a kupék ajtaját és Irénre is rászólt, hogy menjen be a kocsiba, mert rögtön indul a vonat.

— Van egy eszmém. Nem haragszik meg érte?

— Nem.

— Küldje nekem a pénzt, majd én csináltatok koszorut. És én magam helyezem el a síron.

— Lássá, ez szép figyelem, és meghat engem. Köszönöm.

— De a pénzes utalvány szélére, ugy-e, ír néhány barátságos sort?

— Minden esetre!

A vonatvezető sipjelet adott, a mozdony fűttengett és a vonat kerekei lassan megmozdultak.

Irén bement a fülkébe és a kupéablakon kihajolva lobogtatta keszkenőjét:

— Isten áldja meg, Péter!

— Ha megérkezék, tudósiton pár sorban, hogy szerencsés utja volt. A ezimét is írja meg.

A vonat már gyorsabban mozgott, és Péter versenyfutott az állomás peronján a kupéval.

— A viszontlátásra! — kiáltotta Irén felé, de ugy lehet, hogy kerekek zakatolása és a mozdony sisergetése elfojtották ezt a kiáltást, ami, különben is, aligha fejezett ki határozott reményt.

Péter még egy ideig látta a keszkenő lobogását, de aztán a mozdony füstje elborított mindent és a gyorsvonat csakhamar eltűnt a kanyarulatban.

Csak a füstje lebegett az állomás előtt, a sínek fölött... A telegráf-drótok még egy ideig zizegtek a fázalban robogó gyorsvonat rázásától, — aztán ez is elmúlt.

Leszállt az est. A kis állomáson meggyújtották a lámpákat. Csend borult az alföldi kis városra, csak távolról, valahonnét a kertek alól hangzott egy-egy ugatás, amint a kuttyák felegettek egymásnak.

Péter megindult, befelé, a városkába. Sétapálcájával szórakozottan ütögette a gyalogut mentén levő hervadt

bokrokat. Ment, ment. Alig bírta hazavinni azt a nehéz szívet.

Othon nem szólt semmit. Szótlanul ott meg a vacsorára főzött lenesét — hus nélkül; — és az anyja, akiről már mondtuk, hogy sovány és jelentéktelen, esendően intette a zsvajgó apróságokat:

— Ne fárasztatok. Nem látjátok, hogy a bátyátoknak fáj a feje?

...Evek múltak el azután és az idő egyhangú eltelésébe a levelek szabályos közölkési története váltása vitt bizonyos ritmust, mondhatni: tervszerűséget, melyből — csakugyan — mint valamely ködkabálából kialakuló gondolat, — ez el fejlődött, igazi, meghatározott cselekedet és ennek szolgálatában az akarat.

Ez megint esodlatos. Két Marconi-telegráfak felegetése az óceán hullámbőrgésére és jarkáltásai fölött, — nem oly esodlatos, mint az az állandó, növekvő és mind élesebben rögzülő akarat, amely levelek tengerentúlról jövő levelek közvetítésével, mint egy hipnotikus villám-áram találta meg a maga állomását Bács-Madarason, egy szürke községi iktató szívében.

— Gyűjtsön pénzt, akárhonnét, bármilyen erőszakkal: aránt; tanuljon angolul! — parancsolta a levél, sorrendben talán már a századik.

Közölkési iktatókban nem szoktak könyvet hozni Budapestre. Szabó Péter megteette. És hozzá: nem valami üres regényt, hanem angol nyelv-tant hozott. Éjjel tanult minden éjszaka.

Legalább ötszáz forintot kuporgasson össze! Itt jó állást tudok magának; — írta Irén — jó állást és csak olyan magyar emberrel töltik be, aki a magyar népet közvetlen tapasztalattal ismeri. Öntre gondoltam és majd annak idején szöveg az érdekében. Küldhet hazra is pénzt. Aztán majd a családját is jobban elláthatja.

Ekkor a levelek hangja mind idegekre fejlődött és szóalkorult a szerelem is. Irén végre így írt:

— Majd ha idekint lesz, megbecsüli magát... beszélhetünk a házasságról. Ha annyit vártam, még ezután nem nagy feladat magára várom. Csak előre, Péter! És bátran!

Szabó Péter forintosát, sőt krajczárokat tett félre. Szörnyű lassan ment a gyűjtés; és bizony nem ritkán jött kísértetbe, hogy a szerény tőkét megdezmálja, vagy abból, legalább, kölcsönt vegyen. De ellentállt, még ha koplaltak is miatta. Ellentállt, mert arra gondolt, hogy ugyanaz összeggel, amellyel a kölcsönt megtéríti, jobb lesz a tőkét gyarapítania.

Hat hónap alatt negyvenkét forint tizenöt krajczárt gyűjtött és elszorodva sóhajtott, hogy ha ilyen lassan megy a gyűjtés, csak hosszú évek múlva lesz együtt az ötszáz forintja... Mert annyi kell. És itthon is kell valamit hagyni a családnak, míg Amerikából küldhet.

Várakozás szerencsésé kinálkozott. Népszámlálást rendelt el a miniszter. És a madarasi járásban rábizták a műveltségét, napi két forint díjért.

December elsőjére együtt volt már az ötszáz forint. Anyja örömporrogva színezte a jövőt és Szabó Pétert irgylték az emberek, hogy kimegy Amerikába. Voltak ugyan egyes falusi bölcsek, akik azt ajánlották, hogy vegyen bérbe néhány hold földet. Mások viszont az a tanácsot adták, hogy két-három jól tehető tehenet vásároljon. Meghozza az a harminezes kamatot.

Irén levelei azonban tetek felé sarkalták. Készült az utra. Anyja fölözgatta az ingeit, rendbehozta szerény ruhameit. Mosott, vasalt az egész család. Péter Amerikába megy!

Péter Amerikába megy!... Számvetést csinált az elutazása előtti dében. Holnap ilyenkor indul Budapestre, ott váltja meg a hajójegyet. Természetesen, csak harmadik osztály. Takarékosnak kell lenni! Aztán a vas-

uti jegy, költség, élelem; némi pénz partraszálláskor... Itthon is nagy száraz forintos. Anyjának átadta a száraz, este hét órakor. Éppen harangoztak a templomban és özvegy Szabóné asszonyom sírfalakadt és a nagy felindulásban, melyet — valljuk csak be — a válás gondolata mellett a két darab százkoronás bankjegy átvétele is okozott — ünnepélyesen megáldotta fiát, Pétert és áhitattal fohászodott a boldogságos Szűzanyához, örzime meg a veszedelmes uton és kísérje merész elhatározását segítséggel, égi pártfogással!

Péter, újból megolvastán a pénzmágot, úgy vette észre, hogy öt koronával több a pénze, mint amennyi kerek számokban feltételeit kell. Péter, bár az élet megtörte, bizonyos ösmagyargondolkodást nem mellőzhetett el; azt ugyanis, hogy ha kiszáll New Yorkban, oly mindegy, hogy kétszáz koronája van-e, vagy kétszázöt? És az a fiú, aki emberföltötti türellemmel, krajczároskodón kuporgatta össze szerény tőkéjét, a következő kijelentést tette:

— Öt korona ide, vagy oda... Tudja, mit, édes anyám? Egy felőricskára kimegyek a nagyvendéglőbe, elbucuszom a barátaimtól!

Valamint Péter az ötszáz forintot egy millióra érezte, akként a legközelebbi frátereket, akik felül ugyan éhen fordulhatott volna fel, a pénzesőség részegítő mámorában barátaivá léptette elő. És anyjának az lett volna kötelessége, hogy marasztalja; — „Nyne, fiam, holnap utazol, ne legyünk ma egymás nélkül, ezen az estén, egy felőricára sem; — ámdé ebben a sovány és mint mondtam, jelentéktelen nőben fölébredtek az álmok; látta már fiát, mint amerikai számlálatlan milliók irigyelt urát, és így szólt:

— Így is illik, Péter. Szólj velük néhány szót, de itthon légy ám idejében! Legföljebb egy órácskáiig maradj. Ne mondják, hogy elmentél, de még azt sem mondd, hogy befellegzett. Hagyd itthon a többi pénzt, Péter. Még elveszted.

— Én? — nevetett Péter — hogy én elvesztem? Már ugyan hogy képzél ilyesmit, anyám? Tudja, hogy miért viszem magammal a pénzt? Hogy száz koronással fizessek és hogy, amikor előveszem a bugyellárját, meglássák, mennyi százas van nálam... Hadd pukkadjanak meg!

Özvegy Szabóné helyesleg mosolygott:

— Jól teszed, fiam. Péter elindult tehát és az egész család meghatottan nézett utána, amíg betette az ajtót. Im, Péter, urrá lett. Elment a nagyvendéglőbe.

Ott nagy társaság ült már az asztalnál. Néhány földbírtokos-csémete; a patikus, a jegyző, meg egy fiatal hadnagy, akit még nem ismert. Egy itteni földbírtokos parasztnak a fia. A király uniformisa, az aranyos kardbojt daczára is meglátszott rajta, hogy subában aludtak az ősei. No, de megismerkedtek.

Péter nagy garral adta elő, hogy holnap utazik Amerikába. — Hát csakugyan? — Úgy bizony. — Nos, akkor megiszszuk a bucsupoharat.

— Igen. De csak egy pohárral. Péter még számlálta a pénzhatárokat. Öt korona elég legyen, szivarral és borralvalóval együtt. A jegyző ur szözlásra emelkedett és fenkelt bucsu-beszédet mondott, kifejezve abbéli sajnálatát, hogy hivatalnokainak im, a legjelesebbje tengerentúli utazik.

— Eb ura a fakó! — mondta kedélyesen a jegyző és volt alantasával te-te-poharat ivott.

De a patikus nem engedte lefőzteni magát. Mint valóban művelt világi, egy távollevő hölgyre köszöntötte a hely-

levét. Egy távollevő ur hölgyre, aki néhány év előtt még Bács-Madaras büszkesége és szépsége volt, és aki a tenger tulsó partján boldogan várja vőlegényét.

Péter uszott az örömmárorban. Fekélig itta megint a poharat. [Már a kilenczediket.] Jól esett a szívének, hogy ime, tudnak az ő határtalan szerelméről és ezt oly előkelő ur is megbecsüli, mint a gyógyszerész, aki mindig lakkezipőt visel és fehér nyakkendőt.

A hadnagy kedélyesen közbeszólt: — Szervusz, Péter! Hát elveszed az Irént? Szép lány, jó lány. Nekem is tetszett. Egyszer, régen, táncoltam vele egy fürdőhelyen.

Pétert a hadnagy ezen megjegyzése, mely lehet, hogy csak üres és cizálisan hazugság volt, hiszen ő a hadnagyot sohasem látta, és Irén ismerőséig neki ismernie kellett, — nagyon bántotta és úgy érezte, a bor hatalmasodó mámorában, hogy ez a katonatiszt még utjába áll...

Bolondság! Csak agyrém. Miként is lehetne ez? Irén Amerikában van évek óta, a tiszt sohasem járt arrafelé és nem is szándékozik oda.

Egyszer csak bevakodott a cigánybanda. A jegyző intett, és a primás odasettenkedett Péter mellé. A fülébe lizta:

— Csak egy kis lány van a világon... Péternek könyv fult a szemébe és nekieresztette a hangját:

— Az is az én Irén galambom!

De mit szaporítsam a szót? Igazi bácskai lumpolás kerekedett. A hadnagy kirántotta a kardját és szétforgácsolta a nagybögőt. Poharak repültek a tükörbe...

Reggel öt órakor oszladozásra került a sor.

— Alszom délig! — elmékedett homályos öntudattal Péter — és dében utazom. A pénzre gondolt és kárörömmel nevetett:

— No, ugyan ezeknek belekerült egy pár forintjukba az elbucuztatásom.

Minthogy az öt koronával, amit a mellényzsebébe csusztatott, a koresmai számlát kifizetni nem lehet, — elhatározta, hogy megköszöni a szívelés elbucuztatást, de nem veszi részt a költségekben. Az öt koronát borralvalónak számla. Legyen a pénzérő. Tántorogva oldalgot a ruhafogáshoz, hogy fölvegye a tükörképét. Egy másik pénzérő a számlát nyújtotta át a hadnagnak, aki így szólt:

— Tizen vagyunk, egyre-egyre valamennyi husz pengő esik.

— Husz forint? — elmékedett Péter. — Jó, de én nem fizetek. — Mind-ezt magában mondta, mert amikor hangosra fordította a beszédét, ekként szólt:

— Szervuszatok, urak! Megyek Amerikába... Köszönöm a vendéglátást... Szervuszatok!

És indult volna kifelé; — de meghallotta a hadnagy hangját:

— Potyfráter.

A patikus töltött a megjegyzésen: — Kutyából nem lesz szálonna.

Mire a hadnagy ismét így szólt:

— Ki nem állhatom a potyfrátereket.

A pillanat szörnyű volt és ránevezett Péter lelkére. Csak egy pillanat, de ezer gondolat cikázott át a lelkén. Valami halk benső szózat azt tanácsolta, hogy ne törődjék ilyesmivel; ugyanis Amerikába költözik és mit törődik vele, hogy mit tartanak felőle Bács-Madarason? És megjelent előtte Irén arca, amint ragyogó szemmel, biztatólag néz reá. Ne félj, Péter! Gyere hozzám! Velem törödj és ne ezekkel az ostobákkal! Péter egyet nyelt, és elindult. Illetve indultni akart. De nem bírt, mert megállította egy szuró néző. Odafordította fíradt fejét. A hadnagyot látta, aminél gunyosan, ajkbiggyesztve néz reá.

BETEG?

Sok ezren nyerték vissza egészségüket az alábbi ó-hazai orvosággokkal és mindenkinek ajánljuk, akinek gyógyszerre van szüksége, hogy forduljon bizalommal a MERSITS-féle „VÖRÖS KERESZT” magyar gyógyszerertárhoz, ott pontos és lelkiismeretes kiszolgálásban részesül.

Ha köhög,

vagy a melle fáj, hozasson 1 csomag Szepes-Kárpáti Csoda Mellét, 25 cent. Postán 30 cent. Erős köhögéskor ajánljuk még a Mellesepeket is. Nagy üveg 50 cent. Postán 60 cent.

Pántlika-giliszta

elen az egyedüli szer a Mersits-féle Pántlika-gilisztahajtó szer. Ha árát, 2 dollár 50 centet beküldi, papírpénz, money order, vagy bélyegekből, elküldjük ugy, hogy ott már nem fizet rá.

Férfiak!

Kik ifjúkori könnyelműségük és a természetellenes kikapongás szomorú következményeit érzik, ne essenek kétségbe, mert van egy szer, mely ezen bűnös betegség következményeit megszünteti. — E szerencsétlen szenvedély első következménye: az öntudatlan magömlés, elémte ritkábban, később sürribben; a szem beszeszt, két gyűrűs lesz, majd gyakori félénkség, étvágytalanság, álmatlanság és idegesség gyötörk a beteg. Ezen bajok ellen az egyedüli szer a Mersits-féle SATURNIN. Néhány adag után kedv és örömmel visszatér és a beteges külszint egészséges arczsín válik fel. 1 üveg 1 dollár, postán 1 dollár 10 cent. 3 üveg egyszerre hozatva \$2.50, postán \$2.75. Az ár a rendeléssel küldendő bélyegpapírral és bélyegekből, vagy money order utján. Egyedüli kapható a „VÖRÖS KERESZT” ELSŐ MAGYAR GYÓGYSZERTÁRBAN, 8901 Buckeye Rd., Cleveland, O.

Köszvény,

csontszákgatás, derékfájás és erőltetés okozta fájdalom ellen, bármely részében van a testnek, hozasson 1 üveg valódi EXTERNIN, 25 és 30 cent. Postán 1 nagy üveg 65 cent.

Tiszta az ön vére?

A legtöbb betegség rossz vértől származik, éppen azért mindenkinek ajánljuk pár doboz Mersits-féle NOVENY-LAB-DACS-t elhasználni. Ez a legjobb vértisztító, azonnal mint hashajtó, epe- és vértisztító szer páratlan. 1 doboz 25 cent. Ha beküldi 1 dollárt, postán 5 dobozzal küldünk bárhová, úgy hogy ott nem fizet rá semmit.

AZONKÉNT KAPHATÓ MINDEN Ó-HAZAI ORVOSÁGGAL, FRISS PÉNEZ, SÉRKEKÖT, SZÉPÍTŐSZEREK, FEESKENDŐK ÉS GYÓGYSZEREK TITKOS BETEGSÉGEK ELLEN, TITKORTARTÁS MELLETT KÜLDÉNEK.

INGYEN KÜLDIK MEG A TELJES ÁRJEGYZÉKET, MELY HASZNOS TANÁCSADÓ MINDEN BETEGNEK. IRJCN ERTE MÉG MA. — EZ A CZIM:

Red Cross Pharmacy

„VÖRÖS KERESZT” ELSŐ MAGYAR GYÓGYSZERTÁR
8901 BUCKEYE ROAD, CLEVELAND, O.

Péter egy kérdést intézett hozzá:

— Te, hadnagy, mit mondtál rólam az imént?

A hadnagy felugrott és harsány hangon jelentette ki:

— Azt mondtam, hogy az ur potyfráter.

Péter agyát forrószög öntötte el. Rá-rivallt a főpinczérre:

— Ki van már fizetve a számla?

— Még nincs.

— Mennyi az egész?

— Kétszáz forint.

— Fogja!

Odalökött a pinczérnek négy darab százkoronást. Egy ötödik százkoronást pedig a cigányának dobott.

Néma esend. Az ijesztő esendbea Péter, büszkén kiegyenesedve, az asztalhoz ment és a hadnagyot kétszer felpofozta. Egyszer jobbról, aztán halról. Mikor ezt elvégezte, emelt fejfel távozott. Kint volt már a koresmaajtón, amikor a hadnagy magához tért a meglepetésből és kardot rántott, hogy utána rohan és lekasabolja. De oly részeg volt a hadnagy, hogy megbotlott és végigzuhant a padlón.

Szabó Péter mélységes álmából arra ébredt másnap reggel, hogy két ur keresi. A patikus, meg a jegyző.

Ráeszmelt a dolgokra... Tehát párhaj! Üsse part! A pénz ugysis elment. Hát legalább a maradék néhány garason esináljuk végig az uri komédiát.

A patikus meg a jegyző roppant komolyan kérték az elégtételt felük, a hadnagy nevében. Szabó Péter még komolyabban felett; gondoskodott párbajsegédéről is. És másnap reggel, alighogy virradt, eldördültek a tiszparti füzes egyik tisztásán a pisztolyok.

Szabó Pétert halva hozták haza. Atyja mellé temették. A boldogult szárszabó büszkén fogadhatta fiát a sírban, — mert, imhol, olyan urat sikerült neki nevelnie, aki a halálában is ur tudott lenni.

* * *

Ezzel elmondtam a mesémet és a szociológus kérdéssel szolt hozzám:

— No, és mit akarsz ezzel mondani?

— Semmi egyebet, csak azt, hogy Irén küldte, mint Péter. És hogy a Péter hibát, eredendő gyöngeségeit teszi jóvá.

— De hol itt a vigasztalás? Hol itt a hit a nemzet jövőjében? — kérdezte még a szociológus.

— Én Irénben hiszek. Benne van a vigasztalás. Ezek az Irének, akik oly sokan vannak, egyszer, valamikor, végleg megjavítják és reformálják a Szabó Pétereket. De csak idővel. A Szabó Péterek még nem értek meg a komolyságra. Egyelőre pusztulniuk kell. De a pusztulásuk értékes tapasztalat, melyen az előjövendő nemzedék talán okulni fog. Én legalább reménylen...

Bartos József

ELSŐRENÜ MAGYAR SZABÓ

134 River St.,
Scranton, Pa.

Elvállal mindenféle ruhakészítést ó-hazai mintára.

Tisztításokat, javításokat és vasalásokat legolcsóbb áron eszközöl.

KÉRI A MAGYAROK PARTFOGASÁT.

Cizmár István

péncskülő és hajójeggyarúsító

742 E. 3d St., SOUTH BETHLEHEM, Pa.

Több mint 500 hazai és amerikai bankkal áll összeköttetésben.

GYORS ÉS PONTOS PÉNCSKÜLDÉS.

Hajójegyek minden hajóvonalra.

Okmányokat kiállít és közjegyzőleg és konzulátusilag hitelesített.

MONOPOL-KÁVÉHÁZ

— A MAGYAROK TALÁLKOZÓHELYE.

AMERIKAI ÉS MAGYARORSZÁGI MAGYAR LAPOK.

KITÜNŐ MAGYAR ZENE MINDEN ESTE.

ROTH PÉTER
manager
NEW YORK
145 MÁSODIK AVEUNE,
a kilenczedik utca sarkán.

ZAMATOS MAGYAR ÉTELEK.

KITÜNŐ MAGYAR ITALOK.

ELŐZÉKENY MAGYAR KISZOLGÁLÁS.

ITTHON ÉS OTTHON.

Gary, Ind. Néma, komor acélpaloták alatt. [Amikbe a rajság tán csak hálni jár.] Kószegélyű, villanylámpás utcákon, Rongyban, selgembén, zájlik az emberár.

Úzi, hajlja a cágyak túzkorba. A színek, a vérenek tangaiból font. Úzi, hajlja, a létnek jégostora: Lékkeható, agydermesztő kenyér-gond.

Vad törvényét ül az utca-lárma... Mint hűgysa a világ Nem Jézusra, Belzebubra várna.

Kicsiny falu, ott valahol Szép Magyarországon. Olyan, mint a földre leszállt Égi, fehér álmom. Hőruháját angyalok Jégvirágból szőtték. És rája az Isten nevére Csillagfüzetet tüzték. Apró házak ablakából Mosolygó a mécsfény. Én Teremtőm, hogy odabent, Miért nem lehetek én? Mely események szava Lágyan úzi szíjjele. Akárcsak a Jézusáró Belleheim éjjele.

Hódinka Tivadar.

Az erő.

Elbeszélés az amerikai magyarok életéből. 2. A Bevándorló karácsonyi számába írta: Dr. HÓDINKA TIVADAR.

Abban az időben történt, amikor Uncle Sam zsebébe még nem ütött bele a trósz-felhőkől pattant süstörgős istenyilla, szóval, amikor a szegény majnernek még pénze volt.

Tehát, ebben a dollárosan szép időben, három majner-fiu [valahonnan Palócországból, annak is Hosszurét falujából szakadtak ide egy pennsylvaniai „bányapleze”-re], a „peda” örmé-re történt sörbéli vig mulatozás közben, csak úgy egyszerűen elhatározták, hogy bemegy Pittsburgba.

— Be, bemegyünk, — mondogatták mindjebbá kigyuló areczal — meglátogatjuk Lázár Jenőt... Pedig Pittsburg jól esik Browns-villetől, ahol a történelmi elhatározás megfogamozott ifjaink agyában. De hát mi a majnernek 50-60 rongyos [alias: angol] mértföld, mikor két hét-ről 80, még 100 dollárt „pedázik”.

Vonatra ültek. Utközben persze vége-hossza nem volt a notázásnak, amelynek során, természetesen, az a nota játszotta a legelőkelőbb szerepet, hogy: Mikor mentem Pittsburg felé, Megyült az én három felé. Ragyogtak rám a csillagok. Mert tudták, hogy — majner vagyok.

Közbe-közbe megerédt a beszéd árja is. Hogy így, hogy úgy, hogy fogják őket meglepni azt a bizonyos Lázárt, akik gyermekkorukban együtt pajtásokkodtak, együtt iskoláztak, együtt ütötköztek a pillangót a hosszuréti virágos mező-kön, vagy verték be egymás fejét a labdaverővel, nagyobb változatoság okából. Persze, Lázár, mint afele ur fajta, mikor kikérült a „mester” ur kezé alól, városi iskolába ment. Kitanulta a — szolgabírósgót. „Nagy ur” lett, négy lovon járt, de gyerekkori pajtásaival szemben a régi maradt: szíves, barátságos. Egyszer aztán vége lett az uraságnak. Lovat, szolgabírósgót, elvitt valami ostoba követévalasztás, ahol az ellenfél jobban győzte alkotmányos költiséggel. A szolgabíró ur most kint van Amerikában, s úgy hallatszik, hogy a „Bevándorló” Újság-nál [ez a népies neve a „Bevándorló”-nak] újságszerkesztő, ami kevésbé népies nyelven annyit jelent, hogy újságügygönyk.

Magyarjaink azon vették észre magukat, hogy Pittsburgban, az örök füst városában vannak. Igen ám, de merre evezzenek a házak tengerében? Földjükre csak annyit tudtak, hogy Pittsburgban van. Menyeyei naivsággal azt hitték, hogy ennyivel éppen elegendő.

Egy urformájú ember észrevette tövörázásukat, meg tan egyebet is. Megszólította őket magyarul:

— Ugy-e, maguk magyarok? — Azok vagyunk... Nem tudná megmondani a tisztelt ur, hogy Lázár Jenő újságszerkesztő hol szállal? — Dehogynem, dehogynem. Nagyon jól ismerem. Előbb azonban haz kell mennem. Jöjjenek maguk is velem, aztán együtt megyünk Lázár urhoz.

A barátságos idegen, aki egy second avenuet „Speak easy”-nek volt tulajdonosa, vendéglőjébe vitte őket, ahol pingált arezu, küssé öreges, ám egyébként elég ügyes mozgású nőszemélyek [hollik felesége, hollik lánya a 25-26 éves tulajdonosnak] oly vendégszeretőleg fogadták majnerjeiket, úgy ellátták minden jóval, hogy csak negyednap, a mikor a szíves vendéglátás már majdnem minden pénzüket elnyelte, kezdtek eszmélni: — Nini, hisz’ mi talán nem is ezért jöttünk Pittsburgba!... A mindvégig szíves házigazda kalauzolás mellett aztán felkeresték földijüket, akik őszinte, igaz örömmel fogadták az égből esseppent „hosszuréti”-et. — Honnan szedik magukat?... Mikor jöttek ki Amerikába?... „Osztegon” miért nem kerestek fel már előbb?... Egyik kérdés a másikat érte.

— Akadt egy kis itóka is, ami végleg megoldá a nyelveket. A társaság hangulata lassanként izgatni kezdett az emlékek tüzetét. — Hát arra — vette fel a beszéd fonatát Balogh Imre, aki társai vezérének látszott, s akit otthon, a Rozsnyó-völgyön, a leghíresebb verekedőnek ismertek — emlékszik-e, amikor én álltam törvényt a Mészter ur előtt? — Igen, Imre, emlékszem. Arra is emlékszem, hogy az egész véres perpatvar a kis Csáthy Ilon szép szeméi miatt történt... Igaz, mi van vele?... — A feleségem vána, — mondotta kurtán a kérdező. — Csak „vona”? — kérdezte mosolygva Lázár.

De aztán, amikor látta, hogy kérdése mire jut, borul el a Balogh Imre areza, választ sem várva, hirtelen mátra terelte a beszélet. — Lehet-e-e ott, Brownsville környékén a lap részere előzetőket toborozni? — Biz’ igaz a’. Annyi ott a magyar, hogy Battyba [Gömör székhelyének, Rimaszombatnak, ez a bevezető neve] se több. — No, fiuk, akkor magukkal megyek. Az indítvány általános helyesléssel fogadtatott, s miután egy ideig még mulatozának, utra készültek.

Az utat minden nevesesebb esemény nélkül tették meg. Azaz, hogy egy kis apróság mégis csak előadódott. Minthogy magyarjaink nem feledkeztek meg az utra való spirítuális likvidumokról sem, a társalgás mind hangosabbá lön.

Ez, s még inkább a „barbár” magyar szó, sehogysem tetszett egy piroshajtu, nagy, mahomed ájrisnak. Nem is hagyta szó nélkül. Förtelmesen mérges pillantásokat vetve az éppen beszélő Balogh Imrére, aki közelében állt, szemébe vágta az amerikai szokott káromkodási formuláját, s még hozzá is tett valamit: — God... hunky!

A megtisztelt lángbaborult areczal ugrott fel ülhelyéről. Az ájris azonban képpen. — Osz’, se szó, se hang, az ájris nekirontott Balogh-nak, s a gyakorlott öklöző biztonsággal homlokon vágta. Valami vékonyabb dongájú bika talán beleszórt volna a rettenetes ütésbe. Emberünknek a szemé pillája sem rezdült. A másik pillanatban azonban már ő rohant támadójára, s a hatalmas embert pehelyként kapva a levegőbe... A „fight” szemléző lélekzajtóftottan lesték, hogy ugyan mit akar?... A vonat éles füttye hallatszott, járása lassult. Nyílt a kocsijátja s a kalauz hársányan kiáltotta: — Coal Center!

Balogh pedig nem törődve az arezába, a fejére hulló ökölepapásokkal, feltartóztatlanul vitte eleven terhét. Csak mikor a nyitott ajtóhoz ért, kezdtek sejteni szörnyű szándékát... Mindenki megborodott... A közelépre azonban már nem volt idő... Egy-két lépés, s a felbőszült magyar zsákként dobta ki pökhendű ellenfelét a vonatból... Kúnn vastag hó borította a vidéket, a vonat is, állomáshoz közeledvén, lassudan haladt, a szereneseftlen, tán meg se — halt. Jellemző az amerikai igazságszeretere és erő-imádására egyaránt, hogy

mikor hősünk közönyös areczal visszatért a kocsiba és elfoglalta helyét társai mellett: „hurrah!”-től harsogó, füttytől süvítő, hangos ünnepsében volt része.

Lázár csak ekkor kezdte jobban szemügyre venni hajlani iskolatársát. Meglepte annak férfias szépsége. Közép, minden részletében arányos termet, hatalmas mellkas, széles vállak, s ezen a törzsön eszményien szép barna fej, szabályos vonásokkal, nagy, fekete, lángoló szemekkel, magas homlokkal, amelyre lágyan borul a gesztenyebarna haj.

— Ugyan, — öntötte formába gondolatait — mi lehet ez a megvesztegető külsőn belül? Legelőbb, ott, ahol az indulatok, szenvedélyek szunnyadnak s a rejtett vágyak éneket öntöztökben? Nemsokára alkalma nyílt, hogy ide is bepillantson.

Célhoz érve, Lázár előbb utja üzleti részével vezett s aztán felkereste földijét, hogy pittsburgi látogatásukat visszaadja. Egy „kompánia-ház” emeletén laktak s látogatójukat mondhatlan örömmel fogadták. A „missziszín”-e, a kedves vendég tiszteletére már meg volt rendezve a pompás vacsora, aminek elköltése után, more patrio, az itálne-műek ostromához láttanak, és pedig oly lelkes lévél, hogy előbb Gergely Danyi, majd meg Csengő Pista dült ki a harezorból. Balogh Imre, meg az „újságmester” még győzte, de már ők is azon a ponton állottak, amelyen a mámor, az édes, a kárhozatos, megnyitja a szív legelőrejtettebb zárjait is.

— Mondja csak, Imre — kérdezte Lázár a beszélgetésben beállott egy kis szünet után — mikor szándékozik visszamenni az ő-házába? — Soha. Ez a „soha” oly élesen, oly határozottan és annyj daczal roppent el a Balogh ajkáról, hogy társa meglepetve tekintett rá.

— És, — ne vegye tolokodásnak kérdésemet — miért ne menne haza? Hisz’ ugy tudom, hogy otthon, atyja után maradt szép gazdasága van... Otthon a esinos, szemrevéltó, derek asszonyka is... Emberünk arezán valami nagy-nagy keserűségnek az árnya suhint át. Szólanul kelt fel az asztal mellől, s ládájához menve, kivett abból egy levelet.

— Olvassa ezt s mindent érteni fog. Lázár a nagy, íromba betükkel írt levelet olvasni kezdte:

Dicsértessék a Jézus Krisztus, kívánom, hogy ezen pár sor írásom találjon friss, jó egészségben, édes, jó uram. Gyere haza, oszt ölj meg, mert vétettem ellened, megszegtem az esküt, amit az oltár előtt fogadtam, megessaltalak. Avval a gyalázatos Geesi-fiuval, aki azóta, hogy te elmentél, úgy öládkodott utánam, mint a kutya, hogy az Isten verje meg, de minnek is mentél el, édes, jó uram. Nem volt meg nekod itthon minden? Persze, nekod még több kellett, most itt van ne. Másképp nem is lehet, mint hogy megszálott a rossz, mert én, amióta csak az eszemet tudom, mindég csak hozzád voltam hajlandósággal, a gyereket is szegényt a te nevedre kereszteltettem, ő nem tehet róla, hogy olyan anyja van. A váraljai plébános ur keresztelte meg, már három hónapja megvan, de nem merlek tudatni. Bizony az istenadta nagyon gyenge és beteges, a körorvos ur már háromszor járt nála és azt mondja, hogy bajosan fog megélni. De furcsa ám az, édes, jó uram, hogy ez a büntőt fogant apróság egészen te vagy, a te szemed, a te szájad, még a haja, még a mosolygása is a tiéd. Gyere haza oszt ölj meg. Kelt levelem Krasznahorka-Hosszuréten, 1907 évben, 16-ik napon.

Ilon. Lázár megrendülten adta vissza a levelet tulajdonosának, aki kérdőleg, s némi nyugtalansággal tekintett rá. — Biz’ ez, Imre, szomorú história. — Sohse szomorú az, uram. Az igaz, hogy vagnak se vig. Csak olyan közönyös. Az asszony is hus meg vérből való. Én is hazudnék, ha azt mondanám, hogy a három év alatt, amióta itt vagyok, mindég hűséges voltam hozzá. Mér lenne az asszony különb az embernél? Nem is haragszok rá. A gyerme-

ket is vállalom. Még szeretem is. Amit keresek, meg is osztom velük emberséggel. Ha hazamennék se lenne bánatódasuk, még azt a nyeffenes Geesi Ferit se bánatnám, mert ha az én gyönyörűségess asszonyom megzavarta a fejét, ugy, hogy velem, kenyeres pajtásáival szemben gyalázatra vetemedt, hát én azon nem csodálkozok. Engem is a szemével vert meg az az asszony. És mégse megyek haza. Soha. Mert ősmérem magamat. Egyszer mélyebben találunk nézni a kacsó felekére, mert ez a gyarlóságom megvan, s akkor megfojtannám őket... Mind a hármat... Mint a macskákat... Meg é.

Lázár, a hajlani „ur”, a tanult, mű-

velt ember, komoly tisztelettel tekintett az egyszerű munkásra, aki élete nagy tragédiájában oly igazán nagy-nak, oly igazán hőnek mutatkozék. S ang ajkai a helyzethez illő sablonos szavakra nyíltak, agyában-e kérdések formálódott ki gondolatták: — Ez az ember, ez az egész ember, aki csupa erő, testi és lelki; aki — 19 évszázakkal előbb születik — tán hadverő hősként, vagy stóikus hőlesként volna be a történelemben; ugyan melyik planétáról potygyant ebbe a test-és szellem kóriával terhelt, esenevész, ideghomlott világba?...

ZARSZO: — Ez a mese pedig nem mese.

Amit az író személyesen átél.

ELBESZÉLÉS. — „A Bevándorló” számára írta: LIGETI IMRE.

I. A haj kezdete.

Azt hiszem, ha nagyon szegény, vagy nagyon gazdagnak születtem volna, mind az alábbi kalandok nem eshetek volna meg velem. Szüleim Esztergom megye egy falujában kis földbirtokosok voltak, s ök bírták egyszerűen a falu egyetlen vegyeskereskedését is. Szóval közepes jómódban éltünk.

Iskolázás elejéből a nem nagyon messze levő Budapestre küldtek, s ezek elvégzése után, az érettségi bizonyítványnyal zsebeimben, büszke érzéssel eltele utaztam haza szülőfalumba azzal a szándékkal, hogy jövendő pályaválasztásomat illetőleg szüleimmel közösen határozni fogunk. Hazautazásra a budapest-esztergomi vicinális vasutat használtam. Természetes, hogy ez utat előzőleg már számtalanszor használtam ünnepek s vakációk alkalmával, de a rövid utazás egyhangúságot soká semmiféle fel-tűnőbb esemény nem zavarta meg. De a sors ugy akarta, hogy most, amit az érettségi bizonyítványnyal zsebeimben hazautaztam, valami történék velem, ami nagy befolyással volt későbbi élet-pályámra.

Ez a vicinális vasut, amin utaztam, utközben egy hosszabb alaguton megy keresztül. A vonat az alagut közepén lehetett, midőn hatalmas reszeges hallatszott; óriási zökkenés, és én sarokülésemből a többiek feje felett a kocsitűs sarkába repültem, s valami puha tárgyra estem, amely rémes sikoltást hallatott.

A vonat és az alagut e perczben kormosóttóságban voltak s csak a személdék kiáltóása, a sérültek nyögése, s egyesek élénk kiáltóásaí elénkítették meg a színteret örületes hangzavarokkal. Kiszűlt, hogy a vonat valami módon egy teherkocsiba ütközött, amelyet valami rejtélyes módon a vágányon felejtettek. Szerencsére az összeütközés nem volt túlságos erős, s életveszélyes sérülés nem történt.

Az a puha valami, amibe estem, egy öreg hölgy öle volt, de egyikünk sem sérült meg. Azonban kemény leekzétésben volt részem tőle. Azalatt a pár óra alatt, amíg várakoztunk arra, hogy kocsinkat helyzetéből kiszabadítsák, szüntelen forgó nyelvvel mosta fejemet. Azt mondta, hogy nekem bele kellett volna kapaszkodnom ülőhelyembe, s nem lett volna szabad onnan kimozdulnom. Nem mondhattam ellent, mert nem hagyott rá időt.

Hát ez eddig elég egyszerű történet, mely akárkivel megeshetett volna. Midőn négy órai késéssel hazakerestem, természetesen mindent, töviről-hegyire el kellett beszélnem. Anyám, mint minden anya, igen meg volt remülve, s örült, hogy fia meg nem halt. Másnap vendég érkezett egy öreg nagynénem személyében, akinek szintén mindent el kellett beszélnem. Apám biztatott, hogy azt se hagyjam ki, miként estem az öreg hölgy ölébe. Nagy-nénem megpróbálta szigorú ábrázatot öltetni, de én hozzáfogtam elbeszélésemhez. Minél jobban láttam, hogy érdeködök, annál jobban kiszineztem az egyes részleteket, mig végre egész felizgattam.

Ez elég volt ahhoz, hogy haját megőszítse, — jegyezte meg nagynénem, aki híres volt férfigyületeiről. — Az a nagy ijedség, s hozzá még hirtelen egy férfi essen az ölébe. Én rögtön meghaltam volna! Az elbeszélés módja, s annak hatása nagynénémre, olyan elragadtatással töltötte el apámat, hogy rögtön állított a kovácsműhelybe, ahol nagy hallgatóság előtt, mely a kovácsból, két segédé-

ből, inasából és a eszmiadiából állott, újból el kellett beszélnem történetemet. A történetet ismét ölöken kiszineztem, s különböző toldásokkal fűszereztem. Midőn leírtam, hogy mint repültem három ülésen keresztül, s hogy ijesztettem meg az öreg hölgyet, a hallgatóság harsogó derülségbe tört ki.

— Istenre! — kiáltott fel a kovács. — Ez a történet olyan, mintha vicezeskönyvben olvásná az ember. Nem lehetne jobban megírni.

Pár nap mulva az egész falu arról beszélt, hogy én milyen kitünő elbeszélő vagyok, s csakhamar hőse lettem a legnevetlenebb történetek egyikének, melyek öreg hölgyekkel valaha megestek. Apám büszke volt reám, s nekem fejembe szállt, hogy a történet talán nyomtatásban is jól venne ki magát.

Nem tudtam ellenállni. Megírtam a történetet, s beküldtem Budapestre a „Modern Hetilap” szerkesztőséghez. Két hét mulva megjött a válasz. Ez egy 50 koronáról szóló postautalvány volt, s egy kísérőlevél, mely következőleg hangzott: Tisztelt Uram!

Egyidejűleg küldjük „Egy hölgy öleiben” című tárczáját a tiszteletdíjat. Van a tárczában valami kedves, ravasz humor, s érdekes, természetközvetlenség, mely különösen alkalmassá teszi az irodalom terén új utakat kereső lapunk számára. Remélve, hogy dolgozatával nemsokára viszontlátjuk, maradunk tisztelettel a Szerkesztő.

Volt egy névalírás, amely minden kétséget kizárt. Sorsom tehát oldott. Író leszek. Tönkretett ember lettem!

II. A szerkesztőségi kalapács.

Ez a pénz az első volt, amelyet életemben valaha kerestem. Apám magánkívül volt boldogságában. Odament az ablakhoz és a levelet öszörhatszor átolvasa. Aztán átszaladt a kovácsműhelybe, s a levelet a kovácsnak és két segédének is felolvastatta.

A levél természetesen megjárta az egész falut. Az egész falu büszke lett, hogy ily kitünő író nevezhet fiának. Midőn a mámor lecsendesedett, hozzáfogtam egy másik történet megírásához. Mielőtt még kész lett volna, erről is az egész falu tudott. Sokan eljöttek, hogy megnézzék, mint néz az ki kéziratformában.

A kéziratot elküldtem. Apám minden este számítottatta, hogy mennyit fogok a második tárczáért kapni. Ez négyezer olyan hosszú volt, mint az előbbi. — Nos, — mondogatta apám, — azok a szerkesztők bizonyára érték üzleteket. A józan éssz diktálják, hogy ha én egy kiló kávéért annyit kapok, akkor négy kiló kávéért négyezer annyit fizetnek. Ezért a történetért tehát, — miután négyezer olyan hosszú, mint az előbbi, — kétszáz koronát fogsz kapni. Végre a várva-várt, — nem, a váratlan — válasz megjött. Visszaküldték az egész kéziratot.

— „Tisztelt uram, — állt a kísérőlevélben, — sajnáljuk, hogy „A lélek kárpótlása” című tárczáját nem használhatjuk. Mi csak jó, eleven, a való életből merített, színes történeteket használhatunk.

Első tárczája nagy reményeket keltett fel bennünk, hogy ön elsőrangú író lesz; még mindig van erre reményünk, ha kivételzők ideális ábrázolásából, s ha kutatna a való élet új, érdekes dolgaí után. Első tárczája ellenállhatlan bájjal és erővel volt megírva, mintha azt maga, személyesen élte volna át. Amit legutóbb megírt, senksem élhette volna át. Nem akarjuk elcsüggeníteni önt, ellenkezőleg, különben nem vettük volna magunknak a fáradságot e levél

megírására. Próbálkozzék ismét, s ha Budapestre jön, látogasson meg bennünket.

Azután jött a szokásos udvarias befejezés és az aláírás.

Elképzeltem, milyen hatással volt rám ez a levél. Csüggedt gondolatokkal eltelve álltam a bolt közepén. Láttam képzeletben ismerősöm gyönyörű mosolyát. Szótlanul adtam át a levelet apámnak, aki azt figyelemmel, két-szer-háromszor átvilágosta.

— Fiam, — mondá apám, — ennek az embernek igaza van. Nyersen beszél, de színtelen. Te már ítrál egy jó tárczát. Fogsz tudni ismét olyat írni. Meg kell próbálni. De ez a falu túlságos kicsi neked. Meg kell próbálnod az életet. Kalandokat kell keresned. At kell élned azokat. S aztán megírni.

— Átadok neked ötszáz koronát. S holnap bucsunsz, s menj ki a világha. Jöjj vissza, amikor tetszik, de először éld át, amit megírsz. De mindenekelőtt beszélj ezzel a szerkesztővel.

A következő napon elutaztam Budapestre.

Egy eszmé.

Első dolgom volt Budapestten felkeresni a szerkesztőt. Megkérdeztem, mit gondol, van-e reményem, hogy valaha jó író lehetek.

— Remény van mindenki számára, — felelte, — de nem kell sikerre számítani minden alkalommal. A „Modern Hétlap” új ösvényt akar törni az irodalomban. Mi élénk, eleven történeteket akarunk a való életből. Olyat, a melynek friss, eredeti zamatja van. Olyat, ami igazi, bár költött. Érti, hogy mit gondolok?

— Értim, — feleltem, pedig egyáltalán nem értettem.

Fejem szédült, midőn elváltoztam a szerkesztőségbe. Azonban mindenekelőtt első dolgom volt lakást keresni és dolog után látni.

Átnéztem az újságokat, hogy valami eszmét találjak. Volt ott elegendő anyag. Voltak titokzatos gyilkosságok, érdekes szerelmi históriák stb.

Egy napon a következő újdonság vanta magára figyelmemet:

„Valami kísérteties-házirol beszélnek a visegrádi hegyek környékén. A ház bizonyos Spitzer-esaládé volt, de az öreg s magabavonult Spitzer Jakab eltűnése óta senki sem tette bele a lábát. A házat magas kőfal veszi körül, s a kapu sarkai úgy be vannak rozsdásodva, hogy alig lehet kinyitni. A környék parasztréme rémes történeteket mesél arról, amik éjjelenként a házból végre szoktak menni, de senki sem bizonyult elég bátornak arra, hogy belépjen.

Azt állítják, hogy az öreg Spitzert meggyilkolták és eltemették a házában, de ez állítás nines megerősítve.

Ez volt az egész, de rám nagy hatást gyakorolt. Itt volt az én alkalmam. Egy kísérteties ház, rejtélyes gyilkosság, elpusztult család, mind egy érdekes történetet bonyolított. Itt fogom tehát megszerezni a közvetlen tapasztalatokat, melyeknek második elbeszélésem híjalát volt.

Kétféle módon lehet egy dolgot megkezezeni, egy helyes és egy helytelen módon. Elhatároztam, hogy előbb megkeresem a helyes utat.

IV. A rejtélyes lakos.

Másnap éjjel ott álltam a rejtélyes ház előtt. A ház magányosan állott egy nagy, lejtős területen, közel a Dunához, s magas kőfal vette körül. A falba nehéz vasajtó volt alkalmazva. Megnyomtam a kilincset, s az legnagyobb meglepetésemre, könnyen engedett.

Betettem magam mögött a kaput, s beléptem az elhagyott területre. Feladatom eddig elég könnyűnek bizonyult.

Gyatoosan haladtam a sötétben előre, a lakóház felé. Az elhagyottság és ólonság szaga terjedt mindenfelé. Nyoma sem volt annak, hogy itt mostanában élő lény járt volna.

Hirtelen fagyos borzongás járta át egész valómat. Amint a ház felé haladtam, annak a sötéthe meredező alakjaiból, mintha gyenge világosság csilálat volna fel, mely eltűnt, hogy azután ismét feltűnjön.

Ugy látszott, mintha valaki gyertyával ment volna végig a szobákban.

A dolog megmagyarázhatatlannak tűnt fel, mert az bizonyos, hogy élő lény már régen nem lakott a házában.

Csak egyetlen módon lehetett a dologgal tisztába jönni. — hemenni és vizsgálatot tartani.

Ahban az időben bátrabb, de kevésbé óvatos voltam, mint most.

Az első ajtó, amelyet találtam, szintén ellenállás nélkül engedett. Belép-

tem, s betettem magam után az ajtót. Koromsötétség vett körül.

A magammal hozott gyufákból meggyújtottam egyet, s egy nagy, üres konyhában találtam magamat. A pillanatnyi világosságban láttam a falban egy nagy kályhalyukat, de kályha s minden más butor hiányzott. A ház tehát teljesen lakatlan volt. Mi okozta tehát a világosságot?

A kaland érdekessége kezdett izgálni. Eszembe sem jutott volna, hogy meghátráljak. A zsembem nyulva, megtapogattam hatlövetű revolveremet, melylyel még Budapestten elláttam magamat, s átmentem a másik szobába.

Ez is üres volt, mint a konyha, s a szobából ismét egy ajtó nyílt a másik szobába, mely azonban, mint az ablakon besütő holdfénynél láttam, tárva-nyitva volt.

Meggyújtottam egy másik gyufát, hanem alighogy az lángra lobbant, midőn valami okból hirtelen léghuzam támadt, s a gyufa kialudt. Nem volt időm másikat meggyújtani, mert csakhamar tisztába jöttem a léghuzat okával: valami élő lény közeledett, s haladt el gyorsan mellettém.

Kinyújtottam kezemet, de nem markoltam semmit.

Gyorsan előre siettem, amerre az alak elhaladt, s kezem ekkor érintkezésbe jött egy más emberi kézzel, — emberi ujjakat éreztem, — amelyet hirtelen visszarántottak, mielőtt megtudtam volna fogni. Mély lélekzetvételt halottam, s félreugrottam.

Ebben a perezhben kezemet az ismeretlen erősen megragadta, s erősen megcsavarta, s ugyanakkor mellembe hatalmas ütést kaptam, amelyet hátrátántorodtam.

Ez oly hatással volt rám, hogy egy percig magánkülvilági állapotban voltam. Magamhoz térve ismét meggyújtottam egy gyufát.

A szoba teljesen üres volt s én egyedül voltam. A másikba rohantam, ott sem volt senki.

Hűdeg izzadság gyöngyözött homlokomról. Az ember bizonyosan a házban volt még, de hol?

Féledobtam minden óvatosságot. Fel- és alá jártam a házában, kezembem tartva revolveremet, hogy újra talákozhassam embereimmel. De sehol sem nyoma.

Kiáltani akartam. De hirtelen eszembe jutott, hogy ez még veszélyesebbé tenné helyzetemet, mert vagy felhívnam a környékbeli lakosok figyelmét, akiknek nem tudnám kellőleg megmagyarázni a házában létem okát, s esetleg elárulnam holléteimet a másik embernek, aki így kényelmesen lelöhetné.

Hirtelen ismét neszt hallottam, a mely mintha lépesnyikorgáshoz hasonlított volna. Kirohantam a sötétben ismét nekiütköztem egy alaknak. E perezhben a kezembem levő revolver elsült, s annak felvillanó fényénél láttam, hogy a golyó a falba furódott, s egy férfitalak volt a közelemben. Mind-egy pillanat alatt történt, s ekkor fejemre egy erős ütést kaptam, amelytől kábultan estem össze.

* * *

Ájulásom nem sokáig tarthatott, legfeljebb egy óráig. Midőn felébredtem, sűrű sötétség és mély esend vett körül.

Ugy látszik, hogy támadóm meglegedett azzal, hogy fejbüitött, s azután ő maga is sietett elmenekülni; legalább ezt következtettem abból, hogy magamat — eltekintve az üstöstől érzett fájdalomtól, — teljes épségben megtaláltam s a revolver is mellettém feküdt a padlón.

Midőn ismét gyufát gyújtottam, azt találtam, hogy egy folyosón vagyok, melybe különféle szobák nyíltak, s melynek végén valami lépcső vezetett egy pincebe. Habozás nélkül a pincebe mentem.

A lépcső aljára lépve, az első dolgom volt gyufát gyújtani, s ennek világánál körülnéztem. A legelső tárgy, amit megláttam, olyasmi volt, amitől rémületen hátráltam vissza. Vérem csaknem megfagyott ereimben. Mert alig két lépésnyire attól a helytől, ahol álltam, egy fiatal ember feküdt, rémmereszítően ávegés fényben uszó, megtört szemét.

A harmadik novella.

Eszem nélkül szaladtam ki a szobából. Ki az udvarból, ki a szabadba. Már körülbelül reggel felé lehetett. Fejem szédült, s alig tudtam gondolataimat összerakni.

Ki lehetett a házában járkáló ember? Ki lehetett a halott? Talán ez utóbbi maga a meggyilkolt Spitzer volt, s az

előbbi a gyilkosa, kit a lelkiismeretfurdalás hajtott vissza escelekedete színhelyére.

Fáradtan, összeförve vándoroltam be a legközelebbi faluba, hol a helyi vendéglófogadóban szobát béreltem, s ott magamat ruhástól az ágyra vetve, elaludtam.

Midőn felébredtem, késő délután volt. Mosdás, étkezés után újra frissenek, erősnék éreztem magamat. Bátorsággal visszatért, s elhatároztam, hogy az éjjel tapasztaltakról nem szólok senkinek, hanem visszamegyek, hogy a dolognak még ma végére járjak.

Éjjel tízenegy órakor megint az ismeretes kapu előtt állottam. Ez alkalommal el voltam látva egy kis kézi tolvajlámpával, melyet a fogadóban szereztem.

Akadálytalanul jutottam be a házába, s le a pincebe. Éreztem, hogy valamit tennem kell a megholt emberért.

De legnagyobb meglepetésemre nem találtam semmit. A holttest eltűnt!

Átkutattam a pincét, de az teljesen üres volt. Bejártam a szobát, de semmi feltűnőt nem találtam, sem semmi féle lényvel nem találkoztam.

Otlhagytam a házat, s a legközelebbi vonattal visszatértem Budapestre. Másnap átmentem a szobát, de különösképpen nem találtam benne semmit azon a környéken eltűnt, vagy meggyilkolt emberéről.

Az egész dolog igen rejtélyesnek tűnt fel előttem, s mégis úgy látszott, hogy a sors küldött engem arra a helyre, mert ime, most már kitűnő anyagam volt egy újabb novella megírására.

Hazautaztam tehát a szülői házhoz, s újra munkának ültem. Sokat olvastam azelőtt arról, hogy az egyik aszerint dolgozik, amint a hangulat elfogja, a másiknak pedig bizonyos rendszere van, a harmadik pedig a favágó módszerével dolgozik: mindennap produktív egy bizonyos egyenlő mennyiséget.

Elhatároztam, hogy én a rendszeres módot választom, s nagy buzgalommal fogtam történetem megírásához. Hüszégesen dolgoztam. Nem hiszem, hogy valaha dolgoztak nagyobb lelkesedéssel, mint azt én tettem.

Midőn elvégeztem, oly jónak találtam művemem, amelyet még keveset alkottak. Elküldtem hát, s vártam az eredményt.

A válasz egy hét múlva megérkezett. Ismét visszakaptam a kéziratokat, egy hosszú kísértetieslével, mely következőleg hangzott:

Tisztelt Uram!

Az ön legújabb „Rémes éjszaka” című novelláját igen jónak találtuk, s különösen a szerelmi epizód, mely a gyilkosság színhelyén, a kísérteties házában történik, igen megkapó. Mégis azt két okból nem fogadtuk el. Az egyik az, hogy története igen rövid egy hosszabb közlemény számára, s túlságosan hosszú arra, hogy rövid tárczának használhassuk.

Ezen a bajon azonban még egy kis átdolgozással lehetne segíteni. Sokkal komolyabb azonban a másik ok. Mi ugyancsak a napokban más név alatt kaptunk egy hasonló történetet, mely csaknem minden részletben megegyezik az önével. Valószínűleg ön követett el valami tévedést azáltal, hogy a két kéziratot ugyanegy helyre küldte.

Miután mi nem azért vagyunk itt, hogy bárki is tréfiát üzzön belőlünk, elhatároztuk, hogy mindkét kéziratot visszautasítjuk, s felkérjük, hogy dolgozatait ezentúl hozzánk be ne küldje.

Tisztelettel

a Szerkesztő.

Bizonyára hallottak már önök a de-rült éghől lecsapó villámról. Midőn a levelet átolvastam, úgy éreztem magam, mintha egy ilyen villám csapott volna belém. Jobban le voltam sújtva, mint mikor a különös holttestet a rejtélyes ház pincéjében megláttam. Nem értettem a dolgot.

Hallottam már különböző írók esz-metalkálkozásairól. Olvastam rejtélyes történeteket. De ehhez hasonlóról még nem hallottam.

Készsége voltam esse. Apám próbált megvigasztalni, de kevés sikerrel.

Lakott ugyanabban a faluban egy nagybátyám, aki gazdálkodást üzött a saját kis birtokán. Ez egy öreg aglegény volt, nem sok iskolázottsággal, de híres volt nagy életbölcsésségéről és éles, természetes észjárásáról. Engem igen szeretett. Elmentem hozzá.

— Nos, fiatal ember! — kiáltott fel-
lém vidám nyájjassággal, amint meglá-

tott, — miért vagy olyan levert? Ugy látszik, az az irómeesterség sem fenékg teffel, mi?

Ányújtottam a levelet, melyet ő lassan végigolvastott.

— Értim, — mondá, amint azt vizsgálta, — elhiszem, hogy dühös és kétségbeesett voltál, mikor ezt megkaptad.

— Természetesen, — feleltem.

— Gondoltad, hogy azok a szerkesztők bolondok, számarak s így tovább.

— Körülbelül.

— Mondok neked valamit. Én nem értek sokat az irás mesterségéhez, sem lapszerkesztéshez, de azt hiszem, hogy az a szerkesztő, ha érti a dolgát, körülbelül úgy vezet a lapját, mint én a gazdaságomat. Nézz körül. Megjörja, nemde?

Szejjelneztem. Nagybátyám birtokát a szakértők is mintagazdaságnak tekintették. Termékei messze földön híresek voltak tökéletességükről. A ház és a gazdasági épületek körül mindig a legnagyobb rend volt, az épületek, s eszközök mindig frissen festve, csak úgy ragyogtak a tisztaságtól.

Elismertem intettem fejemmel.

— Nos, — mondá, — tegyük fel, hogy én fogadok egy kutyát, megmondom hogy mely kutat akarok. Ó elhozza gépét, fur, s megkapom a vizet, de nem elegendő mennyiségben. Nem furta a kutat elegendő mélyen. Mit tesz-e? Megmondom neki, hogy furjon mélyebben. Ha ő ellenkezik, megtagadja, akkor ezzel nem jár jobban. Ha azonban eljár kívánságom szerint, megkapja díját. Ugyaníly módon jár el az a szerkesztő is veled szemben.

Hát, édes fiam, én ugyan nem sokat tartok az írókról. Hallottam nagy írókról, de olyanról még nem hallottam, aki halála után hagyott volna hátra valamit adósságokon kívül. Azonban azt hiszem, hogy ennek oka inkább az életmódjában van, mint a pénz mennyiségében, amit keresnek. Miután látom, hogy ragaszkodol ehhez a foglalkozáshoz, azt a tanácsot adom, hogy menj vissza, beszélj azzal a szerkesztővel, kutasd a dolog nyitját, írd le a történetet újra és újra, s miután ismerlek, hiszem, hogy a siker nem fog elmaradni.

Meglepetéve hallgattam. Ez több volt, mint amennyit egész életemben hallottam tőle beszélni, mert rendszerint igen szófukar volt. Megköszöntem tanácsát, s még aznap Budapestre utaztam a szerkesztőhöz.

Miután szavammal biztosítottam a szerkesztőt arról, hogy a másik kézirat nem tölem származik, ő elhitte, s elhatározta, hogy felfüggeszti véleményét addig, míg a véletlen, vagy a másik kézirat szerzőjének megjelenése megoldja annak titkát, hogy miként írt két író, aki egymást nem ismerte, egymáshoz teljesen hasonló történetet.

Az én művemre nézve még a következőket mondta el:

— Meg vagyok róla győződve, hogy önben megvan a kellő anyag arra nézve, hogy jó író lehessen. Szeretem bátorítani a fiatal írókat, különösen, ha azt látom, hogy az illető nem elbizakodott, s hajlandó tanulni. A minap beállít hozzám egy fiatal ember egy tárczával, s azt mondja, hogy azt személyes élmények alapján írta. Átvettem, s pár nap múlva átolvastam, hát kiderült, hogy a történet a hetedik nemnyországról szól, amiről már hallottam azelőtt is valamit, s még a nyolcadikról is volt benne szó, amiről soha nem hallottam, s miután a történet hősei átlentek az összes nemnyországon, megtisztulva s örök dicsőséggel eltelve, folytatták életüket, úgy mint azelőtt.

— Elképzelheti, uram, hogy milyen dühös voltam. Mikor a szerkesztőben szerző pár nap múlva beállít, hogy műve sorsáról tudakozódják, dühösen kérdeztem tőle, hogy melyek voltak a történetből az ő személyes élményei. Azt felelte, hogy ő az egészét átlámodta, s azt hitte, hogy ez okból jogosan mondhatja, hogy az személyes élményén alapszik. Megmondtam neki, hogy menjen a pokolba, mert álmódzásokat nem lehet személyes élményeknek tekinteni. Megharagudott, elment, s azóta nem láttam. De látom, hogy ön nem abból a fajtából való, s hogy ez okból önöl lehet valamit csinálni.

E perezhben kopogás hallatszott a szerkesztőség szoba aítáján, s egy ember lépet be; arezánek megpillantására hátrátántorodtam, s meg kellett fogóznom az asztalban, hogy el ne essem.

Ez az ember ugyanaz volt, akinek holttestét a rejtélyes ház pincéjében láttam.

— Mi baja van? — kérdezte a szerkesztő.

Ugy látszott, hogy az ismeretlen is felismert, mert mintha rám akart volna rohanni.

— Ön, ön! — kiáltotta, — ön le akart engem löni, s most meg akar fosztani kenyeremtől, ellopta eszméimet, s minden lépten-nyomon követ.

— De hát kicsoda ön? — kiáltottam.

— Magyarizza ki magát! A Spitzerek ivadéka-e ön, vagy valami csirkefogó?

— Egyik sem, — felelte. — Én író vagyok, s én írtam azt a történetet, a melynek mását ön is beküldte. De mit kerestett ön azon a rémes éjjelen: át a kísérteties házában?

A kölesönös magyarázatások után kiderült, hogy az illető állásnélküli s régebben nyomorgó újságríró volt, s éppen ez időtáiban az enyémhez hasonló módon megírandó elbeszéléssel akarta szerencséjét, s hírnevét megalapítani. Véletlenségből ugyanazon módon akart hozzáanyagot gyűjteni, mint én s ez ezelőlt ugyanazon éjjel ment a kísérteties házba, mint én, merő véletlenségből. Ő volt az, akivel a sötétben összeütköztem, s melibe, majd fejbüitött, s midőn én eszméletemet vesztettem, pár percetel azután ő a ház folyosóján a sötétben botorkálva, a nyitva levő pincelejáraton át a pincebe lebukott s annyira megrúgta magát, hogy pár óráig a pince padlóján ajultan feküdt. Ebben a helyzetben láttam meg őt, s holt-nak gondolva, annyira megijedtem, hogy kifutottam a házból: magára hagyva a testet. Pár óra múlva ő magához tért, s elhagyva a házat, megírta benyomásait, amelyeket elküldött ugyan-
csak a „Modern Hétlap” szerkesztőséghez. Ez magyarázza meg a holttest eltűnését, s a két történet hasonlóságát.

Az elmondottak, s a dolgok kölesönös megértése után mi sem természetesebb, mint hogy örök barátságot kötöttünk, s most már együtt írunk meg új-
ra „Rémes éjszaka” című elbeszélést, melyet a „Modern Hétlap” szerkesztője kitűnően talált s kivétel-
esen magas tiszteletdíjjal honorált.

Még most is gyakran nevetünk, ha rá gondolunk, hogy hogyan szerezttük az anyagot első nagyobb sikerünkhoz.

SZAMOS PARTJÁN.

Szamos partján, egy kis falu végén Bántára szült az anyám engem. Tudom, most is hogy fáj szívem érzem, Karjaiba hogy vissza nem tértem.

Mikor a nap lesüklök az égyről, Kőny eserdől ki jó anyám szeméből, Mert jön az éj, de nem édes fia, Almdában mindhába hárja Hat ér őta hárja minden éjjel, Fel-feltekint kőnyöző szemérel: Utbon van-e, akít szűnetlen vár. Majd meg kérdi: fiam, alszol-e már?

Szöke „Szamos” susogó medríben Ríngatóznak a halok a vízen. Öreg nő a parttól kiált nekik, Viggyék el fiának üzenetét.

„Szamos” felett száll a daruscereg, Daláikkal tele léy és berék. Mindégijtől üzen az én anyám: Menjek haza, szükség volna réám.

Mikor ismét rége van a télnek, A vándorok megint vissza térnek. Kérdi tőlük: mit üzent a fiam? Semmit, semmit, hajják vissza buszá.

Kedves anyám, mit üzennek nekéd? Bántamról? Vagy meséljek szívet? Vágó beltem csak azt hangicszám: Gyereink vissza a „Szamos” partára. Várj csak anyám, nem sokára megyek.

Lágy álodba hajtom a fejemet, Ősz fejednek ahány fehér szála, Anyai esakak rakok én réám.

Csiki Mihály.

I. H. Maas

37 MONROE ST., PASSAIC, N. J.

MAGYAR FÉNYKEPÉSZ
Készít csoportképeket finom kivitelben,
jutányos áron.

MŰTEREM MINDIG NYITVA.

A passaiaci magyarok és különösen a passaiaci magyar egyetek méltánylásban részesülnek.

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

A MAGYAR GIBSON-LÁNY.

A „Bevándorló” számára írta:
Lukács Jenő.

Pár évvel ezelőtt még kis rövidruhás lány volt és a haját bakfis módjára befonva hordta. Még emlékszem, milyen ártatlan kis arca volt, minden vonása maga a természetes egyszerűség. Amikor mosolygott, elpirult és amikor beszélt hozzá, szerényen felelt és keresetlen egyszerűséggel.

És ma már ő is Gibson-lány lett, a felső testét életartatja és az alsó testét hátratorolja; a nyakát lehetetlen magasságu gallér — inkább spanyolgallér-féle nyakszorító — teszi láthatatlanná és puffadt arcából a szemgolyók csak úgy dülnék ki, hogy uram, bocsá, a fuldokló ember benyomását teszik. És ha nevet, a nevetése olyan, mint a jeges szello, a száját szögletesre húzza össze és mindenkirol feltételezi, hogy most elájul a holdagságtól, hogy vele beszélhet.

Igen, ő a — Gibson-lány.

Szorgalmas tanulmányozza a Gibson-képeket és igyekszik szögletes lenni, mi természetesen sikerül is neki. Magyarul már elfelejtett, angolul még mindig nem tud és azt álmodja, hogy ő rá csak a milliósok várnak.

Igen, ilyen átalakuláson ment át a esztri kis magyar lány, aki kijött ide Amerikába, mert bizonyosan meguntta a hazai levegőt.

Sok ilyen Gibson-lány van az amerikai magyar lányok, és sok Gibson-nő az amerikai magyar nők között. Hová teszik, az Istenért, azt a hamisítatlan, valódi magyar hájt, amelyet én nem eszerénelek fel sem a Gibson, sem a Fisher, sem egyéb képkerol elcseszt és mesterkélt affektálásokért. A magyar nőnél bájosabb és szebb nő nagyon kevés nemzet között található. Tudósok, világot járt művészek és lírátorok írásában olvashatják a magyar nők szépségéről és bájáról zengett diadémuszokat és nekünk itt az idegenben kell tiltakozó szót felemlünk az ellen, hogy a magyar nők ne akarjanak minden áron Gibson-nők és lányok lenni.

A Gibson-nő tipikusan amerikai, a minthogy az a Gibson-férfi is; amikor ezeket az alakokat Charles Danna Gibson megteremtette — világos — nem Európába ment modellekért, hanem az amerikai faj jellegzetes sajátosságait, természetes vonásait leste el, olyat is kombinált hozzájuk, amit a művész kezze tud csak megteremtteni, de a természet soha.

A magyar nők tehát ne legyenek, vagyis jobban mondva ne igyekezzenek szögletesek lenni. Ha az orrukat, vagy parden, orrocskájukat és arczoskájukat az Uristen [a magyar Uristen] szép gömbölyűre teremtette, ne maszsziroztassák azokat szögletesekké, hanem hagyják meg azt úgy, ahogy van. A hajukat sem okvetlenül szükséges különböző közzokkal kitémni, amit itt a department store-okban fontszámra árulnak, és ami kell a kifésült haju amerikainak, de nem az egészségesen tömött haju magyaroknak. Tudom, hogy erre sokan azt fogják mondani, hogy én ehhez nem értek és a többi, de én feltétlenül azt állítom, hogy igazam van és hajlandó vagyok ezt az igazamat a bitófaig is megvédeni.

Na már most: a járásról. A multkor találkoztam egy magyar-amerikai hölgyvel, akinek az arczát már rég megpillantottam messziről, de az alsó teste, az még messze utána. Ezt

nem teszi egyéb, mint a füző, a Gibson-füző, amelynek a kedvéért sokan heteken át sós heringet esznek, csakhogy „szépen” lesoványodjanak. Égek a vágytól már hazamenni a jó öreg Budapestre, ahol azt a sok szép, egyenes tartásu magyar szépséget látni, nem szögletes, de kerek, vagy ovál arczal, természetes járással és természetes mosolygással és nem tele „his” magyar beszédkiáltással.

Szerkesztő Uram, meg fog bocsátani, hogy ilyen népszerűtlen témát akasztok a karácsonyfájára, de tessék elhinni, belőlem csak a szeretet beszél, a magyar nők iránti szeretet, akiket úgy akarok látni, amint a magyarok istene őket megteremtette. Szeretettel beszélni a szeretet ünnepein, karácsony napján nemcsak hogy szabad, de muszáj is, ezt már régtől fogva elvárják minden jónevelésű irótol. — És ki veszi tőlem rossz néven, ha én erre a títulusra aspirok?

A magyar Gibson-lányokat pedig a szeretetnek e szent ünnepe napján kérem, hogy higgyék el, a magyar uristennek mégis csak jobb ízlése volt, mint Charles Dana Gibsonnak, — akit egyébként nagy művészek tisztelik meg nem szűnik...

ÜDVÖZLET ÉS KÖSZÖNET.

E jelen karácsonyi számunkkal szívesen ünnepi üdvözetünket és őszinte köszönetünket küldjük lapunk olvasóközönségének. E lelkes olvasóközönség támogatása nélkül a *Bevándorló* nem lehetett volna nagyvá és hatalmas. És büszkeségünk képezi, hogy az évek folyamán a lap és ennek olvasói között a viszony egyre szilárdabb és bensőbb lett. Olvasóink azért ragaszkodtak hozzánk, mert meggyőződük arról, hogy szerette felkaroljuk az érdekeiket, hogy bennünk el lap megírásánál soha más tekintet nem vezetett, csak az olvasóink iránti tekintet. S mikor ma, a szeretet ünnepein, boldog ünnepeket kívánunk a *Bevándorló* minden olvasójának s midőn karácsonyi ajándékképpen megküldjük nekik ezt a díszes ünnepi számot, amelynek szövege és tartalmasabb magyar lap alig létezik, igérjük, hogy a jövőben is csakugy fogjuk szolgálni olvasóink érdekeit, ahogy ezt a multban tettük. Fogadják olvasóink ezt a karácsonyi számot ugyanolyan szerető szívvel, amily szerető szívvel mi azt megszerkesztettük. — A „Bevándorló” szerkesztője.

KARÁCSONY AZ IDEGENBEN.

Sietős lehetett azoknak az utja, akik most, karácsony előtt vették kezükbe a vándorbotot, hogy ismeretlen világba induljanak. Pedig sokan, nagyon sokan érkeztek a lefolyt héten Magyarországhoz ide. EZERSZÁZHETVEN-EGYEN. Köztük háromszázhuszonhat fajmagyar, 395 tót, 189 sváb, 275 horvát és 86 román.

New York államban maradt 34 magyar, 56 tót, 12 sváb, 14 horvát. Pennsylvania államban ment 37 magyar, 65 tót, 18 sváb, 9 horvát és 2 román. Ohio államban utazott 54 magyar, 35 tót, 32 sváb, 12 horvát és 22 román. New Jersey államban ment 28 magyar, 41 tót, 18 sváb, 35 horvát és 6 román. Connecticutbe utazott 18 magyar, 21 tót, 6 sváb, 7 horvát. West Virginia államban utazott 24 magyar, 28 tót, 28 horvát és 8 román. Missouri államban ment 23 magyar, 21 tót, 34 sváb, 40 horvát. Michiganbe utazott 18 magyar, 28 tót, 38 horvát, 7 román. Delawareba ment 3 magyar,

13 horvát. Illinois államban utazott 24 magyar, 45 tót, 3 sváb, 43 horvát és 16 román. Indiana államban ment 25 román. Wisconsinba utazott 15 magyar, 20 tót, 32 sváb, 24 horvát. California államban 7 horvát ment.

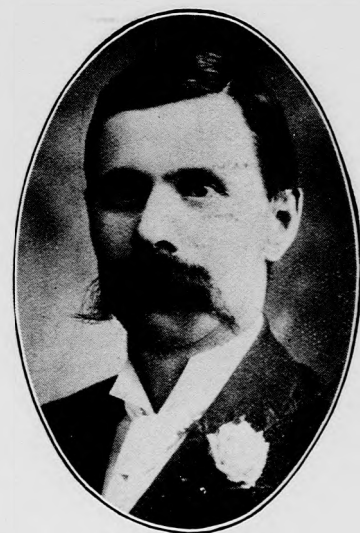
KONTA SÁNDOR A MAGYAR MENHÁZ JAVÁRA. Említettük, hogy Konta Sándor hazánkba és a Bevándorló munkatársra a minap Londonba és Budapestre utazott. Elutazás előtt száz dollárt küldött a new yorki segélyegylet elnökének a magyar menház javára.

KARÁCSONYFA A MAGYAR MENHÁZBAN. A new yorki magyar menház vezetősége mint minden esztendőben, az idén is gondoskodott arról, hogy a bevándoroltak, akik a menházban laknak, karácsony estéjén ne érezzék elhagyatottságukat. Csütörtökön este karácsonyfát állítanak fel a menházban. Az ottlevők ajándékokat kapnak és ünnepi lakomában részesülnek.

MAGYAR FÖLD AMERIKAI MAGYAR TEMETŐBEN. A még főt. Perényi László plébános ur idejében megvásárolt perth amboji római kath. magyar temetőben nemsokára — edesekben fognak pihenni számkivetésben elhunyt magyar honfitársaink. Grósz Ferenc plébános ugyanis kérvényt küldött Budapest főváros tanácsához, hogy a magyar temető részére Rákos mezejéről küldjenek magyar földet. Amennyiben a kérést feltétlenül teljesíteni fogják, nemsokára szép magyar ünnepély keretében fog a perth amboji magyar temetőben a magyar hazánkba érkező föld szétbontani.

NEW YORKI MAGYAR REPUBLIKÁNUS KLUB TISZTÜJTŐ KÖZGYÜLÉSE. A new yorki magyar republikánus klub csütörtökön tartotta meg tisztújító közgyűlését. Egyhangúlag lettek megválasztva: elnöknek Braun Márkus, alelnököknek Hirsch Bernad és Somlyó Arnold, jegyzőnek Neustadt Zsigmond, levelező-titkárnak Euphrat Ernő, pénzügyi titkárnak Gír Pál, pénztárosnak Kiss Emil, ajtóőr Löffler Ödön.

A PASSAICI MAGYARSÁG VEZÉRE ÉS BARÁTJA. A passai magyarországi vezére és barátja: Ricsák János, aki épp most készülődik arra, hogy bankárokságának tizedik évfordulóját megülsje. Ez a tíz év, melyet Ricsák János mint magyar pénzküldő, közgyűző és hajójegy-árusító Passaicban eltöltött, szakadatlan munkának, a legbecsületesebb törekvésnek és a magyar érdekek áldozatkész felkarolásának tiz esztendeje. Ricsák János üzletember. De szívvel dolgozó üzletember. Munkája után meg kell élnie. De törődik azzal, hogy mások is megélhessenek. A passai magyarok ügyes-bajos dolgait Ricsák János mindig készségesen a magáévé tette, eljár, pénzt költött, ha honfitársaink érdeke ezt megkövetelte. Innen van az, hogy Ricsák Jánosnak 127 második utca alatt levő üzlethezlyése valóságos bucsujáróhelylyé lett. Nemesak pénzüket küldik ott haza a magyarok, nemesak hajójegyket vásárolnak ott, nemesak okmányokat hiteltelítetnek, de eljönnek panaszaikkal, hogy tanácsot kérjenek, eljönnek bajjaikkal, hogy irt kapjanak azokra. És Ricsák János szíve és zsebe sohasem hagyta eszben azokat, akik hozzája fordultak. Ugy halljuk, hogy egy mozgalom van alakulóban Ricsák János üzleti jubileumának minél fényesebben való megünneplésére s ez értesülésünk szerint abban a mozgalomban részt vesznek a passai amerikai közélet el-

kelőségei is. Mert hát Ricsák János ismerik és becsülik a politikai tényezők is, akik ismételve megítették őt iskolai tanácsossá, amely minőségben Ricsák János ugyancsak azon volt, hogy a magyarság érdekét szolgálja, amint hogy ott látjuk őt minden hazafias és politikai mozgalomban. Ricsák János mint üzletember a pontosság és lelkiismeretesség mintaképe, mint magyar jóindulatú és áldozatkész, mint magyar lelkes és tevékeny. Ennél a három tulajdonságánál fogva szerették őt meg a passai magyarok, akik nála jobb vezető és jobb barátot sohasem könyörögtek volna le a Gondviselőstől. Üzleti jubileuma emel fogva, úgy értesülünk, a passai magyarság ünnepnapjává fog kialakulni.

LENGYEL SÁNDOR ELLEN EMELT VÁDAT ELEJTETTÉK. Ismételve adtuk hírt Lengyel Sándor Readingen lakó honfitársunknak bajáról. Lengyelt, mint azt annak idején megirtuk, egy veszekedő természetű honfitárs megtámadta. Lengyel revolvert rántott, de nem lött. Ellenfele kivárvarta kezéből a löszerszámot, amely elcsúszott az ellenfél kezét sértette meg. Emiatt emelték ellene a megkísérelt gyilkosság vádját. Kedden volt a tárgyalás Readingen. A tárgyalásra Thodorovich philadelphiai konzul felkérésére Pirány Jenő ottani kollegünk ment el tolmácsnak. Az ügyész a tanuk kihallgatása után elejtette a vádat.

KARÁCSONYI ISTENITISZTELETEK SORRENDEJE A 14-IK UTCA ÉS 2-IK AVE. SARKÁN LEVŐ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ-NÁL. Lelkészt: tisz. Harsányi László. Karácsony első napján, 25-én d. e. 11 órakor ünnepi istenitisztelet a nagytemplomban [bejárat 2-ik Ave.], amely a new yorki magyar református templomok között a leghatalmasabb. Ugyancsak alkalommal az Uri szentevacsora jegyei is ki fognak szolgáltatni a hívek számára. Az istenitiszteleten az egyház vegyes kara fog énekelni. — 25-én, este 8 órakor istenitisztelet. [Bejárat 14-ik utca.] — 26-án, szombaton este ifjúsági gyűlés, melyen bárki részt vehet. — 27-én, vasárnap d. e. 11 órakor istenitisztelet. — 31-én, este 8 órakor 6-estendei, január 1-én üjlesztendei istenitisztelet. — Január első vasárnapján nagygyűlés, tisztviselőújítás, az egyháztagoknak névszerinti felolvasása, új tagok felvétele, az egyházi vagyion és adakozások kihirdetése, a felekezeti külső iskolai bizottság jelentése. — Lelkészlakása: 210 2-ik Ave.

FELHÍVÁS A NEW YORKI MAGYAR EGYLETEKHEZ. A New Yorki Első Magyar Önképző Egylet ez idei, december 31-én megtartandó pa-

rasztbálján, melyen az egylet egyuttal fennállásának huszadik évfordulóját ünnepli, magyar képviselőválasztás is lesz. Minden egylet, mely legalább husz taggal lesz a bálon képviselve, maga is állíthat fel egy képviselőjelöltet, akár kormánypárti, akár ellenzéki, akár szociálista programmal. A megválasztott képviselőt értékes jutalomban részesítik, azonfelül szabadjegyet kap az Önképző-Egyletnek egy éven belül megtartandó minden mulatságára. Kívánatos, hogy az egyletek minél sürribben jelentkezzenek a mulatságra s mutassák meg az önképzőknek jubileum alkalmából testvéri ragaszkodásukat.

A BRIDGEPORTI MAGYARSÁG GYÁSZSA. Talán egyetlenegy gyászcseset sem érintette oly mélyen e hatalmas magyar kolonia minden rétegét, mint a napokban elhalálozott néhai *Dezso István*. Szombati Katalin elhunyt. A nagy kiterjedésű család minden egyes tagja közös halottjának tekintette a derék, jó nőt és áldott emléki, édes jó anyát, mely részvétükkel igyekeztek enyhíteni az özvegyen maradt férj és az árvámaradt gyermekek enérsztő fájdalmát. Nyolcz árva gyermek maradt az elhunyt után, kik közül a legnagyobb 20, a legkisebb alig másfél éves. A drága halottat f. hó 15-én, kedden délután temették a református lelkész közreműködésével a Pine streeti ref. nagytemplomból. A részvét imozás módon nyilvánult meg, óriási néptömeg kísérte a koporsót, ami anyuival inkább megmagyarázható, mivel a Dezso-család fontos és előkelő szerepet játszott mindig a magyarság társadalmi életében. Maga a gyászoló férj az egyháznak alapító tagja, annak presbiteres s több éven át hűségos gondnoka volt. Viselte a hatalmas „Rákóczi Egylet”-ben és a „Református Egylet”-ben is az elnöki tisztséget.

A gyászszertartás a háznál délután 2 óra 30 perczkor kezdődött. A ref. énekkar mélabus gyászdala után tisz. Harsányi László new yorki ref. lelkész mondott fekkölt szármalásu imát, melyet gyakran felbeszékített a gyászoló tömeg hangos zokogása. Majd az énekkar gyönyörű éneke után a mintegy 1000 fere menő tömeg gyalog kísérte a koporsót a közellevő ref. templomba. Itt tiszteletes Harsányi István lelkész, a család régi, meghitt barátja tartott gyászbeszédet és bucsuzótót a meghalt felett Máté V. S. alapján. Majd az összes magyar templomok harangzúgása mellett megindult a mintegy 30 kocsiból álló óriási menet. A temetőben a ref. énekkar gyászdala után tisz. Tar-nóczy Lajos mondott sirbeszédet, mely után a koporsót lassan leeresztették a sír mélyére. Az elhunyt nő 1866 nov. 22-én született Gönczön. Házasságban eltöltött 23 évet. Tagja volt a B. M. E. Szövetkezetének, a „Rákóczi” Magyar B. S. Egyletnek, mely két utóbbi egylethöl igen sokan vonultak a temetésre a „Rákóczi-Egylet” gyászszal bevont lobogóalát. Az igazak emléke áldott. Legyen az ő emléke is áldott mi közöttünk!

FÁBRY ALFRÉD ur képviseli Pittsburgban és környékén a Bevándorló-t. Ajánljuk őt ottani honfitársaink szives pártfogására.

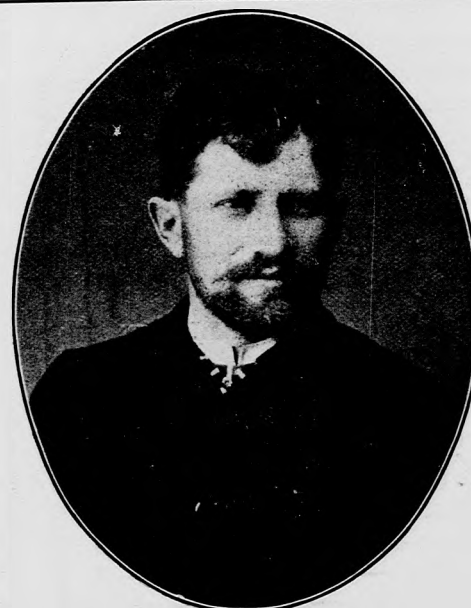
DALÁRVERSENY NEW YORK-BAN. Érdemes munkát végeztek azok, akik tavaly a magyar dalárverseny eszméjét megpendítették és végrehajtották. A tavalyi első dalárverseny fényesen sikerült. A magyarságon nyúlik, hogy a december 25-én, karácsony

Debrowszky Gyula

KÖZJEGYZŐ, PÉNZKÜLDŐ.

HAJÓJEGYÜGYNÖK.

20 Avenue B, New York.

Tizenötezer dollár

BIZTOSÍTÉK NEW YORK ÁLLAM PÉNZTÁRÁNÁL

Hatezer dollár

A HAJÓZÁSI TARSASAGOKNÁL.

ELFOGAD MINDENEMŰ ÜGYVÉDI ÉS KÖZJEGYZŐI ELVÉGZENDŐKET.

NE FELEJTSÉK EL A CZIMET:

20 Avenue B, New York.

nappján a Lexington Operaházban megtartandó MÄSODIK magyar dalverseny még fényesebbé alakuljon. A verseny Hoenning O'Carrol báró new yorki konzul védnöksége alatt fog lefolyni. A dalversenyen a new yorki passaicai, elizabethportli, newarkli, philadelphiai és bridgeportli magyar dalárdák fognak résztvenni. A nyertes dalárdákat értékes díjakkal fogják kitüntetni. Dalverseny után hál lesz. — A new yorki és környékbeli magyarságnak különösen a lelkére kötjük a dalversenyen való tömeges megjelenést. Dalban él a nemzet! Aki a dalt és a dalban a nemzeti művészetet és nemzeti nyelvet ápolja, hazafias munkát végez. — Végeztül megjegyezzük még, hogy a new yorki magyar dalverseny iránt a magyar kormány is érdeklődik s Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter értékes díjat, ezüstserleget ajándékozott.

HÍREK A BRIDGEPORTI MAGYAR REF. EGYZHÁZ KÖRÉBŐL. Közli: Harsányi István ref. lelkész. **KERESZTELÉSEK.** 1. Ször Tomá Jolán, Ször József és Balogh Juliánna gyermeke. Keresztszülők: Mató István és Kozma Mária. — 2. Nyilas István, Nyilas János és Pikor Juliánna fia. Keresztsz.: Havanus Árpád és Pikor Mariska. 3. Makó Erzsébet, Makó János és Hajduk Anna leánya. Keresztszülők: Moskó György és Csorba Borbála. — **HALÁLOZÁSOK:** 1. Iván József Gyula, Iván József és Szombati Róza másfél éves kis gyermeke. Temetése 1908 decz. 4. — 2. Mészáros István, Mészáros Sándor és Sterba Erzsébet negy éves kis leánya. Temetése decz. 11. — 3. Gólya Csabai András, néhai Karap-Csabai András és Bodnár Erzsébet 24 éves fia. Temetése decz. 13-án. — 4. Dezső Istváné, szül. Szombati Katalin, Dezső István neje, 42 éves. Temetése 1908 decz. 15.

KARÁCSONYI ISTENITISZTELETEK. A reánk következő nagy ünnepek alatt a bridgeporti ref. nagytemplomban a következő időben tartanak istenitiszteletet:

Bübbánati könyörgések: decz. 21., 22., 23., hétfőn, kedden, szerdán este 7 órakor.

Karácsonyfa-ünnepély, karácsony világnapján, azaz decz. 24-én, csütörtök este 7 órakor a vasárnapi iskola növendékei részvételével.

Ünnepi istenitisztelet: decz. 25., 26. és 27-én, karácsony első, második és harmadnapján, d. e. 10 órakor és este 7 órakor. Karácsony első napján délután az Urnak szent asztala is meg fog terítettni a hívek számára.

Ösztendő napján este 7 órakor hálaadó istenitisztelet.

Új év első napján d. e. 10 órakor és este 7 órakor ünnepi istenitisztelet, ez alkalommal lesznek az egyház anyakönyvi adatai, egész évben történt kiadásai és bevételai számadásai nyilvánosságra hozva.

Január 3-án a délelőtti istenitisztelet után egyházi közgyűlés, amely alkalommal ejtettek meg a választások.

Január 10-én, a délelőtti istenitisztelet után az újonnan választott presbitérium fogja hivatali esküjét letenni az Ur oltára előtt.

NÉMETH JÁNOS, V. CS. ÉS KIR. KONZULI ÜGYVIVŐ, A MAGYARSÁG MÉLTÓ KÉPVISELŐJE AMERIKÁBAN. Az amerikai magyarság legnépszerűbb és legkiválóbb alakjainak egyikét mutatjuk be a képünkön tisztelt olvasóinknak Németh János bankár, v. cs. és kir. konzuli ügyvivő személyében, ki a magyarság érdekeinek 30 éven keresztül buzgó előharcosa volt és a jelenben kifejtett munkásságával is honfitársait szolgálja.

Mint 18 éves ifjú mintegy 3 évtizeddel ezelőtt vette ő is a vándorbotot kezébe és jött ki Amerikába teljesen magára hagyva, hogy itt az újvilágban juttassa érvényre végtelen akarateréjét. Páratlan szorgalommal dolgozott, képezte önmagát és akadályokat nemismerve küzdötte le a kezdet nehézségeit, míg azon helyzetbe jutott, hogy Hazletonban bank- és hajójegy-üzletet nyithatott. Röviddel azután Wilkesbarreban megalapította második bankházát és becsületességével csakhamar kiérdemelte ugy saját honfitársai, mint más nemzetbeliek bizalmát is. Mint a magyar nép egyszerű fia, mindenütt ott volt, ahol testvéreinek segítségére volt szükségük, azok érdekeit szíven viselte és mindent elkövetett, amivel módjában volt a honfitársak javát szolgálni. Számos magyar családot mentett meg a végpusztulástól, mely áldásos tevé-

kenységének elismerésül a magyar kormány is kitüntette, amennyiben a magyar konzulatusi ügyvivőség vezetésével bízta meg. Ez időtájt már nem volt Amerikában, vagy Kanadában magyarlakta hely, hol a Németh János neve ne lett volna ismeretes és előbbi bankházainak fentartása mellett központi irodáját New Yorkba, 377 Washington St.-re tette át, hogy még szélesebb körben vehessék igénybe a honfitársak az ő szolgáltatait. Tisztes-ségével és pontos kiszolgálásával virágoztatta fel ezen üzletét is annyira, hogy ma méltán a legnagyobb és legmegbízhatóbb amerikai magyar bankárnak nevezhető.

Németh János bankházainak sokoldalúsága egyedül álló a maga nemében; gyors és pontos pénzküldésével vált ismertté és ma még fokozottabb mértékben fáradozik azon, hogy a pénzküldők igényeit minden tekintetben és teljes mértékben kielégítse. A gyors eljárás mellett arra is különös gondot fordít, hogy a hozzá beérkező pénzküldemények az ő-hazában pontosan ki is fizetessenek. — Hajójegyeket az ő-hazába, vagy onnan ide a legjobb vonalakra és legolcsóbb árakon ad el; utasainak kényelmes és akadálytalan utazására különös óvatossággal ügyel. — A legkülönbözőbb közzjegyzői és peres ügyekben szakértelmével, lelkiismeretesen és gyorsan jár el. — Mindennemű törvényes okiratot, mint adás-vevési szerződések, telekkönyvi- és peres ügyeket végez, színter tanácsokkal látja el minden hozzá forduló honfitársát és aki egyszer vele összeköttetésbe lép, az továbbra is megbízója marad, mert meggyőződik arról, miszerint Németh Jánosban igaz barátja talált.

Legújban a New Jersey államban élő magyarság egyenes kívánságára és kényelmére Passaicban, N. J. is nyitott lelkismeretes elvei szerint szolgálja ki a bizalommal hozzá forduló honfitársakat. — Gyors pénzküldés, czélzerű hajójegyvásárlás és mindenféle más dolgot intézhetnek el a honfitársak a passaicai fióküzletében is, hol mindenki előzékeny és szíves kiszolgálásban részesül. Melegen ajánljuk tehát Németh János bankházait tisztelt olvasóink pártfogásába, annál inkább, mert ő nem rideg üzletember, hanem barátja, jóakarója a honfitársaknak.

PIPÁS MAGYAROK! Hol vesztetek a dohányt? Milyen dohányt szívótok? És meg vagytok-e vele elégedve? Ugy-e, nem? Saját kárán tanul az ember! Eddig a sok mindenféle kapadomány megtanított arra, hogy milyent nem kell szívni. Most próbáljátok meg a H. RIPPEN-féle dohányt. Ninesen olyan finánszóló eltagadott, otthoni finom szűz muskotály dohány, amely ennél jobb lenne! Illatos, zamatos, gyönyörűség még látni is. Miért nem azt? Mert a kereskedő nem akarja tartani? Mert az a komisz-dohányon többet nyer? Ha jó dohányt akartok szívni, ezt szívjátok s a kereskedő fog tartani, mert ő hasznót akar. De amellett, hogy a H. RIPPEN-féle dohány legelső minőségű, még talál a vásárló minden esonagban tikeket. Akik gyűjtik a dohányban talált szelvényeket, azok között, a 20 legtöbbet gyűjtő között, minden kéthónapon 100 dollárt oszt szét H. RIPPEN, azonkívül a szelvényekért ajándékot is ad, azonfelül még két he-

tenként minden város legtöbb szelvénygyűjtőjének külön ajándékot is ad. Ugy, hogy néha megcsik, hogy egy ember két ajándékot és díjat is nyer és a szelvények kifizetik egész évi dohányköltségeit. S mindezt miért? Csak azért, mert a legjobb dohányt, a H. RIPPEN-féle dohányt szívja. Ninesen Amerikában magyar, aki a H. RIPPEN-féle dohányt legalább jó hírével ne ismerne és ninesen magyar, aki egyszer megkóstolta, hogy ne mindig a H. RIPPEN-dohányt szívja. De kell is, hogy jobb legyen minden más dohánynál. Hiszen H. RIPPEN tízszer annyi dohányt árul, mint bármely más dohánykereskedő. Magyarok! Pipás magyarok, ne feledjétek el, hogy a legjobb dohányt H. RIPPEN, Perth Amboy, N. J. árulja.

FELHÍVÁS KLEIN JAKAB RÉSZÉRŐL. Igen tisztelt honfitársak! Most négy osztendő annak, hogy megalapítottam a Duquesneban székelő „American Savings and Trust Company”-t 175.000 dollár alaptőkével és felesleggel. Tettem ezt pedig azért, hogy ezáltal üzletkörünket kibővítsük és az amerikai közönséggel is üzleti összeköttetésbe lépjünk. Résztvényeseink nagyobb részét a mi honfitársaink lévén, ezek pedig az utóbbi rossz év hatása alatt nagyobb részét az ő-hazába távozván, részvételük kérészögesen beváltottam és őket kifizettem. Ezáltal mai nap már minden részvény az én tulajdonomba ment át, vagysis az egvedáli részvényes csak én vagyok, amely azt jelenti, hogy az „American Savings and Trust Co.” tisztán az én tulajdonomba ment át. Mivel azonban egy Trust Co. vezetése nagyon sok kiadásba és költségbe kerül, sokkal jobbnak láttam e bankot magánbankká alakítani, amely tisztán csak honfitársaim érdekeit fogja szolgálni és azok támogatásával fog foglalkozni.

A 16 North Duquesne Ave., Duquesne, Pa., alatt létező amerikai Takaré- és Hiteltársulat ezáltal megszűnik és ugyane helyen, saját házamban, Jacob Klein név alatt egy pénzváltó, hajójegy- és pénzküldőiroda fog működni, a mely épp úgy, mint pittsburgi és homesteadi irodámban, ugy itt is mindig készsögesen leszek honfitársaim segítségére.

Mindezeket tudva, felszólítom mindazokat, akiknek az „American Savings and Trust Co.”-nál betétkönyvecskék vannak, hogy azokat **OKVETLEN HOZZÁK BE LESZÁMOLÁS CZELJABÓL,** mert mindazok, akik könyveiket be nem hozták, kénytelenek volnának a leszámolás czéljából a Pittsburgban levő „NATIONAL BANK OF WESTERN PENNSYLVANIA” nevű bankba menni, amely intézetnek szintén egy nagy részvényese vagyok és amely bank egyike Pittsburg város legnagyobb bankjainak. Alaptőkéje \$500,000.00, feleslege \$500,000.00 és cselekvő vagyonja az 1908. évi november hó 27-én kiadott hivatalos kimutatás szerint \$4,329,800.35. Midőn tehát ezáltal is köszönetet mondok tisztelt honfitársaimnak az eddig belém helyezett bizalomért, arra kérem önöket, méltóztassanak továbbra is jóindulatukban részesíteni és jövenői üzletemet pártolni. **SAJÁT ERDEKÜKBEN KÉREM, NE MULLASSZAK EL KÖNYVEIKET BEHOZNI.** Duquesne, Pa., 1908. évi december hó 8-án. Hazafias tiszteltetl **JACOB KLEIN.**

TISZTA SÖR.

A magyar ember szereti az italt. Szeretik azt a Trentonban élő magyarok is. Azonban nem mindenkinek telik jó magyar borra. Iznak hát sört. És az őt centért a koresmában eléje tesznek különféle, sörnek hazudott kottyaléket, holott ugyanazért az őt centért kaphatna tiszta, a sörfőzés művészete szerint készített árpalát.

Csak kéni kell a jó sört, mert a néma gyermeknek az édesanyja sem érti meg a szavát. Kéni kell a trentoni **PEOPLE'S BREWING COMPANY** sörét. Ez a sör Trentonban készül. A gyár ott van a **Lalor és Lamberton** utcák sarkán és megtekinthető mindenki által, aki még nem látta és látni akarja, hogy miképp főzik a sört.

A **PEOPLE'S BREWING COMPANY** által előállított sörben megvan minden kellék, amelyet tiszta, jó és egészsöges sörhöz adni kell. Nem okoz se felfájást, sem egyéb betegséget. Miért igyunk hát egészsögtelen italt, amikor ugyanazon a pénzen kaphatunk jót és egészsögeset.

FRANK APÁTHY

ÁLLAMI KÖZZJEGYZŐ

8820 Buckeye Road, S. E. Cleveland, O.

PÉNZT BIZTOSAN ÉS GYORSAN KÜLD MAGYARORSZAG MINDEN RÉSZÉBE.

HAJÓJEGYEKET MINDEN HAJÓVONALRA ÁRUSIT.

TÜZ ÉS ÉLETBIZTOSÍTÁSOKAT ESZKÖZÖL-HANGSZEREKET ÉS MAGYAR KÖNYVEKET ÁRUSIT.

SZIVAR, DOHÁNY ÉS IRÓSZEREK KAPHATÓK NÁLA, VALAMINT

Importált hazai dohányok.

HUSZÉVES JUBILEUM

A NEW YORKI ELSŐ MAGYAR ÖNKÉPZŐEGYLET 1908 évi december 31-én tartja rendes évi

NAGY PARASZTBÁLJÁT

A „SULZER HARLEM KASZINÓ ÖSSZES TERMEIBEN.

A bál alkalmából magyar képviselőválasztás is lesz bemutatva. JEGYEK ELŐRE VÁLTVÁ 25 CENT, A PENZTÁRNÁL 50 CENT.

PAHOLYÜLES 1 DOLLAR.

JUHÁSZ S. JÓZSEF

BORNAGYKERESKEDÉSE.

Összes boraimat magam sajtolom, a legjobb fajta elsőrendű szőlőkből. Boraim tisztaságáért teljes felelősséget vállalok. Több éves kitűnő boraim boripczemnek idáig is a legjobb nevet szereztek meg. Tessék irni az árakért. Vidéki megrendelesek pontosan teljesítek. Szükségletemről előre gondoskodom, — de a korai hideg miatt sok helyen nem lesz bor, — ezért kérem azon t. vevőimet, akik új bort akarnak vásárolni, sziveskedjenek rendeléseiket mielőbb megtenni.

8716 WOODLAND AVENUE, CLEVELAND, O.

Bokor Ferencz

VILLANYERŐRE BERENDEZETT:

Könyvnyomdája

157 EAST — 4th STREET, New York, N. Y.

EGYLETI NYOMTATVÁNYOK KÜLÖNÖS KEDVEZMÉNYBEN.

Minden levélbéli megkeresésre tüzetes választ.

GYORSAN, IZLESEN ÉS ÖLCSŐN KÉSZÍTETNEK:

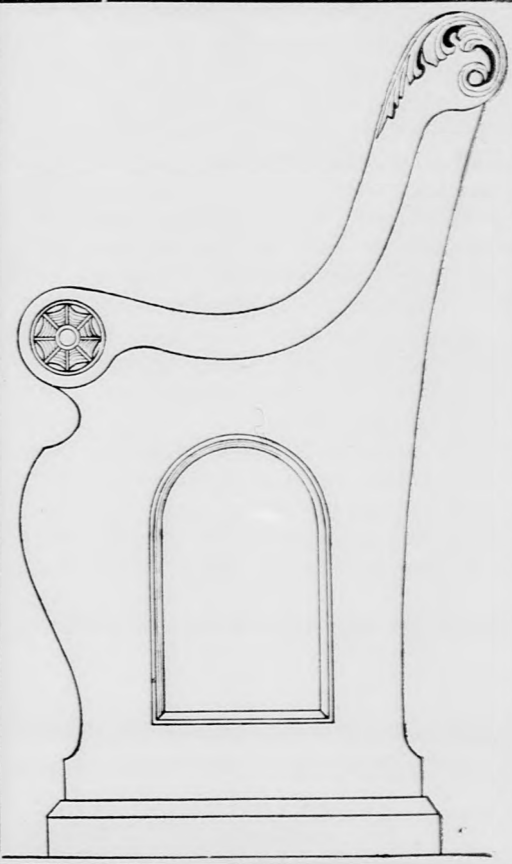
Névjegyek, Czékkártyák, Levélpapirfejek, Borítékfejek, Nyugták, Számlák, Egyleti tagsági könyvek.

GYORSAN, HIBATLANUL ÉS ÖLCSŐN KÉSZÍTETNEK:

Alapszabályok, Körlevelek, Plakátok, Színlapok, Beléttjegyek, Banküzleti és Közzjegyzői Nyomtatványok.

CLEVELAND, O.

TEMPLOMBERENBEZÉS, ISKOLAPADOK ÉS CSUKÓSZÉK-GYÁRA. MINDENNEMŰ MEGRENDELÉS PONTOSAN ESZKÖZÖL-TETIK.

VANNEST, COLMAN & COMPANY

39 EAST STATE STREET, TRENTON, N. J.

Csak a legjobb kész férfiruhákat árulja, mérték után is készíti.

LEGJOBB TRENTONI RUHAÜZLET.

Aki a „BEVANDORLÓ”-ra hivatkozik, JOBB KISZOLGALASBAN részesül.

VALÓDI, HAMISÍTATLAN

CALIFORNIAI VÖRÖS ÉS FÉHER BOROK

GALLONJA 50 CENT.

CSAKIS HORDÓKBAN SZÁLLITTATIK 10 GALLONTÓL FELFELE. EGY EGÉSZ HORDÓ KÖRÜLBELÜL 50—53 GALLON. Egész hordó rendelésénél a hordót nem számítjuk.

INDEPENDENT WINE COMPANY

A HEDGESIDE WINEYARD, NAPA, CAL.

NEW YORKI KÉPVISELŐJE:

MOLNÁR SÁNDOR

290—291 WEST STREET, NEW YORK.

Rendelések e czimre küldendők.

LIVIO FŐHADNAGY.

Írta: *Pekár Gyula.*

— Regény két kötetben. —

[Tizenegyedik folytatás.]

Livio elgondolkozott. Esze egész tisztult. Felrehevta Radern Gidát. — Te, ez az ember pofonvágta a katedot, — itt baj van... Végignézett a szárnalmas segédekén. Szeme villogott, finom termete aczélosan egyenesedett ki. — Ennek az embernek meg kell halnia — gyep alá fogom tenni... Gida helyeslőleg bólintott a fejével. — Tartalékos tiszt, megverekedhetel vele... Legalább tisztességesen hal meg... Esetleg valamikor váltót hamisít s bőrtőbe kerül, — de így gavalérosan pusztul el. S ami fő, a monarchia legjobb lövőjének a kezétől... Livio önhittén mosolygott. De aztán nem figyelt többet Gida szavaira. Minden gondolatát Kende Lipót dr. elpusztítására összpontosította. — Ma kissé ittam, reszket a kezem, de azért, ha abban a kabátban áll ki, amiben ma a földhöz vágtam, kilövöm husz lépésről a piros szegfűt a gomblyukából... mint a tubarózsát annak a szegény Daneburg Anzelmnek... Aztán felkaczagott: piros szegfű, mily talni előkelőség... — No, de legalább nem teszi fel többet... — Hallja, édes Skrobák, — monda aztán a vállára ütve a tanítónak, ki önkénytelenül haptákba meredt, — mondja meg, izé — annak az urnak, hogy megadom az elégtételt, s neki mint tartalékos tisztnek, századom tisztel közül két urat, p. o. méltóságos báró Donhofen főhadnagy és méltóságos báró Szentinczey hadnagy urat rendelkezésére bocsátom... A sógor helyeslőleg integetett s megkönnyebbülve igyekezett az ajtó felé. A tanító gondolkodott: — És kérem, hát akkor mi mitevők leszünk? Livio felkaczagott. — Isznak velünk egy pohár konyakot... — Gyere már, te pupák... — morgogá mérgesen a sógor. * * * Bejelentették az esetet a beteg Mord [von Loewenmord] kapitánynak. A vastag esch helyeslőleg bicezentett hízott vörös nyakával. Dodót és Darit adták neki segédekül...

Dodó és Szentinczey csakugyan még az este elmentek Livióhoz és megállapodtak a szükséges intézkedésekben. Livio Radern Gidát és Bonbont vette segédekül. Schwarcznek, az ezredorvosnak ízentettek, hogy a nagy bőrdönt hozza ki, mert... esetleg baj talál lenni. A jó doktor a fejét esőváltta, — felkelt ágyából s szorgalmasan tisztogatta késő éjfélig elrozsdásodott lanczet-táit. * * * Másnap reggel hatkor Livio segédekével és a doktossal már kint volt a „makkos” erdő egy tisztásán. Livio hazaküldte legényét, a hetyke Forintos Pétert a lovával... — Mondd meg az ordináncznak, hogy félóra múlva a „Carolat” felnyergelve küldje értem. Kirukkolok a százzal. — Igenis, a „Calorat”, főhadnagy uram. — „Carolat”, számár! — ordítá mérgesen Rodakovszky, — mars — mehetsz... — Te, Schwarcz, — folytató aztán, — adj egy kis konyakot. Kende dr. egy briekába ültette segédekét, mely recsegye, zakatolva érkezett az erdőbe. A tisztás sima, fiatal gyepen aztán nesztelenül gördült tova a jármű. Felálltak. Gida végiglovagolta gyalog steeplechaseben a husz lépést s Dodó kivette a pisztolyokat. — Szegény ördög, — gondola Szentinczey — egy árva civilizista emnyi katonát közt! Kende dr. hatalmas alakjával még mindig ott állt a kocsit mellett s igen korrektil viselkedve, várta segédekét rendelkezését. Csakugyan abban a tegnapi kabátban volt, még az a hervadt piros szegfű is a gomblyukában maradt. Bizonyosan egész éjjel az öreg Salamon ágya mellett virrasztott, ki lábba esett. Dodó, ki még mindig dühös volt, a miért tegnap egy kellemes látogatásban zavarták, onnantól töltött, aztán kötelességének tartotta, hogy pár szó szóljon a „civilizistához”, kénytelen udvariassággal, mosolygva lépett hozzá... — Bocsánat, — jól tud ön löni? Kende udvariasan, szerényen nézett rá. — Bizony nem igen tudok én... inkább atletikával és tornázzással foglalkoztam. — No, szegény ördög, — gondola Dodó s eszébe jutott valami, ami minden párbajnál eszébe szokott jutni, a melynél Rodakovszky az ellenfél: t. i. mily esodulatos, hogy egy oly rózsás,

piros arc, mint ezé az erőteljes fiatal emberé, mely most él, mozog, reményteljesen néz az égbe: pár perc múlva hogy fog a gyepen vonagolni, szájából hogy fog ömleni a vér, hogy fog sárgulni, fehéredni, borzasztóan fakulni... És egy kételkedő fintorral nevette el magát. Livio, ki Gidával a jövő évi brigádmánövről beszélgetett, egyszerre felbeszakította a társalgást. — No, áll a fogadás: husz üveg pezsgő, ha nem találom el a szegfűt. — Áll! — sugá Gida. Biztosan tudom, hogy tiz centiméterrel hátrább fogsz találni, — tegnap sokat ittál s karod önkénytelenül vállfelé, szájad felé hajlik... Radern nagyot nevette ötletének. — Uraim!... — kiáltá Dodó kiméren: tehát... Kezeikbe adták a pisztolyokat. Kende dr. szerényen, szívélyesen megköszönte, Livio azonban nagyot káromkodott. — Hamar már, — sohse végzünk hát?! Soha ilyen szerencsétlen naptól! — Gida, fogd a cigarettámat... — s Livio az égő gianaclist odaadta Radernnek. Azonban meg volt írva, hogy ez a párbajnap a Rodakovszky kifejezése szerint „peches”-nap legyen. Oly szép volt ugyanis a tavaszi hajnal, hogy se Schoenhoffné, se Andree nem tudtak ötnél tovább aludni, hanem csak úgy pongyolában kifutottak a verandára. A szemükbe áradó rózsaszín tavaszi fény mindegyikük arcát kellemesebbé, barátságosabbá tette a másik előtt. — Kilovagolunk, mama? — Épp ezt akartam mondani — szólt Schoenhoffné. A szép Melanie híres lovasnő volt. Egyszer a Praterben még a királynak is feltűnt. Félóra múlva már ott trappoltak a gyakorlótéren túl: mögöttük egy vén, tizenhétmarkos irlandin, mely az öreg generálisnak a charge-lova, az óriás terméti inas döcögött. — Amoda moerasas még, méltóságos, — dörgé Iván, — menjünk a makkos felé. Aztán egy galoppban elvágattak a sűrű kis erdőbe. A lovak szilaj örömmel, nyerve száguldtak a fák között. — Hamar, — olvass hámat Dodó, lódobogást hallók! — kiáltá türelmetlenül Gida. Kende Lipót dr. férfiasan düllesztte ki hatalmas mellét. Izmos kezében ügyetlenül állt a párbajpisztoly. — Egy — kettő — — három! Az illatos tavaszi légben, halotti esend közepette, nagyot dördült egy pisztoly: a Livio pisztolya. Akkor

volt csak a füstje, mint egy jókora cigarettapöffenet, mit valami hetyke ember kávéházban a másik szemébe fúj. Schoenhoffné és Andree összerzezentek, lovaik pedig elvadulva, száguldtak előre, épp neki a tisztásnak s ott egyszerre, mint lezövekeltek volna őket, remegő inakkal megálltak. — Löttek... — akará kiáltani a leány, de torkán akadt a szó. Szinte megkövesedve bámultak mindketten a néma csoportra. A tulsó oldalon a fűben fetreggett egy szélesvállu ember. Arczezal bukott a gyepre, karjai a reszkető tenyerekkel, tehetetlenül fordultak ki, vállai vonaglottak, mintha sirt volna. Lábai val kissé elszápadt, akár a jökéví gyerekek. Egyszerre aztán abbamaradt a testben minden mozgalom. A doktor, a nagyhasú kis Schwarcz, lihegye tipegett feléje. Mellettük, — közvetlenül Andree előtt — állott Livio fekete nadrágban és tulkaresu fekete bluzban. Ajkai haraggal tapadtak egymáshoz. Orrlikai, mint a vértzagoló ragadozóknál, kitágultak. Kedvetlenül, boszankodva fordult meg. Főlemel kezében hátra engedé a füstölő pisztolyt s visszalépett, mint egy utat engedve Schoenhofféknak. — De a lovak egész meg voltak rökönyödve. Livio elvörösödött, — dühbe jött: — Csak tovább, — tovább! Szép nap van, méltóságos asszonyom, — jól esik a sétalovaglás — hop, — holá, Adrienne! galop, — mars... Kihuzta a Radern Gida eszímája szarából lovagló pálezáját s végigvágott az Andree lován. — Maga vén számár! — ordítá aztán éktelen dühvel Ivánnak, nem tudja sarkantyuba kapni a lovat! — De már nem volt szükség rá! Az Andree lova s vele együtt a másik kettő, helyből ugorva, pillanat alatt eltűnt a tisztásról. Livio átvette a még mindig égő cigarettát Raderntól s felült lovára, mely épp akkor ért oda az ordinánczezal. — No, vesztettem? — kérde Gidától, ki a halottól tért vissza. — Amint mondtam: négy centiméternyire balra a virágtól: sokat ittál tegnap, Livio... Livio elkáromkodta magát. — Hát biz' isten, még husz üveg pezsgőbe kerül a komédia. Szegény fiu! Végtelen sajnálom az öregem... Hogy is hívták? Senki se tudta a nevét. Schwarcz doktor akkor ért oda könyökig véresen. Egy levelet tartott a kezében. — Ez a zsebélő eszűtött ki, — mon-

dá: özv. Kende Lipót dr.-nének van címezve... Szegény ember... — Oh, igen, így hívják... — morgá kedvetlenül Livio, — ej, — ej, pofon tudhám ütni magamat... S egy galoppban hazavágtatott. A halogat már megfordították. Hanyatt feküdt s füves szemével merőn bámolt a tavaszi reggeltől káprázatos égre, — mintha azt a paesirtát nézte volna, mely a magasban épp felette szántott. A Schoenhoffék lovai még mindig eszeveszett mars-marsban száguldtak. Andree eleresztette a kantárszárát s irtózva, remegve bámolt maga elé. — „Lelötte, mint a kutyát...” * * * — Elég lesz már a galoppból, méltósága, — dörmögé a nagy Iván. Trappba estek, aztán lépésbe és úgy mentek haza. Andree még mindig meredt szemekkel bámolt maga elé; szinte hipnotizálta őt az a rettenetes látvány. Látta azt a vonagló, kapálódzó alakot, amint arczezal a földet turta s látta Rodakovszkyt, mint a kegyetlenség érzebeöntött szobrát, hidegen, felémelt füstölő pisztolyával. — Lelötte, mint a kutyát, — ismétlé a levegőbe bámulva s eszébe se jutott afelett gondolkodni, hogy vajjon ki lehet az a szerencsétlen halott. Anyjára pillantott; a szép Schoenhoffné nyugodtan lovogott mellette, s csak olykor szolt hátra Ivánhoz, s uj istálló felől kérdezősködve. Az ő korában a nők nem oly romantikusak már; biztosra vette Liviót, s megnyugodva e gondolatban, valóságos gourmandériával készült szerelmének elköltéséhez, mint ahogy az ember ehéd előtt szája szélét nyalogatva, előre örül a terített asztalnak... [Folytatása következik.]

Cosmopolitan Drug Store --

B. M. MICHNAY,
tulajdonos.

316 CHESTNUT ST. JOHNSTOWN, PA.

Valódi hazai gyógyszerek a legolcsóbban kaphatók. Arczenőcsök, szépség-szerek. Minden magyar ember forduljon bizalommal oda. Kéri a magyarok pártfogását.

HUSZEZER DOLLÁR BIZTOSITÉK

A MAGYARSÁGNAK ÁLLAMILAG ENGEDÉLYEZETT PÉNZKÜLDŐJE. — MAGYAR KÖZJEGYZŐ.

WÁRADY LAJOS

449 South Broad Street, Trenton, N. J.

PONTOSAN, OLCSON ÉS GYORSAN KÜLD PÉNZEKET AZ Ó-HAZÁBA.

HAJÓJEGYEKET, MINT MINDEN HAJÓVONALNAK JOGOSÍTOTT KÉPVISELŐJE, MINDEN VONALRA ELAD.

Ügyeljen mindenki erre a címre:

Wárady Lajos,
449 S. BROAD ST., TRENTON, N. J.

Elce:

PONTOSSÁG, LELKIISMERETESSÉG ÉS JUTÁNYOSSÁG.

ELAD ÉS VESZ HÁZAKAT ÉS TELEKEKET.

HAZAI PERES ÉS KATONAI ÜGYEK ELINTÉZÉSÉT ELFOGADJA ÉS GYORSAN LEBONYOLITJA.

Hazai Dolgok.

Az aggyastján milliói.

BUDAPEST. A múlt héten halt meg Gelléri Izabó János és pompával helyezték örök nyugalomra. Amikor felbontották a végrendeletet, amelyből kiderült, hogy a kilencven esztendőős öreg ur két milliónál nagyobb vagyonát nagyrészt jótékony célra hagyta, a főváros díszsírhelyét adott neki. A temetés napján aztán, amikor már nem lehetett a sírhely dolgában változtatni és a főváros középületeire gyászlobogót tűztek ki, megdöbbentő felfedezés történt. Battik Sándor galahocsi földbíró és felesége, Fülepp Gizella megjelentek a VI. kerületi járásbírószágon és egy újabb végrendeletet nyújtottak át Malatinszky bírónak. A végrendelet csak néhány héttel ezelőtt készült és Gelléri Izabó János semmire sem írt ki benne korábbi végrendeletét. Jótékony célú hagyományozását visszavonta, rokonait elítéli az örökségtől és a főváros középületeire gyászlobogót tűztek ki, megdöbbentő felfedezés történt. Battikot és feleségét, továbbá azt a négy tanút, akik a végrendeletet aláírták és részesei voltak a hamisításnak, mindjárt letartóztatták.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

A végrehajtás halottja.

BUDAPEST. Minap délelőtt néhány perczel tizenkét óra után a Kossuth Lajos-utca egyik fényes üzletében pisztolylövés dördült el. Blum Lajos, a „Blum és társa“ Kossuth Lajos-utca 14. szám alatt levő egyenruházati üzég tulajdonosa emelte maga ellen a fegyvert és halántékába lött.

Egyesült erővel.

Alapították az 1889-ik évben.

JACOB KLEIN

MAGYAR BANKHÁZ, HAJÓJEGY- ÉS KÖZJEGYZŐI IRODA.

A PENNSYLVANIA VASÚTTÁRSULAT EGYEDÜLI MAGYAR FŐÜGYNÖKSÉGE

1340 PENN AVENUE, PITTSBURG, PA. 207 SIXTH AVENUE, HOMESTEAD, PA.

KÖLDÖNK pénzt az ó-hazába gyorsan és biztosan; a legrovidebb időn belül készenlétük a pénz kiutalását igazoló eredeti irattal feloldó-vevény.

VEZŐNK és ELADUNK külföldi pénzeket, Pennsylvánia állam bankházaik nagy részét az mi látjuk el hazai pénzzel. Pénzeiket elfogadjuk megvásárolni és fizetnek kamatot; kivágásig az elhelyezük bármely hazai bankban, vagy a Magyar Királyi Postatakarékpénztárban és beszeressük az eredeti betétkönyveket.

ELADUNK HAJÓJEGYVEKET bármely hajóra a hajótársulatok eredeti árán és nagy kiterjedéssel betétkönyveket. Az utazásunk mindenütt a legelőnyösebb és legbiztonságosabb.

deán összeköttetésünkkel fogva utazásunk mindenütt a legelőnyösebb és legbiztonságosabb.

JOGI, KASZONAI, telekkönyvi és hazai paros ügyekben szakértelmünkkel szívesen és pontosan járunk el.

ELFOGADUNK betéteket a Duquesne Magyar-Amerikai Takarékpénztár és Hitelintézmény javára is.

The American Savings & Trust Co., Duquesne, Pa.

ALAPTŐKE ÉS FŐLŐSLEG \$175.000.00.

Alatt ellendörés alatt álló takarékpénztár négy százalékos betétzámokra, hol a magyarországi kamattal szemben a legbiztonságosabb érthet meg pénst.

IRJON ÁRJEGYZÉKÉRT E CZIMRE:

JACOB KLEIN

1340 PENN AVENUE, PITTSBURG, PA.

RIZSÁK JÁNOS, KÖZJEGYZŐ

MAGYAR PÉNZKÜLDŐ ÉS VÁLTÓINTÉZETE

127-2-ik UTCZA, PASSAIC, N. J.

PÉNZT a legpontosabban és lehetőleg leggyorsabban küld az ó-hazába. Az összes hajótársulatok meghatalmazott képviselője.

MINDENEMÜ közjegyzői okiratok szakszerűen kiállítanak és konzultációlag hitelesítettnek. Jogi, katonai és telekkönyvi ügyekben pontosan és lelkiismeretesen járok el.

AZ UTASOKAT SZEMÉLYESEN ELKÍSÉREM a hajóhoz.

UTBAIGAZITÁST, felvilágosítást és tanácsot INGYEN adok.

FIKÓKZLETEK:

ALPHA, N. J. WHARTON, N. J. FRANKLIN FURNACE, N. J. SOUTH BETHLEHEM, PA.

LEGOLCSÓBB ÉS LEGBIZTOSABB

HAJÓJEGYVÁSÁRLÁSRA, PÉNZK ÜLDÉSRE

SCHWABACH ÉS FIA

KÉT MAGYAR BANKHÁZA

1225 FIRST AVENUE, NEW YORK a 66-ik utca sarkán. 1431 FIRST AVENUE, a 74-ik utca közelében.

ELSŐ NEMZETI BANK, LEECHBURG, PA.

FIRST NATIONAL BANK

Összes tőke \$450.000. Beszélnek magyarul.

IGAZGATÓTANÁCS: Alfred Hicks, James Small, Joshua Klingensmith, C. J. Nieman, J. R. Long, L. W. Hicks, Geo. W. Thomson. ÜGYVEZET: Albert B. Windt.

A LEECHBURGI ELSŐ NEMZETI BANK egy Egyesült Államok, mint Pennsylvánia állam bankfelügyelete és közvetlen ellenőrzése alá tartozik. AZ ŐN BETÉTEI ezen bankban teljesen biztos és előleges felmondás nélkül bármikor kivethet.

BETÉTEIT EGY DOLLÁRTÓL feljebb posta útján is küldhet és mi azonnal megküldjük önnek a betétkönyveket. PÉNZT KÜLDÜNK a világ bármely részébe a leggyorsabb áron és a legrovidebb idő alatt.

AZ ÖSSZES HAJÓTÁRSASÁGOK hivatalosan kinevezett ügynökéi lévén, hajójegyeket nálunk a hajótársaságok eredeti árán vásárolhat. Kérjen bővebb felvilágosítást levelel. CZIM:

FIRST NATIONAL BANK, LEECHBURG, PA.

FÉRFIAK!

Kik ifjúkori könnyelműség és a természetellenes kikapongás szomorú következményeit érzik, ne essenek kétségbe, mert van még segítség, mely ezen bűnös betegség következményeit megszünteti. Kétségtelen, hogy ezen csunya szenvedély a legborzasztóbb betegségek lehet okozója; hátréncz-sorvadás, tudósra való hajlandóság, az idegbajok hosszú sorozata egész a tebodyádig. Nem is követnek el a csoda-professzorok és humbugdoktorok annyi csalást senkivel sem, mint e szenvedély szerencsétlen áldozataival. E helyen is figyelmeztetünk mindenkit, hogy lépre ne menjenek ilyen csalókák. E szerencsétlen szenvedély első következménye az ártatlannál jóvá magómlés, eleinte ritkábban, majd sürűben. A szem beesset, két gyűrűs lesz, majd gyakori félnétség, étvágytalanság, álmatlanság és idegesség gyötrik a beteget. Ezen bajok ellen egyedül szer a MERSTIS-féle SATURNIN. Ezen szer már néhány adag után megszünteti a magómlést és az elvesztett erőt visszaadja. A SATURNIN megszünteti a félelmet, a régi életkedv és ónuralom visszatér és a betegség külszint egészséges arczszin váltja fel. 1 üveg SATURNIN ára magyar utastással 1 dollár, postán küldve 1 dollár 10 cent. Egy üveg rendelve 3 üveg 2 dollár 50 cent. Postán küldve 2 dollár 75 cent. Posta-megrendelésre az előleges beküldésével (pénz, bélyeg, vagy money order) történik titoktartás mellett.

Egyedül kapható és megrendelhető a CLEVELANDI VÖRÖS KERESZT (RED CROSS PHARMACY) első magyar gyógyszerárúháza. Levelet címmezze magyarosan így: „VÖRÖS KERESZT“ MAGYAR GYÓGYSZERTÁR, 8901 BUCKEY RD Cor., 89th ST., CLEVELAND, O.

Írjon még ma a most megjelent „HASZNOS TANÁCSADÓ“ című könyvről.

INGYEN KÜLDJÜK MEG.

OLCSÓ FARMOK

NORFOLK, nyolcvanezer lakossal bíró város szélén, a déli államok kereskedelmi központján van 300 farm egymás mellett.

Hungarian Farm Colony

Kitűnő zöldség, gyümölcs és szőlőtermék, valamint búzát termő fekete föld. HUSZ holdas farm 320 dollártól 600 dollárig. Három szobás új lakóház és új istálló 4 jászág részére 200 dollárért. Négy szobás ugyanolyan istállal 240 dollár. Fizetendő a vételár harmadrésze. Felvilágosítást ad a tulajdonos

SCHAEFER & RÉDAY

103 PLUME STREET, NORFOLK, Va.

Kedd
a legé
a sváb
tődött:
ki műh
község
éppen
mire a
zét. A
ságot;
a Valde
tult a
világba
kor mo
hazaker
találta
kodott
nyékel
elszánt
zött és
mese la
szédass
Szemrel
kapott
ta vele
nyet ha
kött.
NAGY
kedő va
s emiatt
ság. Re
se siker
tént meg
jomba a
vása, m
töltésére
önéretet
akasztot
Me
PUCH

SZERENCSES DOHÁNYZÓK.

\$400.00 KÉSZPÉNZBEN

H. RIPPEN

DOHÁNY SZELVÉNYEKÉRT.

PÉLDÁTLAN AJÁNLAT:

AMA 20 EGYÉN KÖZÖTT, KI A H. RIPPEN DOHÁNYSZELVÉNYEKBŐL A LEGTÖBBET GYÜJT, SZÉT FOGOK OSZTANI 20 DARAB ÖTDOLLÁROS BANKJEGYET.

Table with 2 columns: Ugyanennyi összeget, 1909 január 1-én, 1909 márcz. 1-én, 1909 május 1-én, 1909 július 1-én.

VAGYIS HATSZOR EGYMÁSUTÁN 100—100 DOLLÁRT.

A PÁLYÁZÓKNAK LEGKÉSŐBB A DIJKIOSZTÁS NAPJÁIG KELL A SZELVÉNYEKET BEKÜLDENI.

A fenti jutalmakon kívül a szokásos ajándékokra is jök a szelvények. Különösen ajánljuk gyönyörű zsebkéscinket, melyek 75 szelvényért kaphatók.

PÁLYÁZÓK KÜLDJÉK BE SZELVÉNYEIKET AJÁNLOTT LEVÉLBEN.

KÜLÖN AJÁNDÉKOK LESZNEK KIOSZTVÁ MINDEN 2 HÉT BEN AZOK KÖZÖTT, AKIK A H. RIPPEN-FÉLE DOHÁNYSZELVÉNYEKBŐL A LEGTÖBBET GYÜJTÖTTÉK EGYBE LAKÓHELYÜKÖN.

H. Rippen, PERTH AMBOY, N. J.

SZIVJA A „HONFITÁRSOK“ DOHÁNYT.

a legényről. Néhány hónappal ezelőtt a sváb Nágocsra egy magyar ember vett...

sai folytonos hadilábon állanak idegenlöl jött társaikkal. A mult napokban az esti órákban Konnyarik Pál tiz társával együtt megtámadta az idegen munkásoktól lakott épületet.

Városi választások.

SOPRON. A város törvényhatósági bizottsági tagválasztása minap ejtetett meg igen nagy érdeklődés mellett.

dikálisok] kerültek be. Ezen váratlan, nem remélt teljes győzelemmel a reformpárt a vároházin nemcsak meg erősödött, hanem a többséget is elnyerte és így remélhető, hogy egész erejét és jövőbeni működését a város fejlődésére és gazdasági viszonyainak rendezésére fogja felhasználni és a polgárság közti békét minden tekintetben előmozdítani.

Dr. Szentpály Benjámín ORVOSTANÁR. Rendel naponta d. e. 8—10-ig; d. u. 1—2 és 6—8 órák között.

RIZSÁK JÁNOS passiaci pénzküldő budapesti irodája VII., KIRÁLY-UTCA 103 szám alatt van. Irodavezető: RIZSÁK MIHALY.

Pres.: Joseph Soisson. Cashier: E. R. Floto. THE YOUGH NATIONAL BANK OF CONNELLSVILLE, Pa.

TRENTONI GÖZFÜRDŐ

TÖRÖK ÉS OROSZ FÜRDŐK 132 NORTH WARREN STREET, TRENTON, N. J.

MAGYAROK, HONFITÁRSOK!

Ha azt akarjátok, hogy pénzetek innen tiz nap alatt az ó-hazába érjen, vagy ha a legjobb hajókra a legolcsóbb áron akartok hajójegyet vásárolni, forduljatok NÉMETH JÁNOS V. CSASZÁRI ÉS KIR. KONZULI ÜGYVIVŐHÖZ.

JOHN NÉMETH 457 WASHINGTON ST., NEW YORK.

Thomas F. Burke TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ 363 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.

RIZSÁK JÁNOST ismeri az amerikai magyarság a LEGMEGBIZHATÓBB ÉS LEGPONTOSABB pénzküldők és hajógyéjárúsitók egyikének.

J. D. Moskowitz

OHIO ÁLLAM KÖZKEDVELT BANKÁRA ÉS HAJÓGYÜNYÖKE.

KÉT BANKHÁZ

KÖZJEGYZŐI IRODA. A HAJÓTÁRSASÁGOK TÖRVÉNYES ÜGYNÖKE.

PÉNZKÜLDÉS LEGOLCSÓBBAN ÉS LEGGYORSABBAN A VILÁG MINDEN RÉSZÉBE JÓTÁLLÁS MELLETT.

J. D. MOSKOWITZ 1441 WEST DAKOTA STREET és KOSSUTH-TELEP DAYTON, OHIO.

MAGYAR JOGVÉDŐ EGYESÜLET

betegsegélyező osztályai. (HUNGARIAN PROTECTIVE SOCIETY) Pittsburg, Pa.

Elnökök: Ohegyi János, t. elnök Király E. József, alelnök Henyei Béla, pénztárnok Barna György, b. s. osztály pénztárnoka Horváth János, titkár Pogány Béla, p. ü. titkár Szabó Miklós, főügyész J. A. Metz és W. Clyde Grubb, magyar ügyész és közjegyző Dobó István, orvos dr. Király L. Béla, elnökök Kovács Rudolf, Stugner János.

MEGBIZHATÓ BANKÁROK.

E rovat alatt oly bankcégek neveztünk meg, amelyekhez honfitársaink bátran fordulhatnak pénzküldés vagy pénzbetétek céljából.

NEW YORK ÁLLAM. KNAUTH, NACHOD és KUHNE, 15 William street, New York. KISS EMIL, 104 Second Ave., New York.

NÉMETH JÁNOS, 457 Washington street, New York.

ROSETT MORITZ, 197 Stanton Street, New York. Alapított 1879-ben. Pénzküldések és hajógyéjárúsitás.

SCHWABACH MAGYAR BANKHÁZA, 1431—1 Avenue, a 74-ik utca közelében. Pénzküldéseket gyorsan és biztosan eszközöl.

PENNSYLVANIA ÁLLAM. B. HENDLER, successor to A. HENDLER SON & Co., Cassandra.

Pénzküldemények Magyarországra és Európa bármely részébe olcsón, gyorsan és biztonságosan.

FIRST NATIONAL BANK, Első Nemzeti Bank, Minersville.

Alapítóke \$500,000.00, tartalékalap és szét nem osztott nyeresemény \$75,000.00.

RÓTH JÓZSEF és FIAI, a Monongahela-völgynek legrégebbi bankháza, saját épületében, 600-ik Ave. és Locust st. sarkán, McKeesport.

Pénzküldés az ó-hazába gyorsan, pontosan a legolcsóbb árfolyam mellett. Hajógyéjárúsitás az összes vonalakra a legalacsonyabb áron mellett.

HUNGARIAN AMERICAN SAVINGS & TRUST CO. Duquesne Magyar Amerikai Takarékos és Hiteltársulat, Duquesne.

Alapítóke és főösszeg 175,000.00 dollár. Pennsylvania állam legerősebb bankháza egyik s az egyedüli magyar államilag ellenőrzött magyar bank Amerikában.

KLEIN JAKAB, magyar bank- és váltóüzlete, 1340 Penn Avenue, Pittsburg.

Megbízható pénzküldés és hajógyéjárúsitás. Kijelölt közjegyzői okiratokat és elvállalja hazai ügyeknek elintézését.

KAIL G. ÁRPAD, Uniontown, Pa.

Amerikai és hazai ügyek elintézése. Közjegyzői hitelesítés. Pontos pénzküldés.

FIRST NATIONAL BANK, Első Nemzeti Bank, Leechburg.

Összes tőke \$450,000.00. Bankbetétek elfogad. Pénzküldés és hajógyéjárúit.

OHIO ÁLLAM. PAPP MIKLÓS, 3929 Lorain Ave., Cleveland, O.

Államilag engedélyezett hajógyéjárúit, pénzküldés és közjegyzői iroda.

PERCELZ LAJOS, 532—534 Pearl street, Cleveland.

MOSKOVITZ J. D., 1441 W. Dakota st., Dayton. Közjegyzői iroda. A hajótársaságok törvényes ügynöke. Pénzküldés a világ minden részébe jótállás mellett, olcsón és gyorsan.

WISCONSIN ÁLLAM.

MERCHANTS AND SAVINGS BANK, Kereskedelmi és Takarékbank, Kenosha.

Wisconsin állam felügyelete alatt. H. B. Robinson elnök. Tőke \$25,000. Elad hajógyéjárúit minden vonalra. Pénzeket elküld a világ bármely részébe. Takarékbetéteket elfogad.

NEW JERSEY ÁLLAM.

RIZSÁK JÁNOS, 128 Second street, Passaic. Pénzküldés és hajógyéjárúit. Bármilyen okiratokat elkészít.

JOSEPH MAJOR MYERS, Phillipsburg és Alpha.

Pénzküldés, hajógyéjárúit és közjegyzői hivatal.

WARADY LAJOS, 449 S. Broad St., Trenton. Pénzküldés és hajógyéjárúit. Házak, telkek vétele és eladása.

ELSŐ NEMZETI BANK

FIRST NATIONAL BANK MINERSVILLE, PA. Alapított 1864-ben. Schuykill-County legöregebb nemzeti bankja.

Alapítóke \$50,000.00 Tartalékalap és szét nem osztott nyeresemény 75,000.00

Elfogad pénzbetéteket s a pénzt csekk alapján vagy szóbeli felkérésre azonnal visszafizeti.

Pénzküldéseket a világ bármely részébe bank- vagy postautalvány útján eszközöl.

HUNFALVY HUGÓ
Hitese ügyvéd és jogtanácsos,
— közjegyzői hivatal. —
Iroda a főpostával szemben.
231 BROADWAY New York City.

INGYEN
senki sem adhat semmit. Mindenki
tudja azonban, hogy
Herz és Deutsch
irodája a legmegbízhatóbb pénzköve-
telések azonnali behajtására, törvé-
nyes okmányok, meghatalmazások,
adás-vevési szerződések, kérvények,
köztelevények, konzulátusi hitelsi-
tések elintézésére, családi bonyolad-
mak kiegyenlítésére. Pontosság és
lelkismeretesség a jelző.
UTLEVELEKET
rövid idő alatt megszerzünk. Üzle-
tet, házat, farmot, gyorsan el-
adunk és veszünk. — Minden levél
egy czimzendő:
HERZ & DEUTSCH
179 EAST 3 ST., NEW YORK.

James J. Bowden
BUTOR, SZÖNYEG ÉS HÁZTARTÁSI
CZIKKEK NAGY ÁRUHÁZA.
547 BROAD ST., TRENTON, N. J.
Bell Phone 299 D.
Szolid árak úgy készpénz, mint részlet-
fizetésre.
Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.
Ha e lapot magával hozza, 5 percents
engedményben részesül.

Dr. Wm. Julian
FOGORVOS
186 S. BROAD STREET, TRENTON, N. J.
Tálalható 2. e. 9-től este 8 óráig. Forduljon
bizalommal dr. Julianhoz. Gondos fogműt-
tektér jóállást vállal. Interstate Phone 1024.

Scranton Savings Bank
120 és 122 WYOMING AVENUE, — — — SCRANTON, Pa.
Alapított 1867-ben. Alapított 1867-ben.
ÉSZAKKELETI PENNSYLVANIAK LEGRÉGBIBB TAKAREKPÉNZTÁRA
Ez a bank elősegíti az embert a takarékoskodásban.
Kamatokat januárius 1-én és július elsőjén fizeti.
BETÉTEK ELFOGADÁSÁRA SZOMBAT ESTE HÉT ÓRÁTÓL NYOLCIG NYITVA VAN.

SZABÓ LAJOS
postamester
GHROME, N. J. ÉS VIDÉKE
EGYEDÜLI MAGYAR KÖZJEGYZŐJE. HAJÓ- ÉS VASUTI JEGYEK TÖRVÉNYES
ÜGYNÖKE.
Pénzszállítás Európa bármely részébe. Az Egyesült Államokban engedélyezett
Money Orderen szállítok, hol \$10,000 óvadék van letéve. Minden reám bízott törvényes
ügyeket a legszakzerűbben elvégzek. Tanácsot és utbaigazítást ingyen adok. CZIM:
LOUIS SZABÓ, Chrome, N. J.

PRÁGER JÓZSEF
MAGYAR ÜGYVÉD,
JOGTANÁCSOS,
KÖZJEGYZŐ.
Főiroda: 280 BROADWAY, NEW YORK. Fiókiroda: 238 E., 14-1K UTCZA, II-1K emelet,
ahol naponta esti hat óráig kezdve található.
ELVALLAL BARMILY PERES ÜGYET MÉLTÁNYOS ÁRAK MELLETT.

MONOPOL KÁVÉHÁZ
RÓTH PÉTER Mgr.
NEW YORK, 145 MÁSODIK AVENUE, A KILENCZEDIK UTCZA SARKÁN.
Kitűnő ételek és italok. Kitűnő ételek és italok.
A MAGYAROKNAK KEDVENCZ TALÁLKOZÁSI HELYE.
SZOMBAT ÉS VASÁRNAP ESTE ELSŐRANGU CZIGÁNYZENE.

Második dalverseny
Báró HOENNING O'CARROL new yorki főkonzul védnöksége alatt
December 25-én
esti 8 órakor fog a LEXINGTON OPERAHÁZBAN (58. utca és 3-ik Ave.) megtartatni a
MAGYAR DALÁRDÁK
Második dalversenye
A dalversenyben résztvesznek a NEW YORKI, PASSAIC, ELIZABETHPORTI,
PHILADELPHIAI és BRIDGEPORTI magyar dalárdák. A nyertes dalárdák értékes
díjakat kapnak.
Verseny után bál.
HELYÁRAK: Pályahely 1 dollár, ülőhelyek első és második sor 1 dollár 50 cent, 3-4
sor 1 dollár, 5-13 sor 75 cent. — Többi sorok 50 cent.
SZABAD RUHATÁR.

JÓ KERESÉST.
Tanuljon bábáságot. Oly helyekre
küldjük, ahol tanult bábákra szük-
ség van. Irjon e címre:
BÁBÁKÉPZŐ INTÉZET
8911 Buckeye Road, Cleveland, O.

KAIL G. ÁRPÁD
BANK ÉS HAJÓJEGYZLETE
— Alapított 1890-ben. —
Közjegyzői iroda úgy hazai, mint ameri-
kai ügyek elintézésére. Pénzküldés az
ó-hazába hetenkint készpénzre, a legponto-
sabbán és legelőszöbbsen.
UNIONTOWN, PA. W. MAIN STREET.

LANGER H. SANDOR ÉS TÁRSA
1152-3 Ave., New York.
Butor, szö-
nyeg, kárpi-
tok, ágnye-
műek.
Uj üzlet,
Uj áruk,
Uj elvek.
LEGOLCSÓBB KÉSZPÉNZÁRAK.

A NAP
A magyar újságírás szellemi és anyagi
legnagyobb és legtehetősebb naplaja.
Felelős szerkesztője: Braun Sándor.
Politikai főmunkatársai: Bródy Sándor, Lengyel
Zoltán és dr. Balázs Antal.
A NAP a szavazóesemény leghibetlenebb katonája a
67-es politika legkérlelhetősebb újságja.
A NAP nemcsak a legkitűnőbb lap, de a
LEGOLCSÓBB IS.
Előfizetés Amerika területére egész évre \$5.00
Félévre \$3.00
Negyedévre \$1.25
Mutatványzásmat készséggel küld:
A NAP kiadóhivatala:
Budapest, VIII. ker., Rökk Szeifárd-u. 9. sz.

WÁRADY LAJOS
Hazai peres és katonai ügyek pon-
tos elintézése.
PÉNZKÜLDÉS AZ Ó-HAZÁBA.
Az összes hajóvonalak képviselője.
HÁZAK VÉTELE ÉS ELADÁSA.
magyar közjegyző
449 S. Broad St., Trenton, N. J.

Minden kis hirdetés TIZ szóig
— 25 cent. —
Minden további szó 2 cent.
Kis hirdetések előre fizetendők.

KIS HIRDETÉSEK

KISHIRDETÉSEKET
elfogad a „Bevándorló” minden
Ügynöke és a kiadóhivatal:
327 East 13 street, New York.

EGYHÁZI ÉRTESÍTÉS.
A new yorki 14-ik utca és 2-ik Avenue sarkán
levő ref. egyház lelkesze
HARSÁNYI LASZLÓ.
Istenisztelet minden vasárnap d. e. 11 órakor.
Lelekész: 210—21k Avenue.

MAGYAR EV. REFORMÁTUS P. EGYHÁZ
New Brunswick, N. J.
Templom:
Easton Avenue és Hamilton Street sarkán.
Isteniszteletek sorrendje:
Vasárnap délelőtt 10 órakor és este 7 1/2 órakor.
Lelekész:
Tiszt. HAMBORSZKY N. B. PÁL,
magyar ev. ref. p. lelkész.
15 Prospect Street. Telephone: 418—J.

Magyar fogorvos
Fogház fájdalom nélkül. Biztos és jó
kezelés.
DR. FRANK KERN
233 EAST, 10 UTCZA, NEW YORK.
— Az első és második Ave. közt. —
RENDEL: Reggelt 10-től esti 8-ig.
VASÁRNAP: Reggelt 10-től délután 1-ig.

KERESEM
Berta Ferenc testvérbarátomat, aki a zemplén-
megyei Kis-Géresből már nyolc évvel ezelőtt
kijött. Kérem a honfitársakat, akik a hollétéről
tudnak, tudassák velem címét. Tisztelet-
tel Berta József, Box 24, Webster, North Pa.

RIZSÁK JÁNOST ismeri az ameri-
kai magyarság a LEGMEGBIZHA-
TÓBB ÉS LEGPONTOSABB pénzkül-
dők és hajógyárúsítók egyikének.
Fiókíródik: Whartonban, Alphon.
Franklin Furnace és South Bethlehem.
Főizlet: 127 SECOND STREET,
PASSAIC, N. J. Kérjen árjegyzéket.

The Friedman Print
215 BOWERY — — NEW YORK.
Elvállalja alapszabályok és mindenmely
nyomatványok elkészítését.
— Kitűnően felszerelt magyar nyomda. —
Elv: Csinos kiállítás olcsó árak mellett.

TEJÜZLET ELADÓ.
Trentonban, régi, jól bevezetett tejüzlet,
mely nincs elhanyagolva, betegség miatt el-
adó. Az üzlet nagy bevételre bír és szép jö-
vedelmet nyújt szorgalmas embernek. Vételár
550 dollár. Tudakozni kívánóknak, vagy le-
vélben Tóth Béla úrnál, 517 S. Broad St., Tren-
ton, N. J., lehet. Ügynökök kizárva. —3

MEGSZÜNT BANK.
Klein Jakob pittsburgi bankár felhívása.
Négy éve annak hogy Klein Jakob előnyö-
sen ismert pittsburgi bankár honfitársunk 175
ezer dollár tökével megalapította Duquesne vá-
rosában az Amerikai-Magyar Takarékos és Hitel-
társulatot. E bankot, melynek sok magyar
ember volt a részvényese, Klein Jakob szép vi-
rágásnak indította, majd az utolsó esztendő-
ben hazavándorolt magyaroktól visszavásárolta
a részvényeket. Így most ő az egyedüli tulaj-
donosa az összes részvényeknek. Ez arra in-
dította őt, hogy megszüntesse a Trust Compá-
niát és helyébe ugyancsak Duquesneban ma-
gánbankot nyisson.
Klein Jakob most arra szólítja fel ezuttal
a magyarokat, akiknek a duquesnei trustcompá-
niánál betéteik vannak, HOGY BETÉTKÖNY-
VEIKET HOZZÁK EL HOZZA LESZÁMO-
LÁS CÉLJÁBÓL, HOGY MINDENKI HALA-
DEKTALANUL MEGKAPHASSA A PÉNZÉT.
Klein Jakob új bankja Duquesneban 16 N.
Duquesne Ave. alatt van a saját házában, ahol
a magyarok, mint Klein Jakob minden üzleté-
ben, pontos és lelkiismeretes kiszolgálásban
fognak részesülni.

NAGY AZ ÖRÖM
Amerika minden magyarokta helyén,
mivel megjelent az
ANGOL-MAGYAR TANÍTÓ
ÉS ISKOLÁJA
ezümmű könyv. Ez az egyedüli Ameriká-
ban megírt és kiadott, tökéletes és he-
lyes kifejtéssel ellátott, szabadalmazott
rendszerű nyelvtan. E könyvből ötven
leczkőből magánuton — tanító nélkül —
megtanulhat angolul beszélni és olvasni
és felvilágosított nyelvet az amerikai
találomra ismert szerző tizenhárom évi si-
keres tanítói működése legjobb biztosíték
és hirdetés valódisága iránt. A mű ára
postadíjjal együtt KÉT DOLLÁR TIZ
CENT, mely összeg a szerző ezen címére
küldendő.
ISIDOR BRAUN
2554 EAST 43 ST., CLEVELAND, O.

HAZAI PERES ÜGYEKET,
valamint fordításokat, okiratok megszerzését
és megszerkesztését, hitelesítéseket és katoná-
ügyeket gyorsan és pontosan elvégző Makray
Aladár, 327 E. 13 street, New York City.

\$25,000.00 ALLAM BIZTOSÍTÉK
Joseph Major Myers
pénzküldő irodái
Főizlet: PHILADELPHIA, N. J.
Fiókizlet: ALPHA, N. J.
Az összes hajóvonalak törvényes képviselője.
Pénzküldés az ó-hazába, a legelőszöbbsen és
szigorúsan szabott. Mígmeddig hazai pe-
nzárakban szállítok. Mígmeddig hazai pe-
nzárakat, valamint bonanzit hitelesítenek
res ügyeket, valamint bonanzit hitelesítenek
és elvégző. Egyszerű közjegyző Philadelphia és
környékén. Hosszú ideje minden ügyben in-
gyenes felvilágosítást kapnak.

FORDÍTÁS.
Ugy törvényes iratok, mint bizonyítvá-
nyok és magánlevelek magyarról angolra
vagy németről angolra, avagy mindkét
nyelvből magyarra való fordítása végett for-
ditjon levélileg
TÜRK JÓZSEF
408 Caxton Building, Cleveland, O.

HA SZERETI A
FINOM WHISKEYT,
írjon nekünk rögtön, hogy kaphasson
INGYEN EGY KVART
legkitűnőbb minőségű whiskeyt
SECURITY CO.,
183 S. WATER ST., CHICAGO, ILL.
Név:
Czím:

JÓ FIZETÉS MELLETT
öttszáz leányra van szükség a Seidenberg szí-
varkészítő konyháinak Trenton városában, a
szivar és bonesszítés megtanulására. Gya-
korlott kezek szívesen felvételt. Jelentkez-
zenek
SEIDENBERG CIGAR CO.,
a College és Division st. sarkán, Trenton, N. J.
(Decz. 31.)

„A SEHONNAI KISASSZONY”
Amerikai regény — Angolból fordítva.
Ez a legérdekesebb regény, amely magyar
nyelven mostanában megjelent. Ismerteti
az amerikai életet; a versenyjárvárolt elve
zet a délvideki farokokra, majd a mexikói
zsidó telepekre, élethi és izgalmas jelenetek-
ben mutatja be a fehéreknek az indiánokkal
való küzdelmét, s azután lebilincselő, érde-
kes mese körében a new yorki feles meg-
száraz társadalmi életével, szokásaival is-
merkedünk meg. A regény telve van cse-
lekménnyel, izgalmas fordulatokkal, s az
olvasó érdeklődését mindvégig annyira le-
kötte tartja, hogy alig bírja kezéből letenni,
míg azt végig nem olvasta. A regény
2 kötetre terjed.
A KÉT KÖTET ÁRA BÉRMENTES.
AJÁNLOTT MEGKÜLDÉSSEL 80 CENT.
Megrendelésék a pénzzel együtt a követ-
kező címre küldendők:
EMERY LIGETI
128 EAST 10th ST., NEW YORK CITY.

AMERIKAI MAGYAR SZÖVETSÉG
ALAKULT 1906. FEBRUÁR 27-ÉN, CLEVELAND, OHIO.
A Szövetség célja: Az Amerikában élő magyarok testületi összetartása, anyagi és
erkölcsi érdekeinek védelme.
Osztályok alakulhatnak Amerika minden magyarokta helyén.
Aki a Szövetség tagjává akar lenni, írjon alapszabályokért a titkári hivatalhoz:
515 SUPERIOR BUILDING, CLEVELAND, O.

Old Vienna Restaurant Co.
115 LENOX AVENUE, — — — NEW YORK.
URBACH S. elnök, RUDNER S. manager.
Elsőrangú magyar konyha. — Kitűnő italok. — Czigányzene.

SOK ARANY- ÉS EZÜSTÉREMMELETT
KÜLÖNLEGESSEGEK: 48-as Likör hazafias ital, Gyógyocnag, Barackocnag, Ba-
rackszesz, Barackérem, Port-Artur Keszű Gyomorerősítő Likör, Alföldi Tearum,
Alföldi Fehérkeszesz Sósorszesz.

A „RADIAL ELIXIR”-T
kizárólag
az „ELSŐ ALFÖLDI COGNACGYAR RESZVENYTÁRSASÁG” KECSKEMÉTEN gyártja.
Használati utasítás az eddig pártatlanul álló és a maga nemében korszerűsített
kecskeméti „RADIAL ELIXIR” gyomorerősítő likörhöz, mely csakis a legjobb gyógy-
füvek pártlából, meleg uton készül.
Műtán a legjobb betegség a gyomor nem rendes emésztése által keletkezik, igen
fontos a gyomor rendes állapotban való tartása, vagyis az emésztéshez szükséges gyo-
morsavaknak kellő mennyiségben való fejlődését kell előmozdítani; ezt teszi a „RADIAL
ELIXIR” és ezáltal megóvja azt, ki naponta reggel és este 1-1 pohárral iszik, hogy
soha, sem gyomorgörccsöt, hascsúrdást, székrekedést, gyomoromást nem fog érezni.
A „RADIAL ELIXIR” 1 év óta van forgalomban és máris a legkedveltebb keserűk
egyike, mert nemcsak gyógyhatású, hanem mint étvágygerjesztő, emésztést gyorsító és
gyomorbajt gyógyító különlegesség pártatlanul áll és ilyen összetételű füvekből más
gyár nem állít elő.
A „RADIAL ELIXIR” üvegformája is egyike a legsikerültebbeknek és csakis akkor
valódi, ha az üvegre magára ELSŐ ALFÖLDI COGNACGYAR RESZVENYTÁRSASÁG
KECSKEMÉTEN „RADIAL ELIXIR” van beégetve és eredeti kupakkal, valamint
következő nyakszalaggal lezárva: „RADIAL ELIXIR”, gyógyfüvek és növények gö-
lepárlása után készül. Egészségi szempontból különösen ajánlható.
Kérem szives próbarendelést és vagyok
Hazafias tisztelettel
VIDDER EMIL,
44 AVENUE C, NEW YORK.

LAJOS H. BROUDY
BOROK ÉS PÁLINKÁK NAGYBANI
ÁRUSÍTÓJA.
South Fork, Pa.
Aki szeretik az elsőrangú borokat és
pálinkákat, azokat biztosíthatom, hogy
akkora és oly jó rakományt, mint bár-
ki Philadelphia és Pittsburg között.
Ime egy pár példa: Elsőrangú borok,
port, sherry, muskatály, tokaji, vörös és
más borok gallonja egy dollár 50 centől
felé. Finom wiszki, szivorium, tör-
köly, konyak gallonja két dollártól felfe-
lé. Rendeljen és győződjék meg áruim
jószágáról.
MINDEN POSTAI MEGREN-
DELÉSHEZ AZ ÁR IS CSATO-
LANDÓ.
AZ EXPRESSZ-KÖLTSEGET
ÉN FIZETEM.
Pittsburgi sör egyedül nálam kapható.
LAJOS H. BROUDY
SOUTH FORK, Pa.

MAGYAR PATIKA
AZ IGAZI, Johnstownban 316 CHESTNUT
STREET alatt van. Akinek tehát jó és tiszta
gyógyszerekre van szüksége, írjon, vagy pedig
jöjjön a COSMOPOLITAN patikába, MICH-
NAY a tulajdonosa.

THE STAR BOOK BINDING CO.,
Alsóvárosi üzlet: 153 East 4 street
NEW YORK.
Elvállal minden e szakmába vágó
munkát.
— JUTÁNYOS ÁRAK. —

RANKINI I. M. MÜK. ÉS ÖNK. KÖR.
— Alakult 1907. Január hó 8-án. —
Gyűléseit tartja minden hó első vasárnapján.
Elnök: Horváth János. Jegyző: Horváth La-
jos. Pénztárnok: Bukurov Dusán. Pénzügyi
titkár: Burik András. Rendező: Sutrányai
Rezső.

18 éve fennálló banküzlet
PEARL JOZSEF bankháza
FŐIZLET: 319 East 3rd Street.
FIÓKIZLET: 801 E. 3rd St., Oak cor.
SOUTH BETHLEHEM, PA.
Az összes hajóvonalak törvényes
képviseelője. Pénzküldeményeket a vi-
lág minden részébe legelőszöbbsen és
legbiztosabban küld. Hármly peres
ügyet, úgy óhazal, mint itteni dolgo-
kat ellint. Közjegyzői okiratokat tör-
vényesen hitelesít. Utbaigazításokat
Ingyen ad.

RIZSAK JÁNOS

PÉNZSZÁLLÍTÓ ÉS VÁLTÓÜZLETE

A NEW JERSEY ÁLLAMI TÖRVÉNYEKNEK
MEGFELELŐEN 35.000 DOLLÁR BIZTOSÍTÉK AZ ÁLLAMNÁL.

PÉNZT

A LEGOLCSÓBBAN ÉS LEGGYORSABBAN SZÁLLIT MAGYARORSZÁGBA, VALAMINT BARMELY VILÁGRÉSZBE. KÉREM EGYUTAL ÚGYFELEIMET, HA PÉNZT AKARNAK MAGYARORSZÁGBÓL KIHÓZATNI, PELDÁUL BIRTOKELADÁSBÓL, ÁRVAPÉNZTÁRBÓL, VAGY BARMELY MÁS CÉLBÓL, UGY A KÖLTSEGEK MEGTAKARITÁSA CÉLJÁBÓL ADJÁK FEL BUDAPESTI IRODÁM CZIMÉRE: BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 103. ÉS EN AZ OTT MEGBIZOTT ÖSSZEGET, DOLLÁR ÉRTEKBE, HIÁNY NÉLKÜL KIFIZETEM.

Közjegyző

Hajójegyeket

EURÓPÁBA, VAGY EURÓPÁBÓL AMERIKÁBA A LEGJOBB HAJÓKRA ADOK EL, AZ UTASOKAT SZEMÉLYESEN ELKÍSÉREM A HAJÓKHOZ.

Jogügyekben

MINDENMÉŰ OKIRATOK SZAKSZERŰEN KIÁLLITTATNAK ÉS A TÖRVÉNYEKNEK MEGFELELŐEN ELINTÉZTETNEK.

Utbaigazítást,

FELVILÁGOSÍTÁST ÉS TANÁCSOT INGYEN ÉS SZIVESEN ADOK.

Főüzlet: **127 2-ik utca, Passaic, N. J.**

MAGYARORSZÁGI BIZOMÁNYI IRODA:
Budapest, VII., Király-utca 103.

FIÓKÜZLETEK:

South Bethlehem, Pa., Wharton, N. J. Alpha, N. J. Franklin Furnace, N. J.

AMERIKAI ÖNÜGYVÉD, írta HUNFALVY HUGÓ

EZ AZ A KÖNYV, MELYE MINDEN MAGYARNAK SZÜKSÉGE VAN, EDDIG, HA VALAKINEK VALAMI BAJA VOLT, SZALADT FÉHÉZFÁHOZ, MEGKÉRDEZETT BOLDOB BOLDOGTALANT S AZT CSELEKEDTE, AMI NEKI A SOK TANÁCS KÖZÜL LEGJOBBAN MEGTETSZETT S AMIT ÉPPEZ NEM KELLETT VOLNA TENNIE.

NE GONDOLKOZZÉK HÁT A MÁS FEJÉVEL,

HANEM IGYEKEZZÉK MEGISMERNI AZ AMERIKAI TÖRVÉNYEKET. A TÖRVÉNY ISMERETE, KÜLÖNÖSEN ITT AMERIKÁBAN, AHOL AHÁNY ÁLLAM, ANNYIFELE TÖRVÉNY, MEGBECSÉLHETETLEN. NE MULASZSA HÁT EL MEGRENDELNI AZ „AMERIKAI ÖNÜGYVÉD”-ET, MELYBEN AZ

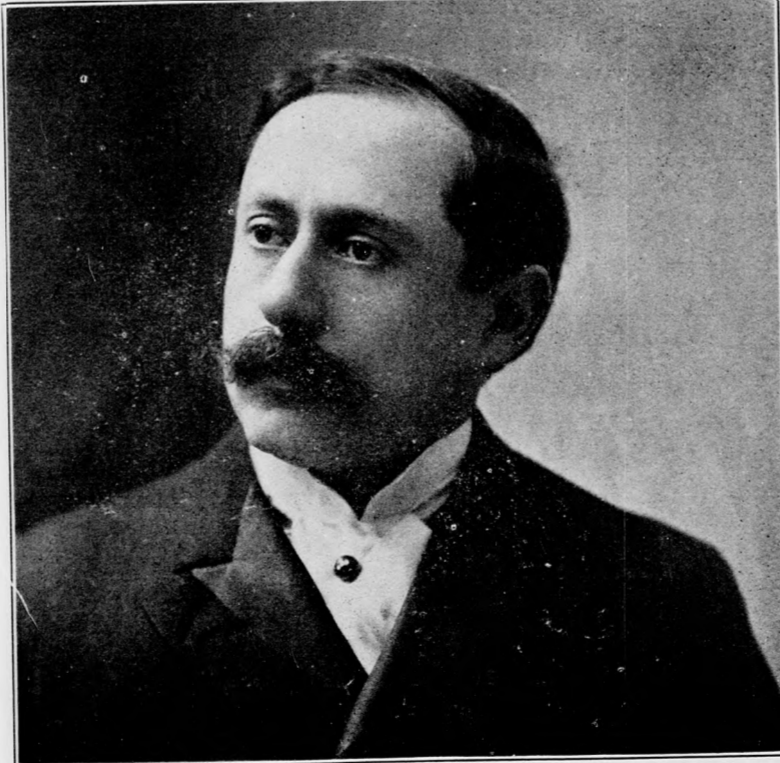
AMERIKAI TÖRVÉNYEK MAGYAR NYELVEN

VANNAK MEGIRVA, S AMELYBŐL EGYFORMÁN JÓ TANÁCSOT ÉS UTBAIGAZÍTÁST NYER MUNKÁS, HIVATALNOK ÉS ÜZLETEMBER.

Az „Amerikai Önügyvéd”

ben benne van minden törvény. A BEVÁNDORLÁSI törvények oly utbaigazító magyarázatokkal és tanácsokkal vannak kibővíve, hogy aki azokat követi, azt semmi baj sem érheti. Benne vannak abban a könyvben a VÁM, az UTLEVÉL s a POLGÁROSÍTÁSRÓL szóló törvények; a HÁZASSÁGI ÉS VÁLÁSI törvények; ugyintén minden utbaigazítás a SZERZŐDESEK ÉS VÉGRENDELTEK megírásához, nemkülönben azoknak mintái is. Benne van, hogy ki miként hajthatja be a KÖVETÉLESEIT; mi a teendője a megsérült munkásnak, ha munkaadójától KÁRTÉRÍTÉST akar nyerni. Benne vannak a BANYATÖRVÉNYEK, valamint a MUNKÁSTÖRVÉNYEK. Fel vannak sorolva a munkás jogai és kötelességei.

MINDEN ÁLLAM TÖRVÉNYEI KÜLÖN VANNAK MAGYAR NYELVEN MEGIRVA.

Hunfalvy Hugó

ÜGYVÉD, NEW YORK ÁLLAMI KÖZJEGYZŐ, AZ „AMERIKAI ÖNÜGYVÉD” SZERZŐJE, gondolt azonban a CANADÁBA vándorló magyar honfitársakra is és ezért ismerteti CANADA BEVÁNDORLÁSI TÖRVÉNYEIT is, valamint általában a CANADAI TÖRVÉNYEKET. Az „AMERIKAI ÖNÜGYVÉD”ben benne vannak az Ő-HAZAI TÖRVÉNYEK azon részei, melyekre az amerikai magyarságnak gyakran van szüksége, mint például ama törvények, melyek a HAGYATÉK-ra, a KATONA-ÜGYEK-re, a TELEKKÖNYVI ÜGYEK-re vonatkoznak. Szó van a könyvben, hogy miként kell innen az ő-hazai birtokra KÖLCSÖNT BETÁBLÁZTATNI, vagy kölcsönt TÖRÖLTETNI; miként kell egy ő-hazai birtokról ADAS-VETELI SZERZŐDÉST kiállítani és általában minden szükséges szerződési és bírósági beadványi forma benne van. Benne van továbbá az amerikai PATENT, SZERZŐI JOG, ÖRÖKÖSÖDÉSI, KAMAT- és UZSORA-törvények. Benne vannak továbbá az AMERIKAI BÜNTETŐTÖRVÉNYEK, szóval MINDEN TÖRVÉNY.

HUNFALVY HUGÓ

ügyvéd, New York állami közjegyző.

AZ „AMERIKAI ÖNÜGYVÉD”

díszes vászonkötésű, 400 oldalra terjedő könyv, ára két dollár. Ne feledje el, hogy a törvények ismerete a leghatalmasabb fegyver. Ne akarja a törvények ismeretét a saját kárára, drága pénzért és — későn megszerzeni. Rendelje meg ezt a könyvet s tudni fog mindent, amit tudnia kell. Címezze rendelését így:

HUGO HUNFALVY, COUNSELLOR at LAW 231 Broadway, New York, N. Y.

HAZLETON,

NEW YORK,

PASSAIC,

WILKESBARRE.

NÉMETH JÁNOS

V. CSÁSZARI ÉS KIRÁLYI KONZULI ÜGYVIVŐ.

BANKÁR, HAJÓÜGYNÖK ÉS KÖZJEGYZŐ.

NEGYVENMILLIÓ

ÉVI FORGALOM.

FŐZLET:

NEW YORK, N. Y.

FIÓKÜZLETEK:

HAZLETON, PA.,

WILKESBARRE, PA.,

PASSAIC, N. J.

LEGRÉGIBB,

LEGMEGBIZHATÓBB

MAGYAR

PÉNZKÜLDŐ,

HAJÓJEGYELÁRUSÍTÓ

BANKÁR

AMERIKÁBAN.

Pénzeket küld

AZ Ó-HAZÁBA OLCSÓN, BIZTOSAN ÉS TELJES FELELŐSSÉG MELLETT.

Pénzeket megőriz

BIZTOSAN, VAGY KAMATOZÁS VÉGETT A LEGSZILÁRDABB PÉNZINTÉZETBEN ELHELYEZ.

Örökségi,

KATONAI S MÁS ÜGYEKET SIKERREL ELINTÉZ.

Kiállit,

KÖZJEGYZŐI ÉS KONZULÁTUSI HITELESÍTÉSSEL ELLÁTVA, SZERZŐDÉSEKET, MEGHATALMAZÁSOKAT, VAGY BÁRMILY OKIRATOT.

Könyveket,

TAJTÉKPIKÁKAT S MÁS TÁRGYAKAT JUTÁNYOS ÁRON SZÁLLIT. — FORDULJON TEHÁT MINDEN ÜGYÉBEN BIZALOMMAL NÉMETH JÁNOSHOZ.

HA NÉMETH JÁNOST A MAGYAR KORMÁNY MEGBIZTA KONZULI ÜGYEINEK VEZETÉSÉVEL AMERIKÁBAN, MINDEN MAGYAR ANNÁL INKÁBB MEGBIZHATJA ST MINDEN TEKINTETBEN.

LEVÉLBORITÉKÉRT, ÁRJEGYZÉKÉRT ÉS UTBAIGAZÍTÁSÉRT IRJON HOZZA ILY CZIMMEL:

JOHN NÉMETH, Banker

457 Washington St., New York.

MEGJEL
V. Évfoly

Kit érde
reső, évti
agyonant
kelne, am
talán pár
parti fény
polják a
bizonytala
a karács
történt?
ment? Va
taktikát?

Nem, eg
lament és
ték egymá
mondani,
az ő tulság
jük tulság
nem akart
szeretnök
nek, végre
a czipra p

Azért na
seit, mert
ga van. A
való munk
nak; — a
le a Duná
Csepel-szig
a Mannlich
selik bádog
Valami kés
Tudjuk, de
k.

A korm
menjen az
visező urak
selő urakna
És ezért n
ment taná

A magya
lotaóriását
száz jó lép
ta. Ott tán
ni az idők
ze ez. Am
kell magya
tükre az es
nak, mint
zén pedig d
re drágul;
mosan esn
papirosaitó

A keleti
nalban hár
niába. Lő
kolozról ő
ezred meg
irányban a
melyforgal
galmat ped
ják le, zug
és mi enne
naság fogl
Katonai f
kat szállita

De min
dár, a port
akarjuk tu
pelnek, hog
állunk. Mi
Anglia is,
is, Németo

Jó volna
voltaképp
nyol király
is van oka
a titok, de
egymásnak

A lapok
hadügyi ke
arról, hogy
nek meg. —
pestre, hog
zül már el
közlegény;

* A ka
érkezett.